

GOSPODARKA MATERIAŁOWA

PAŃSTWOWA KOMISJA PLANOWANIA GOSPODARCZEGO
DEPARTAMENT ZAOPATRZENIA I BILANSÓW MATERIAŁOWYCH

SPIS RZECZY

	str.		str.
Nowa Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	49	Zasady rozliczeń za dostawy, usługi i roboty między jednostkami gospodarki społecznej	80
Zwycięstwo Pracy	50	Zasady finansowania środków obrotowych przedsiębiorstw państwowych	81
Witold Sroczyński — O metodologii planowania zaopatrzenia na r. 1952	51	Zaopatrzenie i dystrybucja wyrobów ceramiki budowlanej 1952 r.	81
Mgr Jerzy Marzec — Polityka gospodarcza Państwa na odcinku metali nieżelaznych	54	Zaopatrzenie i dystrybucja prętów kutych i odkuwek w 1952 r.	83
Karol Szonert — Tryb zaopatrzenia i dystrybucji materiałów budowlanych w r. 1952	61	Nowa nomenklatura Branży III wykazu PKPG nr 29 — metale nieżelazne na rok 1952	84
Henryk Witkowski — Normowanie zapasów produkcyjnych (c. d.)	64	Sankcja za naruszenie przepisów o ujawnieniu i upłynnieniu nadwyżek materiałowych	86
Jan Wojtasik — O normowaniu zapasów	71	Zaopatrzenie i dystrybucja metali nieżelaznych w 1952 roku	86
Kazimierz Trzeciak — Uwagi na temat właściwego wypełniania kart ewidencyjnych	74	Szczegółowy plan zaopatrzenia materiałowego na 1952 rok	87
Stefan Florczyk — Na marginesie cenników na rok 1952	75	Normy zużycia i realizacja zapotrzebowania na papier przeznaczony na cele administracyjno-biurowe	87
Dlaczego? — W zakładach mechanicznych „Ursus” źle się dzieje na odcinku zaopatrzenia	76	Rozdział przydziałów materiałowych na r. 1952 dla Min. Budownictwa Miast i Osiedli i Powiatowych Przedsiębiorstw Budowlanych	88
Dlaczego? — Przedsiębiorstwa Komunalne uważają że Zarządzenia ich nie obowiązują	78	Z Wydawnictw	88
Dlaczego? — Niektóre hurtownie nie doceniają gospodarczego znaczenia akcji upłynnienia rimanentów	79	Komunikat	88

Nowa Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

W dniu 27 stycznia 1952 r. ogłoszony został projekt Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

„Nowa Konstytucja — powiedział Prezydent Bolesław Bierut — ma być ujętą w formę powszechnego prawa Wielką Kartą zwycięskich osiągnięć i utrwalonych na zawsze zdobyczy społecznych polskiego ludu pracującego, który stał się rzeczywistym gospodarzem swego kraju, jedynym i wolnym twórcą losów narodu, gwarantem jego rosnącej siły, niezawodną ostoją jego wielkiej przyszłości”.

Ustawa Konstytucyjna jest bilansem wiekowych walk klasowych i wyzwoleńczych polskich mas ludowych, walk długich i ciężkich — zakończonych wielkim zwycięstwem, wyzwoleniem narodowym, wyzwoleniem mas pracujących spod wyzysku kapitału zagranicznego i rodzimej burżuazji.

Projekt Konstytucji, to projekt ustawy za-

sadniczej naszego państwa demokracji ludowej, państwa w którym cała władza należy do ludu pracującego miast i wsi. Zgodnie z tą podstawową zasadą Konstytucja winna być wyrazem woli narodu.

W celu umożliwienia Obywatelom wniesienia wniosków, poprawek i uwag do projektu oraz celem przyswojenia sobie zasad w nim zawartych, odbywa się w okresie od 27.I. — 6.VI. r. b. ogólnonarodowa dyskusja nad projektem Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Wnioski, uwagi i poprawki do projektu należy przysyłać do Komisji Konstytucyjnej (Warszawa — Sejm), rad narodowych lub dzienników i czasopism.

Wzywamy naszych Czytelników do szerokiego udziału w dyskusji. Zgodnie z uchwałą

Komisji Konstytucyjnej, przyjmujemy w wyżej podanym terminie wnioski, poprawki i uwagi do projektu Konstytucji.

Zwycięstwo Pracy

Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego komunikatem z dnia 26 stycznia r.b. ogłosiła wyniki wykonania 2 roku planu 6-letniego. Plan przemysłu socjalistycznego za rok 1951 wg. wartości w cenach niezmiennych został wykonany w 100,8 procent, przy wzroście wartości produkcji o 24,4 procent w porównaniu z rokiem 1950.

Wartość produkcji przemysłu osiągnęła poziom około 270 procent w porównaniu z rokiem 1938.

Zadania planu na rok 1951 zostały poważnie podwyższone w porównaniu z planem 6-letnim, przekroczenie planu oznacza zatem osiągnięcie wartości produkcji o 13 procent większej niż ustalały zadania planu 6-letniego na rok 1951.

Łączna kwota nakładów inwestycyjnych wzrosła o około 38 procent w porównaniu z rokiem 1950.

Stan zatrudnienia w gospodarce socjalistycznej poza rolnictwem wzrósł o około 12 procent; wydajność pracy, mierzona wartością produkcji na pracownika grupy przemysłowej wzrosła w przemyśle wielkim i średnim o około 14 procent, w przemyśle drobnym o około 17 procent, w kolejach o około 11 procent, w Państwowych Gospodarstwach Rolnych o około 13 procent.

Osiągnięto oszczędność kosztów własnych około 4,6 procent, przy czym plan obniżki kosztów nie został jednak w pełni wykonany, a to głównie wskutek niewykonania zadań w dziedzinie obniżki kosztów materiałowych.

Wzrosła ilość szkół, domów kultury, zlikwidowano analfabetyzm, nakłady książek i pism osiągnęły rekordowe cyfry. Wzrosła liczba uczniów szkół podstawowych, zawodowych i wyższych uczelni.

Powstały nowe domy i zakłady dla wypoczynku i leczenia ludzi pracy. Rok ubiegły przyniósł poważne osiągnięcia w zakresie postępu technicznego, zastosowania nowych typów maszyn, uruchomienia nowych produkcji, opanowania nieznaných procesów technologicznych i mechanizacji.

Huta Częstochowa, Wizów, Koksownia Zdzieszowice, Fabryka Samochodów Osobowych, Fabryka Samochodów Ciężarowych, nowe szkoły, nowe osiedla mieszkaniowe, wspaniałe tempo odbudowy Warszawy — to trwałe pomniki szlachetnej walki polskiego technika i robotnika o lepszą, jaśniejszą przyszłość, walki o budowę socjalizmu w Polsce.

W oparciu o pomoc i przykład Związku Radzieckiego i szeroką współpracę z Krajami Demokracji Ludowych pokonaliśmy wielkie trudności techniczne wynikające z zadań planu, opanowaliśmy trudności powstałe w rolnictwie spowodowane warunkami klimatycznymi jak i nienadążaniu drobno towarowej gospodarki rolnej, za tempem rozwoju przemysłu socjalistycznego.

Wykonanie zadań 2 roku planu 6-letniego to wielkie osiągnięcie klasy pracującej, mobilizowanej przez jej czołowy organ — Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą.

Wykonanie zadań 2-roku planu 6-letniego to wielki wkład naszego narodu w umocnienie obozu pokoju, to zdecydowana i mocna odpowiedź na knowania wojenne podżegaczy imperialistycznych.

Od pierwszych dni stycznia wre praca w naszych kopalniach, hutach i fabrykach, w rolnictwie i handlu, transporcie lądowym i morskim nad wykonaniem 3 roku planu 6-letniego.

W roku bieżącym stoją przed nami nowe, większe zadania — wykonywanie ich w pełni od pierwszych dni, za każdy miesiąc i każdy kwartał decyduje o wykonaniu rocznego planu. Od pierwszych dni winna przeto nastąpić pełna mobilizacja dla systematycznego wykorzystania planu, praca powinna być harmonijna i rytmiczna, wyeliminować należy obserwowaną dotychczas kampanijność, która wielokrotnie daje w konsekwencji plan, ale przy zapoznaniu jednocześnie prac przygotowawczych, hamowaniu remontów, znacznej zwwyżce kosztów.

W walce o wykonanie planów produkcyjnych, o ich harmonijne wykonywanie, o wyeliminowanie zahamowań produkcyjnych i awarii, o wykonanie zadań oszczędnościowych — ważną rolę odgrywa sprawne zaopatrzenie materiałem.

Przed służbą zaopatrzenia stoją dwa podstawowe zadania:

- zapewnienie terminowych i zgodnych z planem dostaw materiałów, sprzętu technicznego i maszyn,
- walka o oszczędność materiałową.

Wykonanie zarówno pierwszego jak i drugiego zadania wpływa w konsekwencji na wzrost akumulacji socjalistycznej, na tworzenie nowych wartości przeznaczonych na dalsze budownictwo socjalistyczne.

Plan oszczędności materiałowych za rok 1951 nie został wykonany. Fakt ten powinien nas zmobilizować do bardziej intensywnej pracy, winniśmy stale zwracać uwagę na to, że w naszej pracy nie ma rzeczy drobnych czy małych, z sumy drobnych oszczędności powstają miliony, a z tych znowu nowe maszyny, fabryki czy szkoły. Marnotrawstwo materiałowe nie może niwelować wspaniałych osiągnięć w zakresie wydajności pracy uzyskiwanych w drodze współzawodnictwa socjalistycznego. Oszczędność to nie doraźna akcja, to system gospodarki planowej, gospodarki socjalistycznej.

Postawmy przed sobą walkę o oszczędność materiałową jako zadanie na każdy dzień pracy — a wtedy bezspornie i na tym odcinku zadanie na 3 rok planu 6-letniego zostanie wykonane, Będzie to nasz poważny wkład w budownictwo podstaw socjalizmu.

O metodologii planowania zaopatrzenia na r. 1952

Dobiegają końca prace związane z planem zaopatrzenia materiałowego na rok 1952. W związku z tym należałoby przeanalizować korzyści, jakie dała nowa metodologia planowania zaopatrzenia oraz rozpatrzyć ewentualne niedociągnięcia względnie usterki, zaobserwowane w trakcie prac przy ustalaniu tego planu. Uwagi niniejsze z całą pewnością nie wyczerpią zagadnienia. Na temat ten — tak istotny dla gospodarki materiałowej na wszystkich szczeblach organizacyjnych, do bilansu materiałowego w skali ogólnopaństwowej włącznie — ukażą się niewątpliwie dalsze wypowiedzi na łamach „Gospodarki Materiałowej”.

Dla ustalenia pewnych wniosków w zakresie zarówno metodologii jak i techniki planowania zaopatrzenia materiałowego na rok 1952, konieczne jest choćby pobieżne przeanalizowanie podejścia względnie sposobu opracowania tych planów w latach ubiegłych.

W pierwszych latach po wojnie na czoło zagadnień wysuwała się sprawa wielkości produkcji. Z tych względów planowanie potrzeb w zakresie zużycia surowców, materiałów pomocniczych itp. oparte było na jednostronnym wielokrotnie podejściu przemysłów w kierunku zapewnienia sobie materiałów umożliwiających wykonanie względnie przekroczenie planowej produkcji, bez uwzględnienia możliwości pokrycia tych potrzeb w żądanej ilości względnie w pełnym żądanym sortymencie. Brak pewnego sortymentu materiałowego powodował z kolei zmianę planu produkcji — wielokrotnie zresztą samowolną — i to częstokroć kosztem jakości lub w ilościach gospodarczo nie uzasadnionych. Jeżeli wziąć ponadto pod uwagę niewłaściwe zagospodarowanie poniemieckich remanentów magazynowych, a szczególnie brak fachowych kadr i doświadczeń w zakresie prac związanych z socjalistyczną gospodarką planową, stworzyny sobie w grubych zarysach obraz gospodarki materiałowej tego okresu.

Dopiero plan zaopatrzenia na rok 1949 był pierwszym, w którym podjęto wysiłek oparcia go o ściśle ustalony plan produkcji i powiązania go z innymi odcinkami planu techniczno-przemysłowo-finansowego. Doświadczenia osiągnięte w latach poprzedzających rok 1949 wykazywały, że niepowiązanie na szczeblu przedsiębiorstwa wszystkich odcinków planu, a w szczególności planu zaopatrzenia z planem produkcji, uniemożliwiało ustalenie właściwych potrzeb materiałowych i uporządkowanie gospodarki magazynowej. W metodologii planowania tego okresu nie było postawione również na należytych poziomach zagadnienie zapasów, co nie stwarzało warunków dla właściwego kształtowania się zapasów magazynowych. Stan ten był m. in. jedną z przyczyn narastania względnie tworzenia się nie uzasadnionych gospodarczo zapasów materiałowych,

co z kolei było powodem, że zagadnienie nadmiarów magazynowych urosło do problemu zasadniczego na przełomie roku 1950/1951.

Znaczny postęp, szczególnie w zakresie techniki planowania, spowodowała instrukcja do planowania zaopatrzenia na rok 1950, gdyż była ona pierwszą próbą ustalenia w sposób bardziej szczegółowy zasad sporządzania tego planu. Jednakże radykalne zmiany i znaczne pogłębienie metodologii planowania zaopatrzenia występują dopiero z chwilą wydania instrukcji Nr 28 (Zaopatrzenie), w sprawie opracowania planu techniczno-przemysłowo-finansowego na rok 1951.

Instrukcja ta po raz pierwszy ustaliła w sposób wyraźny cel i założenia oraz znaczenie planu zaopatrzenia w narodowym planie gospodarczym; ustaliła sposób zespolenia z planem finansowym (PZ-F) oraz uczyniła duży krok naprzód na odcinku powiązania planu zaopatrzenia z planem produkcji, w oparciu o normy zużycia. Instrukcja ta wprowadziła jednocześnie zasady obliczania norm zużycia, postawiła zdecydowanie sprawę norm magazynowych i normatywów finansowych oraz podkreśliła znaczenie i wskazała źródła obniżki kosztów przedsiębiorstwa.

Instrukcja wprowadziła ponadto szczegółową technikę opracowania planu zaopatrzenia, ze specjalnym omówieniem podstawowych elementów z nim związanych, tj.

- 1) wielkości planowanej produkcji,
- 2) norm zużycia,
- 3) norm zapasu materiałów,
- 4) zapasu materiałów na początku okresu planowania itp.

Jeden z podstawowych formularzy (PZ-1) wprowadzony tą instrukcją posiadał układ kolumn przeznaczonych na lata 1951, 1952 i 1953, co pozwalało m. in. sądzić, że co najmniej w tym okresie obowiązywać będą w całej pełni ustalone w niej zasady. Należy stwierdzić, że zostało to przyjęte z dużym zadowoleniem; coroczna zmiana instrukcji oddziaływała niekorzystnie na opracowanie planu, wymagała przedstawienia się służby zaopatrzenia na nowy sposób myślenia i przekreślała zdobytą już w tym zakresie praktykę.

Nie wnikając w szczegółową analizę dodatków i ujemnych cech instrukcji Nr 28, stwierdzić należy z całą pewnością, że stała ona na poziomie umożliwiającej służbie zaopatrzenia, o przeciętnym przygotowaniu zawodowym, wywiązanie się z obowiązków z zakresu prawidłowego planowania zaopatrzenia.

W świetle powyższego należy postawić zasadnicze pytanie — czy dostatecznie uzasadniona była potrzeba zmiany metodologii planowania zaopatrzenia na rok 1952?

Niewątpliwie tak.

Metodologia planowania zaopatrzenia na rok 1952 nie przekreśliła doświadczeń z lat ubie-

głych, lecz dała zupełnie nowe rozwiązanie i pogłębienie zagadnień, szczególnie w zakresie planu zużycia i norm zużycia, a nawet zniwelowała wyżej wspomniane niekorzystne objawy, wynikające z corocznych zmian. Prace nad planem zaopatrzenia podzielone zostały ponadto na 3 etapy, a terminy opracowania poszczególnych etapów były tak ustalone w czasie, że wykonanie zadań było w pełni możliwe.

W I etapie prac nad planem zaopatrzenia na rok 1952 pogłębione zostało zagadnienie norm zużycia podstawowych materiałów i surowców; zmusiło to służbę zaopatrzenia (jednocześnie umożliwiło jej) do ześrodkowania pełnej uwagi na zagadnieniu zużycia niewielkiej tylko ilości materiałów względnie surowców, które mają decydujący wpływ na kształtowanie się kosztów materiałowych.

II etap planowania przewidywał opracowanie planu zużycia w odniesieniu do:

- a) materiałów wytypowanych i opracowanych w I etapie,
- b) materiałów ujętych w „Wykazie Materiałów Bilansowanych w NPG na rok 1952” (wykaz PKPG nr 29a), przy czym drobne ilości materiałów mogły być podawane zbiorczo w jednej pozycji wartościowej, niezależnie od tego czy są bilansowane przez PKPG czy też nie.
- c) materiałów importowych, nie ujętych w Wykazie PKPG nr 29a, a podanych w załączniku do zarządzenia Przewodniczącego PKPG nr 340 z dnia 28 sierpnia 1951 r.

Zatem II etap prac stanowił wykorzystanie wyników I etapu, umożliwił ustalenie zużycia materiałowego w granicach ogólnych wyliczonych względnie wyników pierwszego półrocza 1951 r. i zamknął się konkretnym projektem planu zużycia na rok 1952.

Tego rodzaju metodologia planowania oraz ograniczenie się na odcinku II etapu tylko do **planu zużycia** wyżej wymienionych materiałów uprościło zagadnienie, umożliwiło wykonanie prac w czasie ustalonym oraz umożliwiło wprowadzenie we właściwym terminie odcinka zaopatrzenia materiałowego do Narodowego Planu Gospodarczego. Wiadomo zaś, że Narodowy Plan Gospodarczy, jest przedmiotem ustawy sejmowej, uchwalanej w okresie, kiedy stworzenie ścisłego **planu zaopatrzenia** jest w zasadzie utrudnione, chociażby z braku stanów magazynowych na ultimo roku operacyjnego.

Projekt planu zużycia na rok 1952, jako wynik prac II etapu, był jedynym planem, który dochodził do służby zaopatrzenia na szczeblu ministerstw resortowych i PKPG. Na skutek takiego postawienia sprawy, wyłączony został cały balast cyfr, występujących w planach zaopatrzenia lat ubiegłych, cyfr nie zawsze ścisłych oraz istotnych na tym szczeblu organizacyjnym. Odnosi się to szczególnie do cyfr „zapotrzebowania” opartego w tym okresie (wrzesień - październik) na wyliczeniu przybliżonego zapasu na ultimo roku operacyjnego według zasad:

stan magazynu na dzień 1.7
przewidywane dostawy do końca roku
zapas normatywny
przewidywane zużycie do końca roku.

Szczegółowym planem zaopatrzenia na szczeblu przedsiębiorstw był natomiast plan III etapu, który obejmował już wszystkie elementy z tym związane; „zapotrzebowanie” wynikające z planu mogło być oparte na ścisłych już cyfrach zapasu na ultimo ubiegłego roku operacyjnego, ponieważ plan ten był opracowany po sporządzeniu inwentury magazynowej. Technika opracowania III etapu oparta była w zasadzie na instrukcji Nr 28 z 1951 r.

Taka metodologia planowania zaopatrzenia na rok 1952 daje podstawę do twierdzenia, że wprowadzone zmiany należy traktować jako konieczne, korzystne i posuwające sprawę planowania zaopatrzenia materiałowego znacznie naprzód.

Ustalając korzyści, jakie dała nowa metodologia, należy jednak zwrócić równocześnie uwagę na szereg niedociągnięć, które należałoby usunąć przy ustalaniu techniki opracowania planu zaopatrzenia na rok 1953.

I etap, jak już wyżej wspomniano, poświęcony był pogłębieniu zagadnienia zużycia podstawowych materiałów i surowców. Prace z tym związane w pierwszym rzędzie dotyczyły rewizji dotychczas stosowanych norm zużycia, a w przypadku ich braku — opracowania nowych norm zużycia technicznie i naukowo uzasadnionych postępowych, indywidualnych dla każdego zakładu, a w miarę możliwości i dla każdego większego agregatu. Średnia tych norm stanowiła wskaźnik zużycia danego materiału w skali przemysłu. Celem tego etapu było zatem opracowanie wyłącznie najważniejszych wskaźników planu wraz z ich uzasadnieniem; opracowania ich dokonywało się na formularzach ustalonych przez resortowe ministerstwa, indywidualnie dla każdego przemysłu wg ich specyfiki produkcyjnej.

Najbardziej istotną podstawę dla prac tego etapu było zarządzenie Przewodniczącego PKPG nr 178 z dnia 18 maja 1951 r. w sprawie obowiązku opracowania na rok 1952 przez jednostki gospodarki społecznej progresywnych norm zużycia. W zarządzeniu tym tkwi właśnie sedno zagadnienia w zakresie zasadniczych zmian w metodologii planowania zaopatrzenia na rok 1952.

Ponieważ zarządzenie to ukazało się równocześnie z podjęciem prac nad planem zaopatrzenia na rok 1952, uzasadnione jest, wydaje się, mniemanie o „mniej lub więcej dokładnej formie” opracowania norm zużycia. Należy z tego wysnuć wniosek, że prace w zakresie norm zużycia na rok 1953 powinny być podjęte, a wyniki skontrolowane natychmiast po ukończeniu III etapu planu na rok 1952, jeżeli w poszczególnych przemysłach nie były względnie nie mogły być prowadzone bieżąco. Sposób kontynuacji tych prac powinien być wypracowany przez zainteresowane resorty ministerialne, indywidualnie dla każdego przemysłu.

Odmienne traktowanie poszczególnych przemysłów jest konieczne ze względu na różny charakter produkcji, usług lub tp. oraz wielorakość odniesień, które wymagają specyficznego postawienia zagadnienia.

Prace na II etapie planu mogły mieć w zasadzie przebieg zupełnie prawidłowy, gdy „ustalenie i doprowadzenie wytycznych do najniższych jednostek do dn. 7.8.1951 r.” mogło nastąpić zgodnie z zacytowaną treścią § 4 pkt. 2 zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dn. 23.3.1951 r. w sprawie rozpoczęcia prac nad sporządzeniem Narodowego Planu Gospodarczego na r. 1952; również, gdyby wytyczne te były doprowadzone w pełnej formie przewidzianej, tj. gdyby objęły

- wstępne ilościowe limity i normy zużycia na niektóre materiały rozdzielane i bilansowane,
- zadania oszczędnościowe oraz
- wartościowe limity zużycia materiałowego.

Wiemy natomiast, jak bardzo zostało opóźnione doprowadzenie wytycznych do jednostek planujących oraz jakie luki one zawierały.

Jak już wyżej wspomniano, projekt planu obejmował wyłącznie **zużycie** (w ujęciu ilościowym i wartościowym) materiałów z góry ustalonych, zatem **nie obejmował wszystkich** dotychczas jednocześnie opracowywanych **elementów planu zaopatrzenia**. Materiały uszeregowane były w układzie Wykazu PKPG Nr 29a względnie Wykazu Nr 29.

W świetle takiego ujmowania planu poważnym niedociągnięciem organizacyjnym było nieukrócenie żądań szeregu central handlowych, względnie podległych im biur sprzedaży, składania już w okresie trwania prac nad **planem zużycia** pełnych wycinkowych **planów zaopatrzenia** na rok 1952. Postępowanie central handlowych było sprzeczne z jasną i wyraźną tendencją wyrażoną przez Min. Wanga na konferencji w dn. 8.3.1951 r., na której omawiano wstępne założenia metodologiczne planu zaopatrzenia na r. 1952. Na konferencji tej Min. Wang wyraźnie podkreślił, że centrale handlowe na tym etapie nie będą otrzymywały wycinków planów zaopatrzenia, natomiast własne plany z zakresu zbytu opracują na podstawie doświadczeń z lat ubiegłych. Również instrukcja ramowa Dep. Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych PKPG z dn. 30.6.1950 r. przewidywała przysyłanie wycinków planu do właściwych branżowo central handlowych (dystrybutorów) dopiero po zakończeniu prac na II etapie planu. Niestety praktyka była inna i spowodowała poważne perturbacje na tym odcinku.

Projekty planów zużycia na II etapie, po przeanalizowaniu ich w branżowych ministerstwach, stanowiły jednocześnie podstawę do opracowania państwowych bilansów materiałowych. Należy stwierdzić, że zbilansowane mogło być w tym zakresie jedynie zużycie, bez uwzględnienia przybliżonych nawet stanów magazynowych, na ultimo roku 1951. Jednakże już w trakcie prac początkowych nad III etapem planu odbywały się na szczeblu ministerstw resortowych i PKPG

konferencje rozdzielcze materiałów bilansowanych, gdzie do porządku dziennego wprowadzono analizę następujących elementów:

- 1) faktyczne zużycie w 1951 r.
- 2) remanent na dzień 31.12.51 r.
- 3) zużycie i uzasadnienie zużycia na 1952 r.
- 4) normatyw zapasu na ultimo 1952 r.

Tymczasem tylko elementy w wyż. wym. punktach 1,3 i ewent. 4 wynikały z II etapu planu, podczas gdy podstawowy element 2, tj. remanent na dzień 31.12.51 r., był możliwy do uzyskania na szczeblu ministerstw dopiero po zakończeniu prac III etapu planu zaopatrzenia. Co prawda z obowiązującej kwartalnej sprawozdawczości ilościowych obrotów materiałowych można było niektóre dane w tym zakresie zaczerpnąć, jednakże sprawozdawczość ta obejmuje niewielką tylko ilość materiałów i to podstawowych, zatem nie obejmuje wszystkich, które były przedmiotem konferencji rozdzielczych. Sprawozdawczość ta wpływa poza tym w zasadzie w II połowie miesiąca po zamknięciu kwartalnego okresu sprawozdawczego, a w pierwszym kwartale roku operacyjnego z reguły z dużym opóźnieniem, ze względu na inwenturę magazynową przeprowadzaną na ultimo roku.

Znacznym niedociągnięciem metodologicznym II etapu było również niesformułowanie sposobu uszeregowania zużycia materiałowego wg układu rodzajowego (układ funkcjonalny był utrzymany). Brak uszeregowania zużycia materiałowego wg układu rodzajowego powodował trudności w powiązaniu planu zaopatrzenia z planem finansowym, szczególnie na odcinku założeń oszczędnościowych i ścisłego ustalenia normatywów zapasów w planie obrotów materiałowych.

Prace na II etapie planu ulegały również pewnemu zahamowaniu, na skutek nieskoordynowania terminów opracowania innych odcinków planu techniczno-przemysłowo-finansowego, a szczególnie planu zatrudnienia, z którego wynikał plan odzieży specjalnej i deputatów oraz z braku cyfr zużycia na kapitalne remonty i inwestycje wykonywane sposobem gospodarczym. Zagadnienie to nie występowało jednakże już z takim nasileniem jak w latach ubiegłych, a poprawa nastąpiła niewątpliwie dzięki zmianom metodologii planowania zużycia w tym zakresie.

Na temat III etapu, który polegał na szczegółowym już opracowaniu planu zaopatrzenia na rok 1952, obszerniej będzie się można wypowiedzieć po ostatecznym zakończeniu prac w tym zakresie.

Niemniej nasuwają się już obecnie pewne uwagi.

Technika planowania została w zasadzie zachowana w granicach ustalonych instrukcją Nr 28 na rok 1951. Niestety formularze tej instrukcji, a szczególnie podstawowy formularz PZ-1 przewidujący w swym układzie lata 1951, 1952 i 1953, nie zostały wykorzystane. Czy to było słuszne? Zagadnienie to należałoby niewątpliwie omówić oddzielnie. Już wyżej wspomniałem, że resortowym ministerstwom słusznie pozostawio-

no dużą swobodę w ustalaniu formularzy dla I i II etap, jednakże cały szereg formularzy, a szczególnie formularzy do III etapu, można było wydać centralnie, co umożliwiłoby przeprowadzenie znacznych oszczędności pracy (również drukarni) i papieru.

Jeżeli metodologia 3-etapowego planowania zaopatrzenia utrzymywana będzie również w r. 1953, należałoby już z góry wytypować grupy materiałowe, dla których konieczne będzie opracowanie w II etapie wycinkowych planów ilościowych dla central handlowych z tym, że te grupy materiałowe wchodziłyby w III etapie planu już tylko w jednej pozycji wartościowej.

Na skutek znacznego przesunięcia terminu opracowania szczegółowego planu zaopatrzenia, należałoby również wcześniej przeanalizować sprawę lokowania zamówień (tryby zaopatrzenia i rozdzielnictwa), a szczególnie terminy wyprzedzenia zamówień, które w wielu przypadkach są nierealne.

Jeżeli chodzi jednak o ogólną ocenę metodologii planowania zaopatrzenia, wprowadzonej na rok 1952, należy bezspornie ocenić ją pozytywnie.

Poważnym osiągnięciem jest rozłożenie prac nad planem na długi okres czasu, podzielony na 3 etapy, określony takimi terminami, które pozwoliły na wykonanie prac bez pośpiechu i, obserwowanej w latach ubiegłych, nerwowości. Centralnym zagadnieniem planu zaopatrzenia na r. 1952 stało się właściwe i prawidłowe ustalenie zużycia, które w ubiegłych latach było raczej zmniejszane. Osiągnięcie to było możliwe przez skoncentrowanie uwagi na niewielkiej ilości materiałów, które są istotne dla kształtowania się wysokości nakładów materiałowych przedsiębiorstwa. Bardzo istotną sprawą było również wprowadzenie odgórnych wytycznych wskaźnikowych, które zmusiły przedsiębiorstwo do ich stosowania w planie, względnie szczegółowego uzasadnienia w przypadku ich przekraczania.

Należy stwierdzić, że metodyka planowania zaopatrzenia na rok 1952 jest dalszym krokiem naprzód w kierunku pogłębienia wszystkich zagadnień i elementów tego planu, co umożliwia i ułatwia zmobilizowanie rezerw surowcowych i materiałowych dla przyspieszenia wykonania 6-letniego planu gospodarczego.

Mgr JERZY MARZEC

Polityka gospodarcza Państwa na odcinku metali nieżelaznych

W chwili oddawania numeru do druku, Redakcja otrzymała wiadomość o mających się ukazać w najbliższym czasie nowych przepisach z zakresu gospodarki metalami nieżelaznymi, które mogą zmienić omówione w poniższym artykule normy prawne. W następnym numerze postaramy się naświetlić nowe przepisy i wskazać na zmiany wprowadzone w dotychczas obowiązujących. (Red.).

Polityka gospodarcza państwa na odcinku metali nieżelaznych opiera się na dwóch podstawowych założeniach: maksymalnego zwiększenia wydobycia metali nieżelaznych, których zasoby znajdują się w kraju, oraz jak najracjonalniejszego gospodarowania metalami nieżelaznymi, uzyskanymi w kraju czy też sprowadzonymi zza granicy.

Zasady tej polityki zawarte są w ustawie o Planie 6-letnim; ustawa ta w części dotyczącej rozwoju przemysłu konkretyzuje m. in. zadania na odcinku wydobycia rud metali nieżelaznych oraz produkcji metali, postulując zwiększenie bazy surowcowej rud cynkowo-olowianych, rozwój wydobycia rud miedzi oraz rozpoczęcie produkcji metali lekkich, a mianowicie aluminium i magnezu. Ustawa ta zawiera następujące istotne ustalenia z dziedziny wydobycia i produkcji metali nieżelaznych:

w toku realizacji Planu 6-letniego ma nastąpić wzmocnienie produkcji cynku w takich rozmiarach, aby w 1955 r. osiągnęła ona poziom 197 tys. ton (co oznacza wzrost o około 100% w porównaniu z rokiem 1949); w szczególności wzrośnie wydobycie rud

galmanowych oraz nastąpi odpowiednia rozbudowa hut tlenku cynku; w efekcie wykonanie planu zwiększonej produkcji cynku pozwoli osiągnąć obniżenie importu koncentratów tego metalu (Polska bowiem, jakkolwiek posiada b. poważne zasoby cynku, nie może zaspokoić w obecnym stadium rozwoju wydobycia rud cynkowych potrzeb hutnictwa cynku rudami uzyskanymi w kraju.

W toku realizacji Planu 6-letniego wzrośnie b. znacznie wydobycie miedzi: w 1955 r. wydobycie rud miedzi wyniesie 3,2 mln. ton.

Jeśli porównamy sytuację Polski kapitalistycznej na odcinku metali nieżelaznych z sytuacją Polski budującej podstawy socjalizmu, to stwierdzić musimy, że Polska kapitalistyczna była głównie producentem cynku, Polska zaś Ludowa staje się w coraz większym rozmiarze producentem miedzi obok oczywiście bardziej wzmoczonego niż przed wojną wydobycia rud cynku.

Drugą podstawową tendencją polityki gospodarczej na odcinku metali nieżelaznych, tendencję z zakresu gospodarowania metalami nieżelaznymi ustawa o Planie Sześcioletnim wyraża, jak następuje:

„Należy wprowadzić intensywne badania i prace, zmierzające do zastosowania na szeroką skalę stopów oszczędnościowych do zastąpienia najbardziej deficytowych metali“.

Zasady polityki gospodarczej odnośnie metali nieżelaznych zostały szczególnie wyraźnie postawione w referacie Wicepremiera H. Minc, wygłoszonym w dniu 17 lutego 1951 r. na VI Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej; referat ten poświęcony był analizie zadań stojących przed gospodarką narodową w 1951 r. Omawiając zadania na odcinku przemysłu metali nieżelaznych Wicepremier H. Minc oświadczył, co następuje:

„Plan 6-letni jako jedno z podstawowych zadań postawił rozwój własnej bazy surowcowej dla hutnictwa ... metali kolorowych. Stosownie do tych zadań Planu Sześcioletniego wielkie zadania zostały nałożone na kopalnictwo rud w 1951 r. Poza poważnym wzrostem rozwiniętego już u nas kopalnictwa rud cynkowo-olowiowych ... w 1951 r. po raz pierwszy w skali przemysłowej ma u nas rozwijać się kopalnictwo rud miedziowych. Osiągnięcie planowanej produkcji jako podstawy do przyszłego rozwoju kopalnictwa i przetwórstwa rud miedziowych, mającego w znacznym stopniu uniezależnić Polskę od przywozu tego ważnego surowca zza granicy, powinno być traktowane jako jedno z podstawowych zadań państwowych“.

Do zagadnienia metali nieżelaznych powraca Wicepremier H. Minc w części swego referatu poświęconej obniżeniu kosztów własnych w gospodarce narodowej. Wicepremier stwierdza, że centralnym zagadnieniem wysuniętym przez ustawę o Planie Sześcioletnim jest problem obniżki kosztów własnych w gospodarce narodowej.

Od właściwego rozwiązania tego problemu uzależniona jest akumulacja środków niezbędnych do wykonania Planu Sześcioletniego. Koszty materiałowe stanowią przeważającą część kosztów własnych w przemyśle wielkim i średnim; w roku 1950 wynosiły one 73,0% ogólnej sumy kosztów własnych; w roku 1951 udział kosztów materiałowych jest jeszcze wyższy i wynosi 74%. W świetle tych cyfr jasne się staje, jak wielkie znaczenie dla obniżki kosztów własnych, a tym samym dla całego Planu Sześcioletniego, ma obniżka kosztów materiałowych.

Obniżenie kosztów związanych z zużyciem metali nieżelaznych powinno być uzyskane przez racjonalną gospodarkę tymi metalami w skali państwowej. Racjonalność ta polegać ma przede wszystkim na stosowaniu metali kolorowych, tam gdzie to jest technologicznie niezbędne oraz na zastępowaniu deficytowych metali względnie ich stopów metalami lub stopami łatwiejszymi do uzyskania. Wicepremier H. Minc we wspomnianym referacie oświadczył, iż w roku 1951 musimy, mimo wzrostu produkcji przemysłowej zużywającej metale kolorowe, zmniejszyć absolutne zużycie aluminium, cyny i ołowiu i nie dopuścić w zasadzie do zwiększenia zużycia miedzi.

Zmniejszenie zużycia metali nieżelaznych ma specjalną wagę. Nie wchodzi tu tylko bowiem w rachubę wzgląd na konieczność osiągnięcia konkretnych efektów finansowych, równie istotnym momentem jest uniezależnienie się od importu.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie polityki gospodarczej naszego państwa na odcinku metali nieżelaznych głównie poprzez analizę przepisów prawnych. Analiza ta zmierzać będzie do oceny tych przepisów jako instrumentów polityki gospodarczej.

Głównymi przepisami w tym zakresie są obecnie normy prawne oparte na dekrecie z dnia 5 sierpnia 1949 r. o reglamentacji niektórych surowców, półfabrykatów i wyrobów gotowych (Dz. U.R.P. z 1949 r. Nr 46, poz. 341 i z 1950 r. nr 49, poz. 447).

Dekret ten daje podstawę prawną do uznania określonych surowców, półfabrykatów i wyrobów gotowych za reglamentowane; uznanie to następuje w drodze rozporządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wydanego w porozumieniu z właściwymi ministrami; uznanie jest równoznaczne ze stwierdzeniem, że potrzeby gospodarki społecznej wymagają unormowania gospodarki danymi surowcami, półfabrykatami względnie wyrobami gotowymi w drodze rozporządzeń względnie zarządzeń wydanych przez właściwych ministrów za zgodą Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

Właściwi ministrowie mogą w szczególności w oparciu o dekret normować obrót, przerób, gromadzenie, spożycie i przewóz artykułów reglamentowanych; mogą oni powierzyć określonemu przedsiębiorstwu państwowemu, organizacji gospodarczej lub osobie prawnej gospodarowanie na zasadzie wyłączności poszczególnymi artykułami reglamentowanymi. Rozdziału artykułów reglamentowanych dokonuje z reguły Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego; w przypadku gdy przy przydziale lub sprzedaży oznaczono cel, na jaki artykuł ma być przeznaczony, artykuł ten nie może być bez zgody instytucji, która dokonała przydziału lub sprzedaży, zużyty na inny cel ani też odstąpiony.

Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego może w rozporządzeniu wprowadzającym reglamentację zobowiązać posiadaczy artykułu reglamentowanego do zgłoszenia tegoż artykułu do rejestracji. Artykuły podlegające rejestracji nie mogą być bez zezwolenia właściwej instytucji przedmiotem obrotu, przerobu lub zużycia. W przypadku nieotrzymania tego zezwolenia posiadacze artykułów reglamentowanych winni zaofiarować je właściwej jednostce gospodarczej do skupu.

Dekret o reglamentacji wprowadza sankcje karne w postaci kary pozbawienia wolności oraz kary grzywny za przekroczenie jego przepisów; górna granica sankcji pozbawienia wolności waha się od 3 miesięcy aresztu do 5 lat więzienia; kara grzywny występuje bądź łącznie (kumulatywnie) z karą pozbawienia wolności bądź alter-

natywnie; oprócz tego dekret przewiduje jako karę dodatkową przepadek na rzecz Skarbu Państwa artykułów reglamentowanych stanowiących przedmiot przestępstwa.

Wspomniane wyżej normy prawne dotyczące metali nieżelaznych zawarte są w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 lutego 1951 roku w sprawie reglamentacji złomu i innych odpadków metali nieżelaznych (Dz. U.R.P. Nr 9, poz. 69), w rozporządzeniu Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 7 maja 1951 r. w sprawie uznania metali nieżelaznych za reglamentowane oraz zgłoszenia do rejestracji tych metali (Dz. U.R.P. Nr 45, poz. 334), w rozporządzeniu Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 4 czerwca 1951 r. w sprawie obrotu i gospodarowania reglamentowanymi metalami nieżelaznymi (Dz. U.R.P. Nr 45, poz. 336) i w zarządzeniu Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 14 sierpnia 1951 r. w sprawie rejestracji i skupu reglamentowanych metali nieżelaznych (Monitor Polski Nr A-80, poz. 1109).

Przepisy powyższe wprowadzają pełną, pogłębianą reglamentację metali nieżelaznych obejmującą — jeśli idzie o zakres podmiotowy — zarówno jednostki gospodarki uspołecznionej jak i osoby prywatne, fizyczne i prawne. Do dnia 11.X.1951 r. bowiem (tj. do dnia wejścia w życie cytowanego rozporządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz rozporządzenia Ministra Przemysłu Ciężkiego) istniała w zasadzie tylko wewnętrzna reglamentacja metali kolorowych; istota tejże reglamentacji sprowadzała się do tego, że normowała ona gospodarkę metalami nieżelaznymi w zasadzie tylko w odniesieniu do jednostek gospodarki uspołecznionej. Jej założenia merytoryczne są w zasadzie takie same co i dekretu o reglamentacji, tak że podstawę rozróżnienia reglamentacji wewnętrznej i reglamentacji pełnej stanowi moment formalny oparcia na dekreście reglamentacji jako na podstawie prawnej oraz moment zakresu unormowania danej dziedziny gospodarki.

Wyjątek od zasady istnienia w okresie do dnia 11.X.1951 r. tylko reglamentacji wewnętrznej stanowiły przepisy oparte na dekreście z dnia 23 stycznia 1947 r. o obrocie i gospodarowaniu odpadkami użytkowymi (Dz. U.R.P. Nr 27, poz. 105) oraz na dekreście z dnia 28 lipca 1948 r. o obrocie i gospodarowaniu materiałami pochodzącymi z rozbiórki budynków (Dz. U.R.P. Nr 36, poz. 247).

Oprócz tego wspomnieć należy o ustawie z dnia 28 października 1950 r. o zakazie posiadania walut obcych, złota i platyny, oraz zaostrożeniu kar za niektóre przestępstwa dewizowe (Dz. U.R.P. Nr 50, poz. 460).

Przepisy oparte na wspomnianych powyżej dwóch dekretych uchylone zostały z dniem wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 lutego 1951 r. (Dz. U.R.P. Nr 9, poz. 69).

Przechodząc obecnie do omówienia instytucji prawnych oraz ekonomicznych zawartych w prze-

pisach normujących gospodarowanie metalami nieżelaznymi zaznaczyć należy, że podstawowym aktem jest zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 14 lutego 1951 r. w sprawie trybu zaopatrzenia i rozdzielnictwa metali nieżelaznych na rok 1951; zarządzenie to normuje tryb zaopatrzenia we wszystkie rodzaje i postacie metali nieżelaznych wchodzące w skład branży III, według wykazu artykułów dla planowania zaopatrzenia na rok 1951. (Wydawnictwo PKPG Nr 29 — z wyłączeniem poz. 265—316). Zarządzenie to oparte jest na następujących zasadach:

- 1) metale nieżelazne objęte są rozdzielnictwem Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, która przyznaje w ramach rocznych rozdzielników kontyngenty metali nieżelaznych wyłącznie dla głównych odbiorców, to jest dla odbiorców zużywających te metale w dużych ilościach do produkcji ciągłej i zasadniczej. Przydziały te dokonywane są na podstawie analizy planów zaopatrzenia jednostek ubiegających się o przydział, przeprowadzanej przez Centralę Handlową Metali Nieżelaznych oraz na podstawie wniosków Biura do Spraw Gospodarki Metalami Nieżelaznymi;
- 2) przydziały metali nieżelaznych dla głównych odbiorców na cele uboczne oraz dla odbiorców pozostałych przyznawane są przez Państwową Komisję Planowania Gospodarczego lub Centralę Handlową Metali Nieżelaznych wyłącznie na podstawie indywidualnych i uzasadnionych wniosków składanych przez jednostki ubiegające się o przydział za pośrednictwem właściwego ministerstwa lub innej władzy naczelnej; mogą one być zgłaszane przez wspomniane wyżej jednostki bezpośrednio do Centrali Handlowej jedynie w przypadkach, w których chodzi o pokrycie zapotrzebowań awaryjnych;
- 3) wnioski indywidualne rozpatruje Centrala Handlowa Metali Nieżelaznych w pewnych granicach sama, w pozostałych zaś przypadkach Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego;
- 4) przydział metali nieżelaznych może nastąpić jedynie na rzecz bezpośredniego producenta względnie jednostki przerabiającej te metale;
- 5) jednostkom, które otrzymały przydział metali, nie wolno ich cedować na rzecz innych podmiotów gospodarki narodowej;
- 6) przydzielone metale mogą być zużyte jedynie na cele oznaczone w uzasadnieniu do planu zaopatrzenia lub we wniosku o ich przydział;
- 7) przydziały metali nieżelaznych nawet już przyznane, podlegają ścisłej kontroli Centrali Handlowej Metali Nieżelaznych oraz Biura do Spraw Gospodarki Metalami Nieżelaznymi.

Oceniając powyższe zarządzenie, jako instrument gospodarki metalami nieżelaznymi, stwier-

dzić musimy, że wprowadza ono ścisłą reglamentację metali; ścisłość tej reglamentacji polega na tym, iż przeważająca część metali, która znajduje się w gestii państwa rozdzielana jest między odbiorców centralnie przez Państwową Komisję Planowania Gospodarczego, a tylko nieznaczna część poprzez Centralę Handlową Metali Nieżelaznych, z ilości pozostawionych do jej dyspozycji przez Państwową Komisję Planowania Gospodarczego; ścisłość reglamentacji polega również na tym, że wnioski o przyznanie czy to przydziałów rocznych, czy przydziałów indywidualnych kontrolowane są przez Centralę Handlową Metali Nieżelaznych i Biuro do Spraw Gospodarki Metalami Nieżelaznymi. Kontrola ta zresztą nie kończy się z chwilą przyznania przydziału, rozciąga się ona bowiem na przydziały przyznane a jeszcze nie wykorzystane; na skutek bowiem działalności kontrolnej Centrali oraz Biura przydziały te mogą być cofnięte.

Przydział metali nieżelaznych następuje bezpośrednio na rzecz producenta czy też jednostki przerabiającej, aby nie dopuścić do marnotrawstwa materiału; producent bowiem jest najlepiej zorientowany, jak należy obchodzić się z metalem, aby nie dopuścić do zmniejszenia jego wartości.

Wspomniany wyżej zakaz cedowania przydziału ma na celu niedopuszczenie do peregrinacji metali nieżelaznych od jednej jednostki gospodarczej do drugiej, co spowodowałoby w konsekwencji naruszenie dyscypliny materiałowej; przydział otrzymywałaby bowiem jednostka gospodarcza nie uwzględniona w rozdzielnikach Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego względnie Centrali Handlowej Metali Nieżelaznych bądź też przydział zużyty byłby na cel nie uwzględniony przy zatwierdzaniu rozdzielników.

Inaczej mówiąc zakaz cedowania metali nieżelaznych na rzecz innych jednostek gospodarczych niż te, które były objęte przydziałem, związany jest ściśle z koncentracją gestii odnośnie gospodarki metalami nieżelaznymi w Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Centrali Handlowej Metali Nieżelaznych; swoboda cedowania podważyłaby powyższe uprawnienia wspomnianych instytucji.

Zakaz cesji rozumieć należy w ten sposób, że zakładowi, który otrzymał przydział metali nieżelaznych, nie wolno przekazywać gestii nad tymi metalami innym zakładom względnie przedsiębiorstwom, natomiast nie oznacza on, ściśle biorąc, zakazu oddania metali nieżelaznych do innego zakładu czy przedsiębiorstwa celem dokonania takich czy innych operacji technologicznych. Wtedy bowiem zakład mający przydział metali nieżelaznych nie traci posiadania tych metali; zakład dokonujący pomocniczych operacji technologicznych przerabia metal nieżelazny jedynie w imieniu i pod kontrolą zakładu dysponującego.

Praktyka stosowania omawianego zarządzenia poszła jednak dalej na odcinku dysponowania przydzielonymi metalami nieżelaznymi, niż to wynikałoby z samego zarządzenia; interpretowa-

no bowiem zakaz cesji w ten sposób, że zakładowi posiadającemu przydział nie wolno oddawać metali nieżelaznych, bez względu na to, czy towarzyszy temu utrata posiadania czy też nie.

Stosownie do zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 11 kwietnia 1951 r. w sprawie ustalenia listy jednostek gospodarczych, obowiązanych do zawierania umów generalnych i bezpośrednich, zwolnienia od obowiązku zawierania tych umów oraz ustalenia terminów zawierania umów planowych na rok 1951 (Monitor Polski Nr A-48, poz. 461) krajowa dostawa cynku, pyłu cynkowego, blachy cynkowej, miedzi elektrolitycznej, została objęta umowami planowymi.

Zaznaczyć należy, że Centrala Handlowa Metali Nieżelaznych, powołując się na swoje dotychczasowe trudności, wysuwa zastrzeżenia przeciwko zawieraniu umów planowych na metale nieżelazne, twierdząc, że instytucja umów planowych nie jest zbyt stosowna dla dostaw tego typu co dostawy metali nieżelaznych. Instytucja ta ma bowiem na celu zagwarantowanie pełności dostaw w ramach rocznego planu zaopatrzenia. Działa ona w pewnym stopniu usztywniająco na zakres obowiązków obu stron (dostawcy i odbiorcy); natomiast u podstaw zarządzania Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 46 z dnia 14 lutego 1951 r. leży tendencja zmierzająca do uszczuplania przydziałów metali nieżelaznych przyznanych już uprzednio, jeśli tylko można je zastąpić metalami mniej deficytowymi. Tego rodzaju stanowisko nie jest słuszne; umowa planowa jest tylko instrumentem wykonania planu gospodarczego, a więc skoro ten plan się zmienia, należy zmienić i umowę planową; związane z tym trudności należy pokonywać przez lepsze opanowanie techniki zawierania umów planowych przez większą na tym odcinku dyscyplinę.

Ważną rolę w systemie polityki gospodarczej dotyczącej metali nieżelaznych odgrywa Biuro do Spraw Gospodarki Metalami Nieżelaznymi. Biuro to utworzone zostało Uchwałą Prezydium Rządu pod koniec 1950 r.; działa ono przy Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z tym, że siedziba biura mieści się w Katowicach. Waga jego zadań wynika stąd, że opiniuje ono wstępne bilanse metali nieżelaznych, opiniuje ono również roczne plany zaopatrzenia oraz wnioski o dodatkowe przydziały metali nieżelaznych z punktu widzenia właściwego zużycia tych metali; przeprowadza kontrolę zużycia metali nieżelaznych, biorąc zarówno pod uwagę momenty ilościowe jak i moment celowości zużycia; najbardziej jednak zasadniczym zadaniem Biura jest ustalenie wytycznych odnośnie wprowadzenia zamiast metali deficytowych metali i tworzyw zamiennych oraz zatwierdzanie przedstawionych przez ministerstwa lub inne władze naczelne wykazów artykułów masowych, do których wytwarzania wolno będzie używać metali nieżelaznych.

Gospodarkę platyną normuje Uchwała Prezydium Rządu z dnia 13 września 1950 r. w spra-

wie racjonalnej gospodarki platyną oraz wyrobami platynowymi dla potrzeby gospodarki narodowej (Monitor Polski Nr A-102, poz. 1288). Platyna w stanie nieprzerobionym objęta jest rozdzielnictwem Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego; przydziały przyznawane są na podstawie sugestii Mennicy Państwowej, która kontroluje wszystkie wnioski o przydział pod względem ilości i celowości. Zapotrzebowanie na platynę i wyroby z platyny powinno więc być kierowane przez właściwe Ministerstwa do Mennicy Państwowej.

Wszelki złom platyny powinien być zgłaszany do Mennicy, która prowadzi centralną ewidencję obrotów zużycia platyny.

Przepisy niniejszej uchwały są nadal aktualne w odniesieniu do jednostek gospodarki uspołecznionej mimo ukazania się, o czym będzie później mowa, przepisów wprowadzających pełną reglamentację platyny w oparciu o dekret z dnia 5 sierpnia 1949 r. (Dz. U. R. P. z 1949 r. nr 46, poz. 341 i z 1950 r. nr 49, poz. 447).

Bardzo ważną zasadą w polityce gospodarczej na odcinku odpadków metali nieżelaznych jest zasada objęcia dostaw tych odpadków planowaniem rocznym. Zasada ta ustalona została w uchwale Prezydium Rządu z dnia 28 kwietnia 1951 r. o planowaniu uzyskiwania złomu i innych odpadków metali nieżelaznych i ich stołów (Monitor Polski Nr 39, poz. 471), uzupełnionej instrukcją Przewodniczącego PKPG Nr 3 z dnia 16 czerwca 1951 r., podającej sposób sporządzania planów w tym zakresie.

Odpadki metali nieżelaznych powinny być zgłaszane — z wyjątkiem odpadków platyny — do Centralnego Zarządu Gospodarki Złomem. Uchwała Prezydium Rządu z dnia 17 marca 1951 r. (Monitor Polski Nr A-29, poz. 372) ustala technikę zbierania, przechowywania i wysyłania odpadków metalowych (a więc i odpadków metali nieżelaznych), uchwała Prezydium Rządu z dnia 28 kwietnia 1951 r. (Monitor Polski Nr 39, poz. 471) ustala natomiast tryb planowania na odcinku uzysku metali nieżelaznych.

Odrębną grupę instrumentów polityki gospodarczej stanowią te zarządzenia, które ze wzgl. oszczędnościowych zakazują stosowania określonych metali nieżelaznych do pewnych określonych celów (np. zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 10 stycznia 1951 r., wprowadzające ograniczenia w stosowaniu kapsli staniolowych).

Przechodząc do analizy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 lutego 1951 r. w sprawie reglamentacji złomu i innych odpadków metali nieżelaznych (Dz. U. R. P. nr 9, poz. 69), rozporządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 7 maja 1951 r. w sprawie uznania metali nieżelaznych za reglamentowane oraz zgłoszenia do rejestracji tych metali (Dz. U. R. P. nr 45, poz. 334), rozporządzenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 4 czerwca 1951 r. w sprawie obrotu i gospodarowania reglamentowanymi metalami nie-

żelaznymi (Dz. U. R. P. nr 45, poz. 336) oraz zarządzenia Ministra Przemysłu Ciężkiego z dnia 14 sierpnia 1951 r. w sprawie rejestracji i skupu reglamentowanych metali nieżelaznych (Monitor Polski nr A-80, poz. 1109) podkreślić należy raz jeszcze, że akty te wprowadzają reglamentację w odniesieniu do całej gospodarki metalami nieżelaznymi, stąd ich zasadnicze znaczenie dla omawianego tematu. Poddają one reglamentacji cały szereg metali nieżelaznych, a mianowicie: aluminium, antymon, arsen, beryl, bizmut, bor, cer, chrom, cynę, cynk, cyrkon, iryd, kadm, kobalt, krzem, lit, magnez, mangan, miedź, molibden, nikiel, ołów, osm, pallad, rod, ruten, rtęć, selen, srebro, telur, tytan, wanad, wapń i wolfram — w postaci surowca, półfabrykatów oraz złomu i innych odpadków użytkowych.

Przez surowce rozumieć należy rudy metali nieżelaznych i ich koncentraty. Złomem i innymi odpadkami użytkowymi są wyroby gotowe i półfabrykaty, które wskutek zużycia lub zniszczenia nie mogą mieć zastosowania zgodnie ze swym pierwotnym przeznaczeniem i nie mogą być naprawione lub naprawa ich nie jest gospodarczo opłacalna, jak również wszelkiego rodzaju odpady powstałe zarówno przy przeróbce mechanicznej jak i przy przeróbce hutniczej.

Półfabrykatami w rozumieniu tych przepisów są bloki i proszki metaliczne oraz wyroby walcowane, ciągnione, tłoczone, lane i kute, przeznaczone do przeróbki lub zużycia w produkcji innych artykułów bez względu na to, czy mogą być używane jako wyroby gotowe. Definicja ta zawiera dwa istotne elementy: z jednej strony podaje ona sposób, w jaki półfabrykat został wytworzony (wyroby lane, tłoczone itd.), z drugiej zaś strony wprowadza element przeznaczenia do dalszej przeróbki lub zużycia w produkcji, wyjaśniając równocześnie, że dany metal nieżelazny pozostaje półfabrykatem bez względu na to, czy może być użyty jako wyrób gotowy czy też nie.

Przy interpretowaniu tej definicji może nasuwać się wątpliwość, jak należy rozumieć wspomniany wyżej moment przeznaczenia. Powstać może pytanie, czy przy ocenie tego momentu należy brać pod uwagę przede wszystkim jego przeznaczenie (do dalszej produkcji lub dla celów nieprodukcyjnych), czy też należy stanąć na stanowisku stosowania kryteriów bardziej obiektywnych i stwierdzić, że wyroby walcowane są półfabrykatami niezależnie od tego, czy ich przeznaczenie w konkretnym przypadku da się wyraźnie ustalić. Innymi słowy dla wyjaśnienia natury tych wątpliwości można by postawić zagadnienie w ten sposób, czy o przeznaczeniu metalu nieżelaznego mamy decydować z punktu widzenia konkretnej jego lokaty w danym zakładzie względnie jednostce gospodarczej, czy też z ogólnego punktu widzenia gospodarki narodowej. Wydaje się, że definicję półfabrykatów rozumieć należy w tym pierwszym znaczeniu, to znaczy półfabrykaty należy powiązać z konkretnym przeznaczeniem gospodarczym.

Omawiane przepisy dają pewnym jednostkom gospodarki państwowej prawo do wyłączności

i gospodarowania w zakresie metali nieżelaznych. Prawo to przysługuje w odniesieniu do:

- 1) irydu z wyłączeniem stopów — Mennicy Państwowej,
- 2) metali reglamentowanych w stanie chemicznie czystym z wyjątkiem irydu oraz w odniesieniu do osmu, palladu, rodru, rotenu i ich stopów jak również stopów irydu — Centrali Handlowej Przemysłu Chemicznego (obecnie Centralny Zarząd Zbytu Przemysłu Chemicznego),
- 3) metali wymienionych w pkt. 1 i 2 w stanie innym niż określony, w tych punktach oraz w odniesieniu do metali reglamentowanych, nie wymienionych w tych punktach, w postaci:
 - a) półfabrykatów — Centrali Handlowej Metali Nieżelaznych,
 - b) rud i koncentratów — Centralnemu Zarządowi Przemysłu Metali Nieżelaznych,
 - c) złomu i innych odpadków — Centralnemu Zarządowi Gospodarki Złomem.

Jednostki uprawnione do obrotu i gospodarowania metalami nieżelaznymi mogą wykonywać swoje uprawnienia bądź bezpośrednio, bądź też przez inne przedsiębiorstwa gospodarki uspołecznionej względnie organizacje gospodarcze oraz osoby, które uzyskały zezwolenie na wykonanie czynności handlowych. Jednostki te mogą ustanawiać subgestorów w zakresie obrotu metalami, uprawnionych do dokonywania obrotu metalami nieżelaznymi we własnym imieniu i na własny rachunek. Przekazanie gestii w zakresie obrotu metalami nieżelaznymi wchodzić będzie w rachubę odnośnie Centrali Handlowej Przemysłu Elektrotechnicznego, jeśli idzie o pewne półfabrykaty metali nieżelaznych.

Wspomniane wyżej ustalenia z zakresu wyłączności oznaczają uporządkowanie jednej z najważniejszych dziedzin gospodarki metalami nieżelaznymi, a mianowicie dziedziny monopolistycznych uprawnień gestorów.

Omawiając dalej przedmiotowe przepisy stwierdzić należy, że podkreślają one, iż metale nieżelazne nie mogą być niszczone ani porzucone, powinny być używane zgodnie z zasadami oszczędności, zawartymi w obowiązujących przepisach, oraz wymogami planowej i racjonalnej gospodarki. Postanowienia te stwarzają podstawę prawną do stosowania sankcji karnych przewidzianych w dekreście o reglamentacji, w przypadku naruszenia wspomnianych zasad oszczędności względnie wymogów racjonalnej gospodarki; przepisy te zaznaczają dalej, iż, w przypadku gdy w przydziale metalu reglamentowanego nie oznaczono celu, na jaki metal ma być zużyty, cel ten powinna oznaczyć przy sprzedaży jednostka uprawniona do obrotu na zasadzie wyłączności — zgodnie z zasadami ustalonymi przez Biuro do Spraw Gospodarki Metalami Nieżelaznymi.

Drugą, istotną z punktu widzenia ekonomicznego, warstwą treściową omawianych przepisów są normy prawne wprowadzające obowiązek zgłaszania posiadanych metali nieżelaznych do rejestracji i skupu (§ 2 cyt. rozporządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 7 maja 1951 r.).

Od obowiązku tego zwolnione są: jednostki gospodarki uspołecznionej upoważnione do obrotu i gospodarowania artykułami reglamentowanymi na zasadach wyłączności oraz inne jednostki gospodarki uspołecznionej w odniesieniu do artykułów reglamentowanych przeznaczonych na cele produkcyjne, remontowe, inwestycyjne, doświadczalne, szkoleniowe lub do odsprzedaży w ramach podstawowej działalności, jeśli artykuły te nie przekraczają ustalonych normatywów zapasów. Obowiązek zgłaszania do rejestracji nie dotyczy również osób fizycznych w odniesieniu do wyrobów z metali nieżelaznych, posiadanych w gospodarstwie domowym.

Jednostki gospodarki uspołecznionej zgłaszają do rejestracji i skupu tylko zapasy metali nieżelaznych zbędne, niewłaściwie używane i nadmierne.

Zapasy zbędne stanowią metale, których posiadacz nie używa na wykonanie swoich planowych zadań. Metalem niewłaściwie stosowanym jest metal, którego posiadacz używa niezgodnie z podstawą przydziału lub dla celów, na które nie posiada przydziału. Zapasem nadmiernym jest ilość metalu, przewyższająca obowiązującą normę zapasu. Zgłoszenie metali nieżelaznych do rejestracji powinno być kierowane do podmiotów gospodarki państwowej, posiadających prawo wyłączności obrotu i gospodarowania metalami nieżelaznymi; podmioty te zobowiązane są do nabycia zgłoszonych remanentów w ciągu 30 dni od daty zgłoszenia.

Jednostki prywatne obowiązane są zgłosić metale nieżelazne do rejestracji, o ile są ich posiadaczami w rozumieniu prawa cywilnego (tj. faktycznie nimi władają jako właściciele), o ile posiadane przez nich ilości metali nieżelaznych nie stanowią elementu gospodarstwa domowego oraz o ile ilości te przewyższają pewne określone nieduże limity. Zgłoszenie powinno nastąpić do Centrali Handlowej Metali Nieżelaznych, Centralnego Zarządu Zbytu Przemysłu Chemicznego, Mennicy Państwowej lub do właściwych miejscowo składnic Centrali Rolniczej „Samopomoc Chłopska” i składnic Związku Spółdzielni Pracy, w zależności od rodzaju zgłoszonego metalu. Jednostka prywatna może ubiegać się o zezwolenie na obrót, przerób i zużycie metali nieżelaznych, kierując je do właściwych podmiotów gospodarczych. Posiadacz prywatny może zużyć zgłoszony metal nieżelazny zgodnie z wnioskiem, o ile otrzyma na to zezwolenie właściwego podmiotu gospodarczego względnie, o ile w okresie 30 dni od dnia złożenia wniosku o zezwolenie nie otrzyma odpowiedzi. Posiadacz ten zobowiązany jest zaoferować metale nieżelazne do skupu, o ile mu odmówiono zezwolenia; zaoferowanie powinno

nastąpić w ciągu 7 dni od doręczenia decyzji odmownej; w przypadku niezgłoszenia wniosku o zezwolenie, posiadacz ten winien zaoferować metale nieżelazne w ciągu 7 dni od upływu terminu do rejestracji. Organizacje przyjmujące zgłoszenia metali nieżelaznych, mają obowiązek przyjąć każdą ilość zaoferowanych metali po cenach ustalonych w obowiązujących cennikach.

Niniejszy artykuł nie byłby kompletny, gdyby nie poruszyć w nim w kilku chociaż słowach sprawy reglamentacji złota i platyny, reglamentacji opartej o podstawy ustawowe.

Przepisy z tego zakresu zawarte są w:

- 1) ustawie z dnia 28 października 1950 r. o zakazie posiadania walut obcych, monet złotych, złota i platyny oraz zaostreniu kar za niektóre przestępstwa dewizowe (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 460),
- 2) rozporządzeniu Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 4 grudnia 1951 r. w sprawie uznania niektórych wyrobów użytkowych ze złota i platyny za artykuły reglamentowane (Dz. U.R.P. Nr 62, poz. 425),
- 3) rozporządzeniu Ministrów: Finansów, Handlu Wewnętrznego oraz Przemysłu Drobного i Rzemiosła (Dz. U.R.P. Nr 62, poz. 426) w sprawie skupu i przerobu wyrobów użytkowych ze złota.

Ustawa z dnia 28 października 1950 r. wprowadziła zakaz posiadania walut obcych, monet złotych, złota i platyny bez zgody Komisji Dewizowej. Nie dotyczy ona wyrobów użytkowych ze złota i platyny. Cyt. rozporządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego — w oparciu o dekret o reglamentacji — uznaje za artykuły reglamentowane wyroby użytkowe ze złota lub platyny niezdadne wskutek uszkodzenia do użytku bez zmiany ich postaci.

Rozporządzenie Ministrów: Finansów, Handlu Wewnętrznego oraz Przemysłu Drobного i Rzemiosła powierza na zasadzie wyłączności:

- 1) skup i przerób wyrobów użytkowych ze złota:
 - a) przedsiębiorstwu państwowemu „Centrala Jubilerska”,
 - b) centrali spółdzielczo-państwowej „Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego” i zrzeszonym w niej spółdzielniom,
 - c) przedsiębiorstwu „Ars Christiana” — Centrala Wytwórczości i Handlu Dewocyjnego,
- 2) skup i przerób wyrobów użytkowych z platyny:
przedsiębiorstwu państwowemu „Centrala Jubilerska”.

Rozporządzenie to zabrania dokonywania aktów obrotu wspomnianymi wyrobami ze złota

i platyny, o ile w aktach tych nie uczestniczą w charakterze zbywcy lub nabywcy wyżej podane podmioty gospodarcze działające w zakresie swej wyłączności; rozporządzenie to zabrania powierzania wyrobów ze złota i platyny do przerobu innym jednostkom gospodarczym niż podmioty posiadające prawo wyłączności w tym zakresie. Ten ostatni zakaz nie dotyczy jednak jednostek gospodarki społecznej.

Reasumując powyższe wywody stwierdzić należy, iż polityka gospodarcza Państwa Polskiego zmierza do jak największego rozbudowania wydobycia metali nieżelaznych oraz do stworzenia podstaw dla jak najbardziej racjonalnego gospodarowania tymi metalami.

Pierwsza z powyższych zasad sprecyzowana została wyraźnie w ustawie o Planie 6-letnim, w przemówieniu Wicepremiera H. Minca wygłoszonym na VI Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej oraz w planach gospodarczych ustalanych na poszczególne lata względnie okresy wieloletnie.

Jeśli chodzi o gospodarkę zasobami metali nieżelaznych, to stwierdzić należy, że gospodarka ta unormowana jest w bardzo szerokim zakresie, a mianowicie w zakresie obrotu oraz w znacznej mierze w zakresie innych form gospodarowania metalami nieżelaznymi (np. w zakresie upłynienia nadmiernych remanentów, ustalania sposobu zbierania, przechowywania i wysyłki odpadków metalowych).

Jeślibyśmy chcieli krótko scharakteryzować gospodarkę metalami nieżelaznymi, to musieliśmybyśmy podkreślić następujące momenty:

- 1) objęcie reglamentacją metali znajdujących się zarówno u osób prawnych i fizycznych prywatnych jak w jednostkach gospodarki społecznej;
- 2) objęcie metali nieżelaznych rozdzielnictwem Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego;
- 3) wyposażenie pewnych podmiotów gospodarki państwowej w prawo wyłączności obrotu i gospodarowania metalami nieżelaznymi w ściśle określonym zakresie;
- 4) utworzenie specjalnego biura pod nazwą „Biura do Spraw Gospodarki Metalami Nieżelaznymi”, które ma czuwać nad racjonalnym stosowaniem metali nieżelaznych;
- 5) zakazanie cesji przydziału metali nieżelaznych;
- 6) wprowadzenie obowiązku upłynniania remanentów metali nieżelaznych przez jednostki gospodarki społecznej;
- 7) nałożenie na osoby prywatne prawne i fizyczne obowiązku zgłaszania metali nieżelaznych do rejestracji i skupu;
- 8) przyjęcie zasady ścisłego oznaczenia celów, na które przydział metali nieżelaznych ma być zużyty.

Tryb zaopatrzenia i dystrybucji materiałów budowlanych w r. 1952

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 434 z dnia 17 listopada 1951 r. w sprawie trybu zaopatrzenia i dystrybucji materiałów budowlanych w roku 1952*) odzwierciedla te zmiany, jakie zaszły względnie zajdą począwszy od 1.I.1952 r. w dystrybucji materiałów budowlanych, rozprawdzanych przez CHMB.

W porównaniu z analogicznym zarządzeniem na rok 1951 zmiany te polegają zarówno na pewnych różnicach w asortymencie towarów, prowadzonych przez CHMB, na zmianie kompetencyjnych właściwości niektórych biur sprzedaży, jak również na większej precyzji przepisów samego zarządzenia.

Zarządzenie ustala tryb zaopatrzenia i dystrybucji materiałów budowlanych, podanych w załączniku Nr 1.

W materiałach budowlanych, które CHMB rozprawdza na prawach wyłączności, tryb zaopatrzenia i dystrybucji ma zastosowanie do całej masy towarowej. W materiałach budowlanych, w których CHMB rozprawdza tylko część produkcji, tryb zaopatrzenia i dystrybucji ustalony zarządzeniem stosuje się tylko do tej części masy towarowej, która rozprawdzana jest przez CHMB. Lista artykułów rozprawdzanych przez CHMB w roku 1952 wykazuje w porównaniu z rokiem 1951 pewne skurczenie, a to przez wypadnięcie z dystrybucji CHMB fajansu sanitarnego, kamienia budowlanego, piasków technicznych, otoczków i oselek.

Dotychczasowy system zaopatrzenia w sanitaria posiadał tę niedogodność, iż wymagał od przedsiębiorstw instalujących urządzenia sanitarne oddzielnego zaopatrywania się w wyroby fajansowe i oddzielnego w inne materiały instalacyjne, co w znacznym stopniu utrudniało pracę. W celu usprawnienia tego odcinka fajans sanitarny przechodzi z dniem 1.I.1952 r. do dystrybucji przez Biuro Zbytu Odlewów Centrali Handlowej Przemysłu Metalowego.

Na odcinku kamienia budowlanego usunięcie go z dystrybucji CHMB, a powierzenie go nowo utworzonemu Zjednoczeniu Przemysłu Kamienia Budowlanego podyktowane było następującymi względami.

W przeciwieństwie do wszystkich innych materiałów budowlanych, rozprawdzanych przez CHMB, które są artykułami typowymi, standardowymi, kamień budowlany jest artykułem par excellence „na zamówienie”. W artykule tym Centrala Handlowa nie może, jak to ma miejsce przy artykułach standardowych, przyjmować zamówień

wień jedynie w oparciu o uzgodniony plan produkcji zakładów wytwórczych, lecz musi każde poszczególne zamówienie uzgadniać oddzielnie z producentem.

Uzgodnienie to dotyczyć musi wszystkich zagadnień, a więc: czy istnieje możliwość uzyskania surowca w takim gatunku, kolorze wzgl. odcieniu, który by odpowiadał odbiorcy, czy istnieje możliwość wydobywania surowca w takich wymiarach, aby można było wykonać poszczególne elementy projektu. Pociąga to za sobą konieczność uzgodnienia techniki wykonania oraz terminu wykonania.

Złożenie oferty na projektowaną pracę możliwe jest dopiero po wyjaśnieniu wyżej podanych punktów. Wyjaśnienia te muszą być zarówno jasne, nie nasuwające żadnych wątpliwości, jak również bardzo szczegółowe, bowiem charakter surowca nie pozwala na zmiany w trakcie produkcji. Z tych względów, jak to wykazała praktyka, prawie przy każdym zamówieniu na elementy z obrabianego kamienia budowlanego zachodzi konieczność bezpośredniego skontaktowania się zamawiającego z producentem. W tych warunkach, gdy aparat handlowy jest w każdym poszczególnym wypadku całkowicie uzależniony od aparatu produkcyjnego, celowość istnienia odrębnego aparatu handlowego staje pod znakiem zapytania, natomiast wysuwa się automatycznie konieczność połączenia w jednym przedsiębiorstwie funkcji produkcji z funkcją zbytu. W przeciwnym wypadku aparat handlowy staje się pośrednikiem nie tylko zbędnym, lecz również uciążliwym, jeżeli wziąć pod uwagę, że informacjom przekazywanym drogą pośrednią często brak jest tej precyzji, jaką z łatwością można uzyskać w bezpośrednim kontakcie.

Piaski techniczne przeszły do Zjednoczenia Przemysłu Kamienia Budowlanego z uwagi na centralizację zakładów produkcji w jednym branżowym przedsiębiorstwie.

Wyłączność dystrybucji materiałów budowlanych produkowanych przez przemysł terenowy powierzona CHMB zarządzeniem Przewodniczącego PKPG Nr 63 z dnia 26.II.1951 r. ogranicza się do:

- plyt korkowych dla celów izolacji,
- papy wszelkiego rodzaju,
- mat trzciniowych,
- artykułów chemicznych i izolacyjnych,
- kredy pławionej i mielonej,
- glinki malarskiej (tonu),
- grysów marmurowych,
- żwirów filtracyjnych.

Na tym odcinku przewiduje się na rok 1952 pewne zmiany, nie będą one jednak najprawdopodobniej daleko idące.

*) Biuletyn PKPG Nr 32, poz. 333. „Gospodarka Materialowa” Nr 1/52 r.

W każdym razie powiększenie wyżej podanej listy może nastąpić tylko o kilka zaledwie artykułów o wybitnie deficytowym charakterze.

Zarządzenie wyłącza ze swych przepisów ceramikę budowlaną, która będzie zagospodarowana w roku 1952 terenowo, tj. na podstawie terenowych bilansów materiałowych.

System terenowego zagospodarowania wyrobów ceramiki budowlanej, zapoczątkowany w roku 1951, zostanie w roku 1952 skonsolidowany przez wprowadzenie w każdym województwie jednego tylko dysponenta całej produkcji danego województwa, który działać będzie w myśl wskazówek otrzymywanych z WKPG.

Wyżej wspomniane zmiany, jakie zajądą w strukturze dystrybucji ceramiki budowlanej nie pozwoliły na podciągnięcie jej pod przepisy o trybie zaopatrzenia i dystrybucji pozostałych materiałów budowlanych i spowodowały konieczność uregulowania sprawy oddzielnym zarządzeniem.

Zgodnie z ogólnymi zasadami, przyjętymi na rok 1952, materiały budowlane objęte zarządzeniem dzielą się na trzy grupy, tj.:

- a) materiały rozdzielane centralnie,
- b) materiały bilansowane,
- c) pozostałe materiały.

Lista materiałów rozdzielanych centralnie jest bardzo szczupła, bowiem wylicza zaledwie trzy artykuły najbardziej deficytowe w wachlarzu materiałów budowlanych, a mianowicie: cement, kamionkę kanalizacyjną i terrakotę.

Lista ta nie uległa zmianie w porównaniu z rokiem 1951. Lista materiałów bilansowanych obejmuje materiały budowlane wyliczone w wykazie 29a.

Wspomniane na wstępie zmiany w asortymencie towarów rozprowadzanych przez CHMB spowodowały pewne zmiany w jej strukturze organizacyjnej.

Biuro Sprzedaży Surowców Mineralnych, rozprowadzające w roku 1951 między innymi kamień budowlany i piaski techniczne, przestaje działać z dniem 1.I.1952 r. w związku z przejęciem tych artykułów przez Zjednoczenie Przemysłu Kamienia Budowlanego i przekazuje pozostałe, dotychczas prowadzone artykuły, do Biura Sprzedaży Artykułów Różnych CHMB.

Wobec przejścia fajansu sanitarnego do Centrali Handlowej Przemysłu Metalowego, Biuro Fajansu i Kamionki zmienia z dniem 1.I.1952 r. nazwę na Biuro Sprzedaży Kamionki i Okładzin.

Na tym zamykają się ważniejsze zmiany w aparacie dystrybucyjnym CHMB na rok 1952.

Rozprowadzanie puli poza rynkowej w dalszym ciągu zastrzeżone jest dla Biura Sprzedaży CHMB, o ile chodzi o ładunki pełnowagonowe oraz dla Hurtowni Wojewódzkich CHMB i Powiatowych Związków Gminnych Spółdzielni „Sa-

mopomoc Chłopski“, o ile chodzi o dostawy mniejsze niż pełnowagonowe.

Większa precyzja przepisów zarządzenia Przewodniczącego PKPG w sprawie trybu zaopatrzenia i dystrybucji materiałów budowlanych na rok 1952 w porównaniu do analogicznych przepisów na rok 1951 wyraża się przede wszystkim w zróżniczkowaniu przepisów, dotyczących materiałów rozdzielanych centralnie, gdzie opracowane zostały oddzielne przepisy dla kamionki kanalizacyjnej i oddzielne dla cementu. Przepisy dla kamionki kanalizacyjnej i terrakoty przewidują dłuższe terminy na składanie zapotrzebowań i zamówień, co znajduje uzasadnienie w dłuższym cyklu produkcyjnym tych artykułów.

Dalszym wyrazem większej precyzji przepisów zarządzenia o trybie zaopatrzenia i dystrybucji materiałów budowlanych na rok 1952 jest ustalenie w nim ścisłych terminów, w jakich mają być składane zapotrzebowania wzgl. zamówienia. Tryb zaopatrzenia i dystrybucji, obowiązujący na rok 1951, nie rozstrzygał tych spraw w odniesieniu do zapotrzebowań, zaś w odniesieniu do zamówień podawał termin ich składania na 3 miesiące przed rozpoczęciem miesiąca, w którym ma nastąpić dostawa, tj. zgodnie z ogólnymi warunkami dostaw. Praktyka roku 1951 wykazała, że jednolicie potraktowane dla wszystkich artykułów terminy, podane w ogólnych warunkach dostaw, można poważnie skrócić dla znakomitej większości materiałów. Skrócenie tych terminów w znacznym stopniu przyczynia się do urealnienia składanych zapotrzebowań czy zamówień i usprawnienia racjonalną gospodarkę.

Materiały bilansowane są rozdzielane w oparciu o bilanse materiałowe; kontrola planowego rozdziału między poszczególne grupy odbiorców obciąża zasadniczo biura sprzedaży.

Przepis, nakładający na biura sprzedaży obowiązek powiadamiania resortu lub centralnego zarządu o tym, w jakiej wysokości jego zapotrzebowanie zostaje przyjęte do bilansu, pośrednio nakłada na zainteresowanych obowiązek takiego ustawienia swych potrzeb, aby zmieściły się one w ramach przewidzianych w bilansie materiałowym.

Obowiązek składania zamówień na 45 dni przed rozpoczęciem kwartału, w którym ma nastąpić dostawa, zapewnia biuram sprzedaży możliwość śledzenia czy zużycie tych materiałów odbywa się zgodnie z bilansem materiałowym i realnymi możliwościami dostaw przemysłu.

W materiałach, które nie są rozdzielane centralnie, ani bilansowane, tryb zaopatrzenia i dystrybucji przewiduje termin składania zamówień również na 45 dni przed rozpoczęciem miesiąca, w którym ma nastąpić dostawa.

Wyjątki stanowią zamówienia na artykuły produkowane na specjalne zamówienia, pochodzące z importu oraz na węglę żużlową w gatunku „OO“, płyty i otuliny korkowe. Przedłużenie terminów jest uzasadnione w tych wypadkach:

przy towarach pochodzących z importu — realizacją importu wg kwartalnych planów, przy welnie żuźlowej gatunku „OO” oraz płytach i otulinach korkowych, które interesują przede wszystkim przemysł chłodniczy — wysoką deficytowością surowców, potrzebnych do produkcji tych materiałów.

W sprzedaży w ładunkach niepełnowagonowych przez Hurtownię Wojewódzkie CHMB względnie Powiatowe Związki Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w przeciwieństwie do roku 1951, tryb zaopatrzenia i dystrybucji na rok 1952 nie przewiduje żadnych ograniczeń w stosunku do wszystkich materiałów, z wyjątkiem kamionki kanalizacyjnej i terrakoty. Te ostatnie ograniczenia tłumaczą się faktem, że składy Hurtowni Wojewódzkich CHMB magazynują u siebie pewne ilości kamionki kanalizacyjnej pochodzącej z importu, które muszą pozostać do dyspozycji Biura Sprzedaży.

W terrakocie zachodzi częściowo podobna sytuacja.

Z uwagi na konieczność pełnego wyzyskania taboru kolejowego hurtownie wojewódzkie otrzymują pełnowagonowe partie terrakoty na swe składy, podczas gdy zapotrzebowania poszczególnych odbiorców obracają się przeważnie w granicach kilkudziesięciu metrów kwadratowych. Poważny deficyt jaki występuje w tym artykule nie pozwala na pozostawienie hurtowniom wojewódzkim swobody decyzji odnośnie masy towarowej terrakoty będącej na ich składach.

Wobec tego, że przepisy zawarte w trybie zaopatrzenia i dystrybucji materiałów budowlanych są przepisami szczególnymi, regulującymi dostawy określonych materiałów, rozprawdzanych przez CHMB, ogólne warunki dostaw, ogłoszone w załączniku Nr 11 do zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dnia 26 sierpnia 1950 r. (Biuletyn PKPG Nr 20), należy uznać za skorygowane w tych punktach, w których powstały rozbieżności.

Korektury te są na ogół biorąc dość poważne. Jak już powyżej wspomniano ogólne warunki dostaw, jednolite dla całej branży materiałów budowlanych musiały być redagowane pod kątem widzenia najtrudniejszych dostaw.

Praktyka wykazała, że niektóre z przepisów ogólnych warunków można bez szkody dla interesów dostawcy i odbiorców złagodzić, inne natomiast wymagają zaostrzenia. Złagodzenie przepisów ogólnych warunków dostaw miało miejsce, jak już wyżej omówiono w skróceniu terminów przewidzianych na składanie zamówień.

Zaostrzenie warunków dostaw nastąpiło przez wprowadzenie przy artykułach rozdzielanych centralnie obowiązku składania kwartalnych zapotrzebowań i to w ściśle oznaczonych terminach, co zmusza służby zaopatrzenia do wzmożenia uwagi na tym odcinku pracy.

Dalszą korekturą ogólnych warunków dostaw jest przyznanie Biurom Sprzedaży prawa czynie-

nia poprawek w ustalonych przez nich rozdzielnikach wzgl. kwestionowania wysokości przyjętych zamówień. Uprawnienia te wynikają z przepisu który głosi, iż w razie zmian w produkcji lub możliwościach wysyłkowych, B/S ma obowiązek powiadomić zainteresowanych, w ciągu 14 dni od daty otrzymania wiadomości, o zmianach jakie zajądą w przydziałach wzgl. dystrybucji.

Ogólne warunki dostaw podchodziły do tego zagadnienia bardzo rygorystycznie tym więcej, że redagowane były pod kątem widzenia umów planowych, które zasadniczo nie dopuszczają do zmian w obopólnych zobowiązaniach stron, względnie zmiany te dopuszczają przy zastosowaniu bardzo uciążliwej procedury. Przepis ten zupełnie zresztą słuszny w gospodarce planowej wychodzi jednak z założenia, że obie strony, tj. dostawca i odbiorca mają prace tak dobrze zorganizowane, że ew. zmiany należą u nich do wyjątków.

Na zakończenie pozostaje jeszcze omówienie przepisów regulujących okresy przejściowe tj. przełom roku, względnie przełomy kwartałów przy artykułach dzielonych kwartalnie. W artykułach które nie są ani rozdzielane ani bilansowane nie istnieje zasadniczo potrzeba specjalnych przepisów na okres końca roku i dlatego też zarządzenie przewiduje, że zamówienia na tego rodzaju towary przechodzą do wykonania na okres następny.

W artykułach bilansowanych i rozdzielanych centralnie technika bilansowania nie pozwala na tego rodzaju postępowanie, bowiem bilanse materiałowe nie mogą obejmować niewykonanych zamówień, a tym bardziej tej części, która okaże się aktualna w roku przyszłym.

Z powyższych względów zarządzenie ustala zasadę, że zamówienia na materiały bilansowane i rozdzielane centralnie, które nie zostały zrealizowane do końca roku, ulegają automatycznemu anulowaniu.

Mając na uwadze, że w materiałach budowlanych, a więc artykułach masowych, praca związana z nowym zgłoszeniem zamówień z roku 1951, które nie zostały zrealizowane do końca roku, ale mają być wykonane w roku 1952 byłaby niepotrzebną pisaniną, zarządzenie przewiduje możliwość powiadomienia B/S do dnia 25.XII. o tym, które zamówienia niewykonane w roku 1951 przejść mają do wykonania na rok 1952, przy czym zrozumiałe jest, że ich wykonanie zachowane zostanie na poczet przydziałów na rok 1952.

Jeżeli chodzi o poszczególne kwartały roku 1952 to jedynie w cemencie przydział nie zrealizowany w kwartale na który został przyznany ulega automatycznemu anulowaniu. We wszystkich pozostałych artykułach przydział kwartalny nie wykorzystany we właściwym czasie, przechodzi do wykonania w kwartale następnym, obciążając wykonanie tego kwartału.

Normowanie zapasów produkcyjnych

(ciąg dalszy)

W pierwszej części niniejszego artykułu (Gospodarka Materiałowa Nr 11/51) omawialiśmy zasady normowania zapasów produkcyjnych indywidualnych, konkretnych materiałów lub poszczególnych grup tych materiałów. Rozważymy obecnie jak obliczać **ogólną normę** zapasów produkcyjnych danego przedsiębiorstwa, którą znamy pod nazwą **normatyw zapasu**.

Mogą mieć zastosowanie dwie podstawowe metody:

1. wstępna, polegająca na przybliżonym, ale możliwie dokładnym obliczeniu norm zapasów produkcyjnych w przedsiębiorstwie, w którym nie prowadzono żadnych doświadczeń w tym zakresie albo też doświadczenia te były ograniczone;
2. analityczna, oparta na dokładnych obliczeniach, może być zastosowana w przedsiębiorstwie, w którym przez czas dłuższy (rok, dwa) obowiązują już normy ustalone metodą pierwszą (lub w inny sposób) oraz są sprawdzane i poprawiane stosownie do istniejących, rzeczywistych potrzeb.

O pierwszej metodzie, która przypuszczalnie na obecnym etapie rozwoju zagadnienia normowania zapasów będzie miała szersze zastosowanie, można powiedzieć, że pozwala na obliczenie prawidłowych lub bardzo zbliżonych do prawidłowych norm zapasów produkcyjnych w oparciu o istniejące, dobre lub złe, zasady gospodarki materiałowej w danym przedsiębiorstwie. Jest więc ona niejako punktem wyjściowym do prac dalszych, już rozszerzonych, opartych o wszystkie elementy prawidłowej gospodarki materiałowej. Stosowanie metody drugiej, uwzględnia następujące czynniki:

- asortymentowy plan produkcji,
- technicznie uzasadnione planowe jednostkowe normy zużycia materiału względnie oparte na tych normach plany zużycia (wsadu) materiałowego,
- dokładne obliczenie zapotrzebowania materiałowego rozmieszczone w terminach wyznaczonych planem produkcji,
- harmonogram dostaw, zawierający ilość i asortyment materiałów oraz terminy ich otrzymania,
- ewidencję realizacji poszczególnych dostaw,
- statystykę stanów zapasów magazynowych.

W oparciu o wyżej podane elementy oraz przy odpowiednio sprawnej organizacji zaopatrzenia i gospodarki materiałowej można dla każdego przedsiębiorstwa obliczyć prawidłowe normatywy środków obrotowych na zapasy produkcyjne. Nie tylko oczywiście obliczyć, ale również gospodarować w ramach tych limitów.

Aby uprościć wstępne obliczenie ogólnej normy zapasów produkcyjnych (metoda pierwsza), wyłączmy z naszych rozważań i potraktujmy oddzielnie przedmioty nietrwałe oraz części zapasowe maszyn. Resztę materiałów podzielimy na grupy według częstotliwości obrotu dla każdej grupy oddzielnie, tzn. według długości cyklu zaopatrzenia. Przykładowo:

grupa 1 —	poniżej	15 dni
grupa 2 —	do	30 dni
grupa 3 —	do	60 dni
grupa 4 —	do	90 dni
grupa 5 —	do	180 dni
grupa 6 —	do	360 dni

Dane, na podstawie których poszczególne materiały kwalifikowane są do jednej z wymienionych grup, otrzymujemy z kartoteki materiałowej, obliczając ilość dostaw w ciągu roku. Sposób obliczenia ilustruje następujący przykład:

5.12.1950 — ostatnia dostawa w roku poprzednim,

dostawy następne

1. 6. 2. 1951 — po 63 dniach
2. 27. 4. 1951 — po 80 dniach
3. 1. 7. 1951 — po 65 dniach
4. 1. 9. 1951 — po 62 dniach
5. 12. 12. 1951 — po 102 dniach

czasokres 5 dostaw razem 372 dni,

na jedną dostawę przeciętnie wypada 74 dni.

Jeśli cykl dostaw zaopatrzenia danego materiału wynosi 74 dni, to średni bieżący zapas produkcyjny wynosi połowę tego, a więc 37 dni. Materiał ten zakwalifikujemy do grupy czwartej, a więc do materiałów, których cykl zaopatrzenia trwa 60 — 90 dni.

Należy obecnie ustalić, jaki powinien być zapas rezerwowy danego materiału. Zgodnie z tym co mówiliśmy poprzednio, wielkość zapasu rezerwowego zależy od wielkości odchyleń rzeczywistych terminów dostaw od terminów planowych. W naszym przykładzie materiał powinien wpływać co 74 dni. Obliczmy, jak było w rzeczywistości:

	cykl faktycznie odchylenie		
1. dostawa	74	63	+ 11
2. dostawa	74	80	— 6
3. dostawa	74	65	+ 9
4. dostawa	74	62	+ 12
5. dostawa	74	102	— 28

łącznie odchylenie 66 dni
przeciętne odchylenie 13,2 dni

Metoda średniej arytmetycznej nie jest zupełnie dokładna. Dokładniejsze odchylenie wskaże nam średnia geometryczna wg wzoru

$$O = \sqrt[5]{\frac{11^2 + 6^2 + 9^2 + 12^2 + 28^2}{5}} = 15,3$$

(we wzorze tym O równe jest pierwiastkowi kwadratowemu z sumy kwadratów poszczególnych odchyleń podzielonej przez ilość odchyleń).

Widzimy więc, że zapas rezerwowy winien wynieść okrągło 15 dni. Może powstać wątpliwość, czy zapas na 15 dni zabezpiecza w naszym przykładzie produkcję, skoro ostatnia dostawa nadeszła z opóźnieniem 28 dni. Sprawdźmy to na podstawie stanów zapasów w dniu każdej dostawy:

ki magazynowe w bieżącym zapasie produkcyjnym (kolumna 4) albo niedobry w zapasie rezerwowym, gdy opóźnienie jest tak znaczne, że staje się konieczne zapas ten naruszyć. W naszym przykładzie miało to miejsce na dwa dni przed dostawą piątą (kolumna 3).

W naszym przykładzie najmniejsze odchylenie od terminu dostawy wynosi 6 dni (dostawa druga), co stanowi około 8% cyklu zaopatrzenia, a największe wynosi 28 dni (piąta dostawa), co jest równe około 40% cyklu zaopatrzenia. Rozpiętość jest więc dość znaczna i gdybyśmy mogli ją przyjąć jako typową dla danego przedsiębiorstwa, to się okaże, że zapas rezerwowy przy tej

kolejna dostawa	zapas w dniu dostawy			ilość dostawy	zapas po dostawie 2+5	Ilość zużycia do następnej dostawy			zapas w dniu następnej dostawy 6 — 9
	razem	w tym				zmniejszona wskutek przysp. dostawy	powiększona wskutek opóźnienia dostawy	razem 5 — 7 lub 5 + 8	
		rezerwowy	bieżący produk.						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	26	15	11	74	100	—	6	80	20
2	20	15	5	74	94	9	—	65	29
3	29	15	14	74	103	12	—	62	41
4	41	15	26	74	115	—	28	102	13
5	13	13	—	74	87				

Tabelkę powyższą sporządzono, opierając się na założeniu, że w każdej dostawie mieści się ilość materiału wystarczająca dokładnie na średni cykl zaopatrzenia, tzn. 74 jednostki (jednostka równa się ilości materiału zużywanej na 1 dzień produkcji). Założono również, że dostawa poprzedzająca dostawę, którą rejestrujemy w tej tabelce jako pierwszą, odbyła się w terminie. Gdyby więc nasza pierwsza dostawa odbyła się również w przewidzianym czasie, zapas rezerwowy wynosiłby 15 jednostek (kolumna 3), a zapas bieżący produkcyjny powinien być wyczerpany. Ponieważ jednak pierwsza dostawa nadeszła z jedenastodniowym przyspieszeniem, w bieżącym zapasie produkcyjnym mieliśmy jeszcze 11 jednostek (kolumna 4). W kolumnie tej widzimy, że aż do piątej dostawy bieżący zapas produkcyjny nie był nigdy wyczerpany w dniu kolejnej dostawy, dopiero właśnie wskutek 28-dniowego opóźnienia dostawy piątej został całkowicie wyczerpany zapas bieżący produkcyjny i o 2 jednostki naruszony został zapas rezerwowy. Przyspieszenie lub opóźnienie kolejnej dostawy wpływają na to, że ilość zużytego materiału między dwiema kolejnymi dostawami albo jest mniejsza od planowego zużycia w okresie cyklu zaopatrzenia (kolumna 7), jeśli dostawa jest przyspieszona, albo jest większa, jeśli następna dostawa jest opóźniona (kolumna 8). Wskutek tego powstają nadwyż-

rozpiętości odchyleń równy jest około 20% cyklu zaopatrzenia.

$$\frac{15}{74} \times 100 = 20,27$$

Wniosek ten ma istotne znaczenie dla naszych obliczeń, bowiem pozwala, bez bardziej szczegółowych rachunków, ustalić z pewną dokładnością wielkość zapasu rezerwowego w zależności od wielkości ustalonych odchyleń terminów dostaw. Wyjątkiem jest tu pierwsza grupa materiałów o cyklu zaopatrzenia poniżej 15 dni. Dla tej grupy proponowaliśmy już poprzednio, aby zapas rezerwowy przyjąć również w ilości 15 dni, o ile dany materiał nie wymaga ze względów technologicznych dłuższego magazynowania, np. suszenia drewna.

Mimo więc 28-dniowego odchylenia dostawy piątej w naszym przykładzie zapas rezerwowy w dniu tej dostawy wystarczał jeszcze na 13 dni, a stało się to dlatego, że z poprzednich czterech dostaw 3 dostawy nadeszły łącznie z 32-dniowym przyspieszeniem. Gdyby więc w tym przykładzie przyspieszenie dostaw było mniejsze albo też jeszcze jedna z dostaw zamiast z przyspieszeniem 9 dni (dostawa trzecia) nadeszła z 4-dniowym opóźnieniem, to nawet wówczas zapas rezerwowy w ilości 15 dni wystarczająco zabezpieczy ciągłość produkcji.

W naszym przykładzie obliczyliśmy średnie odchylenie od przyjętego cyklu dostaw przyjmując, że dostawy były w różnych wprawdzie terminach, ale **każda** dostawa zawierała tę samą ilość materiału. W praktyce jednak dostawy są realizowane z odchyleniami w stosunku do planowych terminów oraz często również w innych ilościach, niż planowano. Dlatego też w dokładniejszych obliczeniach posługujemy się średnim ważonym cyklem dostawy.

data dostawy	ilość dni między kolejnymi dostawami	ilość jednostek w jednej dostawie	obliczenie średniej ważonej
1	2	3	4
5 lutego	50	120	6.000
10 marca	35	60	2.100
10 maja	60	150	9.000
25 maja	15	60	900
10 lipca	45	60	2.700
20 lipca	10	90	900
25 sierpnia	35	120	4.200
10 września	15	80	1.200
25 października	45	20	4.050
10 listopada	15	30	450
15 grudnia	35	40	1.400
		900	32.900

Średni (przeciętny) cykl dostawy wynosi

$$\frac{32.900}{900} = 36,55 = \text{okrągło } 37 \text{ dni}$$

Obliczenie średniego cyklu dostaw danego materiału pozwoliło nam ustalić wielkość części, ruchomej zapasu materiałowego, obecnie pozostaje nam obliczyć część stałą tego zapasu, tj. zapas rezerwowy. Wiemy, że zapas ten powinien zabezpieczyć potrzeby produkcji na wypadek, jeśli termin następnej kolejnej dostawy będzie dłuższy od planowego średniego cyklu dostaw. Widzimy więc, że nasze obliczenie normy zapasu wymaga jeszcze ustalenia średniej wielkości odchylenia dostaw. Posługujemy się również metodą średnią ważoną, opierając się na poprzednim przykładzie.

Ilość dni między kolejnymi dostawami	średni cykl dostawy	wielkość odchylenia w dniach	Ilość jednostek w jednej dostawie	obliczenie średniej ważonej
1	2	3	4	5
50	37	13	120	1.560
35	37	2	60	120
60	37	23	150	3.450
15	37	22	60	1.320
45	37	8	60	480
10	37	27	90	2.430
35	37	2	120	240
15	37	22	80	1.760
45	37	8	90	720
15	37	22	30	660
35	37	2	40	80
		151	900	12.820

średnie ważne odchylenie od cyklu dostawy wynosi:

$$\frac{12.820}{900} = 14,25 = \text{okrągło } 14 \text{ dni}$$

Znając sposób obliczania średniego odchylenia terminów dostaw oraz związek między tym odchyleniem a wielkością zapasu rezerwowego, obliczamy ogólną normę zapasu produkcyjnego. W tym celu należy znać wartość materiałów zakwalifikowanych do każdej z 6 grup (patrz strona 64) w stosunku do wartości wszystkich materiałów. Weźmy przykładowo stosunek następujący:

1. grupa o cyklu zaopatrzenia poniżej 15 dni	— 50%
2. " " " " " " " " " "	do 30 " — 18%
3. " " " " " " " " " "	do 60 " — 12%
4. " " " " " " " " " "	do 90 " — 10%
5. " " " " " " " " " "	do 180 " — 7%
6. " " " " " " " " " "	do 360 " — 3%
	razem 100%

Wówczas obliczenie ogólnej normy zapasu produkcyjnego będzie następujące:

wariant 1 — zapas rezerwowy w pierwszej grupie wynosi 15 dni, a zapasy rezerwowe w grupach następnych 20% maksymalnego produkcyjnego zapasu,

wariant 2 — zapas rezerwowy w pierwszej grupie wynosi 120 dni, a zapasy rezerwowe w grupach następnych 25% maksymalnego produkcyjnego zapasu ze względu na większą nieregularność dostaw.

Obliczenia wartości zapasów normowanych dla poszczególnych grup materiałowych w zależności od długości cyklu zaopatrzenia (dane w kolumnie 9) dokonujemy wg wzoru:

$$\frac{\text{kolumna 7} \times \text{kolumna 15}}{360}$$

Aby następnie obliczyć, na ile dni wystarczy zapas normowany (tzn. jaki jest czasowy wskaźnik zapasu), wykonujemy obliczenie wg wzoru

$$\frac{\text{kolumna 9} \times 360}{\text{kolumna 7}}$$

Gdybyśmy obliczeń tych dokonali również w stosunku do zapasu rezerwowego, bieżącego zapasu produkcyjnego (kolumna 4) oraz do zapasów łącznych na poziomie maksymalnym (kolumna 6), otrzymamy ciekawe dane porównawcze:

do tablicy I:

	wartość	w dniach	część całości zapasu
1. zapas rezerwowy	4.585	16,5	43%
2. średni bieżący			
zapas produkcyjny	6.250	22,5	57%
3. zapas normowany	10.835	39,0	100%
4. zapas łączny na poziomie maksymalnym	17.080	61,5	158%

Tablica Nr I

Cykl zaopatrzenia w dniach		Ilość dni zapasu w danej grupie materiałowej					Roczne zużycie materiałów		Zapasy normowane	
		rezerwo- wego	bież. produkc. średniego	bież. produkc. „max“	r a z e m		wartość w tys. złotych	udział w % danej grupy mat.	wartość w tys. złotych	udział w % danej grupy mat.
					norma 2 + 3	„max“ 2 + 4				
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	poniżej 15	15	—	—	15	15	50.000	50%	2.085	19%
2	do 30	6	15	30	21	36	18.000	18%	1.050	10%
3	„ 60	12	30	60	42	72	12.000	12%	1.400	13%
4	„ 90	18	45	90	63	108	10.000	10%	1.765	17%
5	„ 180	36	90	180	126	270	7.000	7%	2.445	23%
6	„ 360	72	180	360	252	432	3.000	3%	2.090	19%
R a z e m							100.000	100%	10.835	100%

Tablica Nr II

1	poniżej 15	120,0	—	—	120,0	120,0	50.000	50%	16.680	64%
2	do 30	7,5	15,0	30,0	22,5	37,5	18.000	18%	1.130	4%
3	„ 60	15,0	30,0	60,0	45,0	75,0	12.000	12%	1.500	6%
4	„ 90	22,5	45,0	90,0	67,5	112,5	10.000	10%	1.850	7%
5	„ 180	45,0	90,0	180,0	135,0	225,0	7.000	7%	2.640	10%
6	„ 360	90,0	180,0	360,0	270,0	450,0	3.000	3%	2.250	9%
R a z e m							100.000	100%	26.050	100%

do tablicy II:

	Wartość,	W dniach	Część
		całości	zapasu
1. zapas rezerwowy	19.785	71,25	76%
2. średni bieżący zapas produkcyjny	6.265	22,5	24%
3. zapas normowany	26.050	93,75	100%
4. zapas łączny na po- ziomie maksymalnym	32.285	116,25	124%

Analiza tych przykładów mówi, że struktura zapasu normowanego inaczej wygląda, jeśli zapasy rezerwowe zależne są wyłącznie od cykliczności zaopatrzenia i wielkości odchylen od ustalonych cyklów, a inaczej, gdy wielkość zapasów rezerwowych podyktowana jest również innymi dodatkowymi czynnikami. W przykładzie pierwszym zapas rezerwowy stanowi mniejszą część zapasu normowanego, większa jest rozpiętość wahań stanów zapasów (43—158%), natomiast w przykładzie drugim zapas rezerwowy przeważa w sposób decydujący (stanowi 76% zapasu normowanego), a wahań stanów zapasów są mniejsze (76 — 124%).

Normatyw w drugim przykładzie jest 2,4 raza większy od normatywu przykładu pierwszego (w obu przykładach cykl zaopatrzenia jest wprawdzie ten sam, ale różna jest długość przebywania materiału w zapasie rezerwowym, co ma równoznaczny wpływ na wielkość tego zapasu).

Przedstawione obliczenie zabezpiecza dostatecznie produkcję również zapasami materiałów różnorodnych, które najczęściej występują w gru-

pach 4—5—6. Skoro bowiem zapas rezerwowy wynosi 20% względnie 25% całego cyklu zaopatrzenia, to — wydaje się — jest to okres dostateczny na uzupełnienie zapasu nawet wówczas, gdy zużycie danego materiału nie jest regularne.

Tak przedstawia się pierwsza, bardziej prosta metoda obliczania norm zapasów produkcyjnych. Metoda następna, bardziej rozwinięta, wymaga posługiwania się odpowiednio dobranym zespołem czynników organizacyjnych. Jak wspomnieliśmy wyżej, są to przede wszystkim: plan produkcji, normy lub plan zużycia materiałowego, harmonogram dostaw, umowy, ewidencja realizacji dostaw oraz statystyka zapasów magazynowych.

Schemat czynności przykładowo przedstawia się następująco:

1. Na podstawie planu produkcji oraz norm zużycia materiałowego ustala się listę materiałów, które dla przedsiębiorstwa mają podstawowe znaczenie. Z reguły będą to te same materiały, które wchodziły szczegółowo już do projektu planu gospodarczego przedsiębiorstwa. W związku z tym i wartość planowego zużycia tych materiałów w projekcie planu jest obliczona szczegółowo. Materiały te dzielimy według branż, stosownie do wykazu obowiązującego dla planowania zaopatrzenia materiałowego, oraz według pozycji jednolitego planu

kont. Obliczamy wartość planowego zużycia materiałów oddzielnie w każdej branży oraz w każdej pozycji jednolitego planu kont.

Przykład:

a) podział wg jednolitego planu kont.

Pozycja	N a z w a	Wartość planowego zużycia w tys. zł	Stosunek do wartości całkowitego zużycia
31	materiały podstawowe	74.000	0,74
320	materiały pomocnicze	5.000	0,05
321	paliwo	7.000	0,07
33	opakowanie	5.000	0,05
34	części zapasowe	1.800	0,018
35	przedmioty nie-trwałe	7.200	0,072
X	razem	100.000	1,00

b) podział wg branż

Nr	N a z w a	Wartość planowego zużycia w tys. zł	Stosunek do wartości całkowitego zużycia
II.	żelazo i stal	36.000	36%
III.	metale nieżelazne	9.000	9%
XIII.	narzędzia do obróbki	6.000	6%
XVI.	elektrotechnika	5.000	5%
XXII.	drzewo	4.500	4,5%
XXIII.	chemia	5.500	5,5%
XXXI.	paliwo, węgiel pochodne i produkty naftowe	7.000	7%
	Wszystkie pozostałe branże	27.000	27%
	razem	27.000	27%
	Ogółem	100.000	100%

2. Również na podstawie planu produkcji oraz norm zużycia materiałowego ustala się ilość potrzebnych materiałów, o których mowa w punkcie poprzedzającym na każdy kwartał lub — o ile to możliwe — na każdy miesiąc roku planowego oddzielnie.

W zależności od charakteru produkcji lub wymagań technicznych w stosunku do materiału oblicza się czasowe wyprzedzenie, z jakim materiały potrzebne w poszczególnych miesiącach roku planowego winny znaleźć się w magazynach przedsiębiorstwa.

Następnie w zależności od charakteru materiału, sposobu transportu, położenia (odległości) źródła dostaw oraz ogólnych warunków dostaw ustala się ekonomicznie korzystną

wielkość jednorazowej partii materiału. Ta wielkość wyznacza jednocześnie cykl zaopatrzenia. Przykładowo: jeśli zużycie materiału wynosi 60 ton miesięcznie, przyjmujemy jednorazową partię w ilości 20 ton, a więc 3 dostawy miesięcznie co 10 dni po 20 ton (cykl zaopatrzenia równa się 10 dni), jeśli natomiast zużycie materiału wyniesie 600 ton miesięcznie, przyjmujemy dostawy codziennie po 20 ton (cykl zaopatrzenia równa się 1 dzień).

3. Na podstawie planowych umów szczegółowych, ogólnych lub szczegółowych warunków dostaw, warunków kooperacji międzyzakładowej względnie na podstawie innych umownych warunków między dostawcą i przedsiębiorstwem należy ustalić planowe terminy dostaw — co jest bardzo ważne — dopuszczalne odchylenia od tych terminów. Przedsiębiorstwo odbierające winno nalegać, aby dostawca w granicach możliwości zastosował się do potrzeb odbiorcy. Nie zawsze będzie to możliwe, jest jednak konieczne dążenie do takich warunków dostaw, które przedstawiają najlepiej wyrażony interes obu umawiających się stron. Sprecyzowanie terminów dostaw i dopuszczalnych odchyleń od tych terminów winno przedstawiać się następująco:

a) jeśli dostawy wynoszą — jak w naszym przykładzie — 600 ton miesięcznie, zasadniczy warunek: czy są możliwe dostawy co dzień po 20 ton czy też co 2 dni po 40 ton itd., jakie są możliwości maksymalnego spiętrzenia dostaw — np. za 3—4 dni w jednym dniu lub jaka jest możliwość największej przerwy w dostawach itd;

b) jeśli dostawy wynoszą 60 ton miesięcznie — czy są możliwe 3 dostawy po 20 ton co 10 dni jako najbardziej odpowiednie dla odbiorcy, jakie mogą zajść odchylenia od tych cyklów, czy może korzystniejsza lub wygodniejsza byłaby dostawa całych 60 ton jednorazowo i wobec tego na początku, w połowie czy też pod koniec miesiąca;

c) jeśli dostawy wynoszą 20 ton co 75 dni, dostawy powinny następować: pierwsza między 1—15 marca, druga między 15—31 maja, trzecia między 1—15 sierpnia itd. gdyby dostawca nie mógł zabezpieczyć takich terminów, jakie są jego propozycje; w każdym jednak razie odbiorca nie może się zgodzić na warunek, że otrzyma 20 ton w pierwszym kwartale, 20 ton w drugim kwartale itd., ponieważ nie oznacza to żadnego sprecyzowania terminów dostaw i naraża odbiorcę na dowolność wyboru terminów dostaw przez dostawcę.

Gdyby odbiorcy nie udało się uzyskać pożądanego terminarza dostaw, zwłaszcza materiałów masowego zużycia, należy ingerować przez swo-

je władze nadrzędne. Celem zabezpieczenia ustalonych terminów dostaw umowa powinna przewidywać odpowiednie kary konwencjonalne. Za niedotrzymanie warunków umowy kary powinny być bezwzględnie egzekwowane, system kar powinien być progresywny: kary tym dotkliwsze, im większe odchylenie terminów dostaw od terminów umownych.

4. Na podstawie danych ustalonych zgodnie z punktem poprzedzającym, należy materiały podzielić na grupy oddzielnie na każdy cykl zaopatrzenia oraz obliczyć wartość dostaw również w każdym cyklu oddzielnie. Analogicznie jak przy metodzie pierwszej, materiały o cyklu zaopatrzenia do 15 dni, można zaliczyć do jednej grupy. Obliczenie wartości dostaw materiałów posiadających takie same cykle zaopatrzenia przykładowo będzie następujące:

Cykl zaopatrzenia		Wartość planowych dostaw w ramach jednego cyklu zaopatrzenia w tys. zł	Częstotliwość obrotu w ciągu roku (ilość dostaw) $\frac{360}{\text{kol. 1}}$	Wartość planowych dostaw w okresie rocznym 2 x 3 w tys. zł	Stounek do wartości wszystkich materiałów w %
1		2	3	4	5
1	do 15 dni	900	24 lub więcej	21.600	21,60
2	24 „	860	15	12.900	12,90
3	30 „	790	12	9.480	9,48
4	45 „	740	8	5.920	5,92
5	60 „	600	6	3.600	3,60
6	75 „	500	4,8	2.400	2,40
7	90 „	2.000	4	8.000	8,00
8	120 „	2.900	3	8.700	8,70
9	150 „	2.770	3	8.310	8,30
10	180 „	3.350	2	6.700	6,70
11	200 „	1.400	1,8	2.520	2,52
12	240 „	1.500	1,5	2.250	2,25
13	270 „	1.800	1,33	2.500	2,50
14	300 „	1.600	1,2	1.920	1,92
15	360 „	3.200	1,0	3.200	3,20
r a z e m		24.910	7,75	100.000	100,0

Obliczamy normatyw środków obrotowych na zapasy materiałowe biorąc z kolumny 2 tabelki w całości pozycję pierwszą oraz połowę sumy pozostałych pozycji. A więc (w tys. zł):

$$N = 900 + \frac{24.910 - 900}{2} = 12.905$$

Analogicznie dla każdego cyklu zaopatrzenia, z wyjątkiem pozycji pierwszej, obliczyć należy zapas rezerwowy na podstawie umownych terminów dostaw i przewidzianych dopuszczalnych odchyleń od terminów. Założmy, że w wyniku tych obliczeń otrzymamy kwotę 2.785 tys. zł (co stanowi około 22,5% wartości bieżącego zapasu produkcyjnego; sposób obliczeń wg metody pierwszej na podstawie średniego odchylenia w grupach materiałów dla każdego cyklu zaopatrzenia oddzielnie); otrzymamy ogólny normatyw w wysokości (w tys. zł):

$$12.905 + 2.785 = 15.690$$

Ogólną normę zapasu produkcyjnego należy

następnie podzielić na poszczególne pozycje wg jednolitego planu kont oraz oddzielnie na poszczególne branże wg wykazu materiałów do planowania zaopatrzenia.

Obliczenie norm zapasu produkcyjnego w poszczególnych branżach jest konieczne dlatego, aby poszczególne komórki branżowe działu zaopatrzenia przedsiębiorstwa, a nawet poszczególne magazyny mogły znać wartość dopuszczalnego zapasu produkcyjnego na materiały, które dane komórki branżowe prowadzą lub które znajdują się w magazynach branżowych (oddziałowych). Ustalenie norm zapasu tylko na grupy ekonomiczne materiałów wg jednolitego planu kont nie daje racjonalnego poglądu oraz możliwości kontrolowania stanu rzeczywistych zapasów. Dział zaopatrzenia, który odpowiada za dyscyplinę norm zapasów, musi je mieć w takim układzie jak przebiega jego praca zaopatrzeniowa,

a więc w układzie odpowiadającym branżowemu (rzeczowemu) podziałowi pracy. Na normatyw zapasów produkcyjnych materiałów w układzie jednolitego planu kont składają się zapasy materiałów różnych branż i wobec tego przy takim tylko podziale normatywów poszczególne komórki branżowe działu zaopatrzenia nie wiedzą w jakiej wysokości mogą utrzymywać zapasy materiałów, które prowadzą. Przy podziale tym należy jednocześnie dokonać przeliczenia normy zapasu w danej pozycji jednolitego planu kont lub w danej branży obliczonej w stosunku do wartości wszystkich materiałów, na normę zapasu obliczoną w stosunku do wartości tylko danej pozycji lub danej branży. Przykład:

W celu kontroli faktycznych zapasów produkcyjnych zwykle operuje się dwiema grupami materiałów: podstawowych i pomocniczych, przy czym w tym ujęciu do pomocniczych liczą się właściwe pomocnicze (wyżej poz. 2) oraz wszystkie pozostałe (poz. 3—6). Przy tym podziale

Nazwa grupy materiałów	Wartość w tys. zł		Norma zapasu w dniach
	planowego rocz. zużycia	normatywu grupowego	
1	2	3	4
1. materiały podstawowe	74.000	10.255	52
2. materiały pomocnicze	5.000	2.050	148
3. paliwo	7.000	575	30
4. opakowanie	5.000	410	30
5. części zapasowe maszyn	1.800	600	120
6. przedmioty nietrawne	7.200	1.800	90
r a z e m	100.000	15.690	56

normatywy środków obrotowych na zapasy produkcyjne wyniosą:

na materiały podstawowe 10.255 tys. zł = 52 dni
na materiały pomocnicze 5.435 tys. zł — 65 dni
ogółem 15.690 tys. zł = 56 dni

Dane dla kolumny 4 obliczamy wg wzoru:
norma grupowa w dniach =

$$\frac{\text{normatyw grupowy} \times 360 \text{ dni}}{\text{wartość planowego rocznego zużycia w danej grupie}}$$

przykładowo dla poz. 2

$$\frac{2.050 \times 360}{15.000} = 148 \text{ dni}$$

5. Tak obliczone planowe normy zapasów produkcyjnych powinny być doświadczalnie sprawdzane przez pewien okres czasu: krótszy dla materiałów o krótkim cyklu zaopatrzenia, odpowiednio dłuższy dla materiałów o długim cyklu zaopatrzenia. Kontrola planowych norm powinna iść w kierunku ustalenia właściwego cyklu zaopatrzenia oraz w kierunku ustalenia rzeczywistych odchyleń od planowych terminów dostaw.

Każda grupa materiałów o tym samym planowym cyklu zaopatrzenia powinna być kontrolowana oddzielnie.

Analiza zarejestrowanych wyników prowadzi do następujących wniosków:

1) należy ustalić przyczyny ponadplanowych odchyleń terminów dostaw i zastosować środki zmierzające do ich zmniejszenia, w koniecznych zaś przypadkach wprowadzić odpowiednie poprawki do planowej normy zapasu produkcyjnego,

2) należy stwierdzić czy odchylenia mają tendencję w kierunku przyspieszania terminów dostaw, czy też opóźnienia.

Z przykładów naszych wynika jasno, że dwa czynniki wpływają decydująco na wielkość zapasów produkcyjnych:

- 1) długość cyklu zaopatrzenia, od której zależy wielkość bieżącego zapasu produkcyjnego,
- 2) wielkość odchylenia od planowych terminów dostaw, od którego zależy wielkość zapasu rezerwowego.

W związku z tym w umowach i zamówieniach należy szczególnie troskliwie ustalać ekonomicznie korzystną wielkość i żądane terminy poszczególnych dostaw materiału. A więc przykładowo:

1. prawidłowo — 15 ton miesięcznie w terminie do dnia 7 każdego miesiąca

nieprawidłowo — wagon raz w miesiącu

2. prawidłowo — 500 ton miesięcznie w 30 wagonach, jeden wagon dziennie, dopuszczalne raz w tygodniu 3 wagony w ciągu dnia

nieprawidłowo — 500 ton miesięcznie w ładunkach wagonowych

3. prawidłowo — 5 ton w okresie między 15 i 30 września 1952 r.

nieprawidłowo — 5 ton w trzecim kwartale 1952 r.

4. prawidłowo — 400 ton w ciągu roku po 30 ton miesięcznie oraz dodatkowo w m-cu wrześniu 1952 r. 40 ton, w każdym miesiącu jeden wagon 15 ton między pierwszym a dziesiątym oraz drugi wagon 15 ton między 20 a 30; dodatkowo 40 ton w drugiej połowie września

nieprawidłowo — 400 ton w ciągu roku po 30 ton miesięcznie oraz dodatkowo 40 ton w trzecim kwartale.

W umowie lub zamówieniu należy również zaznaczyć, że gdyby dostawca zmuszony był opóźnić dostawę ponad dopuszczalne odchylenie terminu dostawy, powinien dokonać przynajmniej częściowej dostawy, np. pół wagonu zamiast całego wagonu. Należy również żądać, aby dostawca możliwie natychmiast zawiadamiał odbiorcę o wszelkich przewidywanych zmianach w zakresie planu dostaw. Natychmiast, to znaczy bezpośrednio po tym, gdy stwierdził konieczność takiej zmiany.

Organizacja zaopatrzenia, organizacja zbytu, warunki dostaw warunki transportu oraz inne czynniki związane z zaopatrzeniem ulegają zmianom. Należy je śledzić, rejestrować i wyciągać odpowiednie wnioski.

O normowaniu zapasów

(objaśnienia podstawowych pojęć i wzorów)

Sprawa normowania stanu zapasów nasuwała od dawna szereg wątpliwości, a wydane przez PKPG instrukcje nie wyczerpały w 100% zagadnienia. Dowodzą tego opublikowane w „Gospodarce Materiałowej” artykuły:

H. Witkowskiego — w Nr. 11 (33) z listopada 1951 r.
W. Bugajskiego — w Nr. 9 (31) z września „ r.
inż. B. Rotherta — w Nr. 9 (31) z września „ r.

Jakkolwiek artykuły te są poważnym krokiem naprzód, poważnym dorobkiem w tworzeniu zrębów, fundamentów metodologii zaopatrzenia Polski Ludowej, autorzy sami przyznają, iż praca ich nie jest zakończeniem sprawy, że istnieje jeszcze szereg zagadnień niewyjaśnionych, że do „ostatniej łazy” pracy przystąpić powinni zaopatrzeniowcy ekonomiści-praktycy. Jako jeden z tej grupy pracowników przemysłu kluczowego (skórzanego), wyrażam pogląd, iż całkowite załatwienie sprawy normowania zapasów zależy od ostatecznego, na kilka przynajmniej lat, ustalenia pojęć, terminów, które umożliwi pełne stosowanie w praktyce ustalonych zasad, przepisów, instrukcji oraz od wszechstronnego powiązania sprawy naszej, tj. normowania zapasów, ze wszystkimi czynnikami, które mają wpływ na kształtowanie się gospodarki materiałowej w zakładach i CZP tak na odcinku planowania, jak i praktycznej realizacji.

Założenia powyższe wymagają:

- 1) aby PKPG ustaliła poprawne i jednoznaczne mianownictwo, terminologię, ścisły zakres pojęciowy terminów i definicji (określeń);
- 2) aby instrukcje uwzględniały przypadki i zjawiska, które daje nam nasze codzienne życie i aby nie odbiegały one w swych idealnych zamierzeniach niezbyt daleko od realizmu dnia dzisiejszego;
- 3) aby autorzy artykułów zechcieli zrozumieć, że „Gospodarka Materiałowa” i instrukcje PKPG są przeznaczone nie tylko dla fachowców, dla zaawansowanych pracowników na szczeblu resortów i CZP, lecz przede wszystkim dla skromnych, często niezawansowanych pracowników w terenie. Znaczy to, aby instrukcje swoje uzupełniali komentarzami albo też ścisłe definicje i określenia, czy wzory matematyczne przekładali na „język robotniczy, język popularny, dostępny i zrozumiały”, ułatwiając w ten sposób przyswojenie i zapamiętanie, a przez to poprawne stosowanie w praktyce dnia codziennego (nie zapominajmy o wysuniętych drogą awansu społecznego).

Niniejszy artykuł jest skromną próbą wskazania, jak należałoby w przyszłości uzupełniać pewne skondensowane w treści artykuły, ich części lub wyjaśniać wzory matematyczne.

Proponowana przez H. Witkowskiego zmiana mianownictwa, opublikowana w Nr. 11 (33) „Gosp. Mater.” z listopada 1951 r. jest nie tylko dlatego cennym wkładem, że stara się usuwać dwuznaczność, ale także i przede wszystkim dlatego, że wprowadza bardziej szczegółowe rozgraniczenie pojęć, że widać w jego rozumowaniu systematyczną dążność do utrzymania kontaktu ze zjawiskami realnego życia codziennego. Wprowadzenie nowego mianownictwa, choćby powodowane najbardziej słusznymi przesłankami, kryje jednak zawsze w sobie tę niedogodność, że w okresie przejściowym powstaje mniejsze lub większe zamieszanie. Przykładem mogą tu być określenia, podane na str. 371, prawa szpalta u góry: $Z_{\max}$ = zapas maksymalny według instrukcji PKPG = zapas produkcyjny według H. Witkowskiego, podczas gdy określenie „zapas produkcyjny” według instrukcji jest odpowiednikiem „bieżącego zapasu produkcyjnego” według H. Witkowskiego. Jeśli władze mianownictwa to przyjmą, wówczas należałoby bezwzględnie wydać w formie broszurki nową instrukcję PKPG (z komentarzem).

Jakkolwiek słuszność twierdzenia H. Witkowskiego odnośnie powiązania wielkości zapasu rezerwowego jest oczywista, to nasuwa się mimo woli pytanie: co będzie praktycznemu planiście w terenie służyć za kryterium do określania wielkości odchyleń terminów dostaw (str. 370 u dołu)? Czy dane za bieżący rok są wystarczającym argumentem? Czy istotnie planista potrafi w sposób szybki i niezawodny owo kryterium ustalić? Zakładam, że ponad 50% pracowników nie wywiąże się z tego zadania. Jakąż wtedy wybrać drogę, jeśli z punktu widzenia teoretycznego tamta droga jest jedynie słuszną?

Cóż wreszcie znaczą najbardziej przekonywujące wnioski, planowania (przewidywania), jeśli nowa fala trudności obali jednym zamachem cały gmach subtelного rozumowania i przewidywania. Tak jest właśnie z przewidywaniami: a) terminów dostaw, b) wielkości dostaw, c) ewent. odchyleń. Moim zdaniem, należy do całokształtu zagadnienia wciągnąć bezwzględnie momenty przypadkowe. Do nich zaliczam: 1) deficytowość danych materiałów, 2) częstość zmian planów produkcyjnych, która notabene w przemyśle skórzanym jest utrapieniem zaopatrzeniowców.

Ponieważ w życiu praktycznym mamy do czynienia nagminnie ze zmiennością założeń, proponuję przyjąć następujące zasady:

1. Tam, gdzie istnieje możliwość ustalenia odchyleń terminów dostaw, należy wielkość zapasu minimalnego (rezerwowego) ustalić w zależności od danych sprawozdawczych za minione 12 miesięcy (średnio).

2) Tam, gdzie planista nie potrafi uchwycić liczbowo wyż. wym. zależności, należy stosować wielkości przybliżone, szacunkowe, skorygowane wskaźnikami wziętymi z kartotek materiałowych, jeśli chodzi o ilościowe stany zapasów, a więc o indywidualne zapasy. Rozróżnienie stanów indywidualnych od ogólnych zapasów da bez wątpienia możliwość zrozumienia różnic między normatywnym finansowym, a stanami ogólnego faktycznego zapasu w ujęciu wartościowym.

Pod słowem „skorygowane” rozumieć należy uwzględnienie nowych warunków rynkowych; uwzględnienie założeń, zadań o przyspieszeniu obiegu środków obrotowych.

3. Przy ustalaniu wielkości dostaw, tj. „bieżącego zapasu produkcyjnego” (według nomenklatury H. Witkowskiego) uwzględnić należy realność wielkości przesyłek z uwagi na obowiązki wykorzystania przesyłek pełnowagonowych. Należy najpierw odgórnie rozstrzygnąć, co jest ważniejsze czy wykorzystanie wagonów kolejowych, czy obniżenie średniego stanu zapasów. W wielu przypadkach chęć uwzględnienia obu zasad jednocześnie wytwarza sprzeczności nie do pogodzenia. Przykładem może być mała garbarnia, której zużycie miesięczne wapna wynosi np. 18 ton, a jeden wagon zawiera 15 ton albo inna, której zużycie wynosi 12 ton miesięcznie. Podobnie przy węglu, dostawy odbywają się z reguły raz na miesiąc przesyłkami pełnowagonowymi. Łączy się z tym jeszcze inna właściwość dostawców. Wykorzystując fakt, że zamówienia składa się kwartalnie, przesyłają zwykle całą kwartalną pulę materiałową od razu. Dlaczego? Z ich punktu widzenia jest to „usprawnienie” (!?), bo wypisuje się w kwartale tylko jedną fakturę zamiast trzech lub więcej, z danym odbiorcą ma się w czasie kwartału tylko raz do czynienia, co jest bez wątpienia wyrazem oszczędności dla dostawcy, ale tylko dla niego.

4. Przy ustalaniu średniego stanu zapasu indywidualnego (normy zapasu jednego materiału lub grupy materiałów o jednej jednostce miary) można w dalszym ciągu posługiwać się wzorem:

$$\text{zapas średni } Z_s \text{ albo } N = Z_{rez} + \frac{Z_{bp}}{2} - \frac{Z_{rez} + Z_{max}}{2}$$

a wyniki w ten sposób otrzymane uznać za dostateczne.

5. Ponieważ we wszystkich przewidywaniach kryje się i kryć będzie pewien błąd, pewne zaniżenie lub zawyżenie, należy wprowadzić

odgórnie zasady odpowiedzialności za wywołanie i skutki dezorganizacji w harmonogramach dostaw. Dotyczy to dwóch czynników: a) dostawy, producenta, b) instytucji, zmieniającej plan produkcji, czyli podstawę wyjściową do planu zaopatrzenia i zamówień. Przykładem zmienności są tego rodzaju fakty: CZP poleca zmienić plan produkcji na miesiąc II, zakład odwołuje złożone zamówienia i składa nowe. Nowe zamówienia zostały przyjęte, ale rezygnacje nie. Towar przychodzi i podnosi stan zapasów wbrew zaplanowaniu. Mielibyśmy zatem dwa zagadnienia: jedno — ustalenie projektu normatywu stanu zapasów, drugie — praktyczne rozwiązywanie zagadnienia przerostów magazynowych. W pierwszym należałoby kierować się dotychczasową procedurą, w drugim zaś należy zakładom ułatwić finansowanie niezawinionych nadmiarów albo przez obciążenie odsetkami sprawcy, albo przez stworzenie dodatkowego nisko oprocentowanego specjalnego kredytu dla uzasadnionych lub niezawinionych nadmiernych stanów zapasów magazynowych.

Stwarzanie nowych wzorów, które by miały uwzględnić wszystkie aktualne czynniki, wpływające obiektywnie na wielkość normatywu, zabrałoby prawdopodobnie przeciętnemu planiście, zaopatrzeniowcowi, parę tygodni czasu, gdy na opracowanie samego planu pozostaje mu w większości garbarni jedynie czas po godzinach służbowych. Plany robi się u nas zwykle wtedy, kiedy z zakładu znikną inni pracownicy, wtedy bowiem dopiero można unieść skupić i pracować koncepcyjnie. To są warunki, których nie wolno nam nie uwzględniać.

W naszych warunkach moment szacunku gra decydującą rolę. Sprawdzianem trafności szacunku jest wynik ostateczny, ogólny wskaźnik zapasu w dniach. Wskaźnik ten winien w przedsiębiorstwach wskazywać tendencję malejącą. Jeśli w przemyśle skórzanym na rok 1951 wynosił on np. 30 dni, to na rok 1952 planować należy 29 dni lub nawet 28, o ile to jest realne. Ograniczając zakład w wyniku ogólnym, dajemy mu pewną uzasadnioną swobodę w projektowaniu normatywów zapasów w grupach układu rodzajowego.

Z kolei pragnę podać próbę wyjaśnienia związku zależności między poszczególnymi wzorami matematycznymi i wyjaśnić sposób ich powstania. Chcę przykładowo wskazać, co autorzy winni podawać, aby ich wzory były w pełni zrozumiane i przez to z łatwością zapamiętane, a w przypadku zapomnienia odtworzone. Na instruktarzu pytało mnie dlaczego wzory:

$$N = Z_{min} + \frac{Z_{prod}}{2} \text{ i } N = \frac{Z_{min} + Z_{max}}{2}$$

choć różnej postaci, dają ten sam wynik.

Uzasadniłem to w sposób poniższy:

Wiemy, że $Z_{\max} = Z_{\min} + Z_{\text{prod}}$. Jeśli więc do wzoru drugiego zamiast $Z_{\max}$ wstawimy $Z_{\min} + Z_{\text{prod}}$, wówczas otrzymamy w mianowniku dwa $Z_{\min}$ i wówczas:

$$N = \frac{Z_{\min} + Z_{\min} + Z_{\text{prod}}}{2} = \frac{2 Z_{\min} + Z_{\text{prod}}}{2} = \frac{2 Z_{\min}}{2} + \frac{Z_{\text{prod}}}{2}$$

stąd: $N = Z_{\min} + \frac{Z_{\text{prod}}}{2}$ czyli powróciliśmy

do wzoru pierwszego. Odwrotnie postępując, dochodzimy z wzoru pierwszego do wzoru drugiego. Sprowadzamy bowiem pierwszy człon wzoru $Z_{\min}$ do wspólnego mianownika, przez co otrzymujemy:

$$\frac{2 Z_{\min}}{2} + \frac{Z_{\text{prod}}}{2} = \frac{Z_{\min} + Z_{\min} + Z_{\text{prod}}}{2}$$

Łącząc ($Z_{\min} + Z_{\text{prod}}$) w $Z_{\max}$, otrzymujemy:

$$N = \frac{Z_{\min} + Z_{\max}}{2}$$

Dużo wątpliwości nasuwa postać członu wzoru $\frac{Z_{\text{prod}}}{2}$. Jeżeli bowiem przy istnieniu cyklu

dostaw $c = 30$ dni, a wartość dostawy na okres 30 dni wynosi np. 60 000 zł, wówczas pytam się, ile przeciętnie złotych zamrażam w magazynie w danym materiale, kupując tylko raz na miesiąc? W dniu dostawy zamrażam pełne 60 000 zł, zaś w ostatnim dniu zero. Rysuję trójkąt prostokątny i pytam się, jak zmienić ten krójką na równoważny jemu powierzchnią prostokąt. Odpowiedź pada: połowa wysokości trójkąta razy podstawa. Gdybym z magazynu nie przez cały miesiąc nie pobierał, miałbym każdego dnia 60 000 zł, ale wobec tego, że każdego dnia materiału mniej więcej równomiernie ubywa, na początku jest pełna wielkość, a na końcu nic, wówczas przeciętne zamrożenie rozkłada się podobnie jak wysokość prostokąta — na każdy cm podstawy przypada ta sama wysokość.

Z kolei dużą trudność sprawia zrozumienie, zapamiętanie i odtworzenie wzoru na przelotność magazynu oraz wzór na obliczenie na formularzu PZF (plan obrotów materiałowych, poz. 21) wskaźnika zapasu w dniach.

Wzór ten jest ułamkiem, przy czym w liczniku występuje wyraz liczbowy normatywu zapasu pomnożony przez ilość dni, dla których podano w mianowniku wyraz liczbowy zużycia.

Wskaźnik przelotności

$$W = \frac{\text{Normatyw zapasu} \times \text{ilość dni okresu zużycia}}{\text{wielkość zużycia}}$$

Zgodnie ze str. 146 Instrukcji PKPG („Gospodarka Materialowa” Nr 5—7/1950) przy wzięciu za podstawę zużycie IV kwartału, mamy wzór:

$$W = \frac{N \times 90}{P_4}$$

gdzie N = normatyw, a P_4 = zużycie przypada-

jące na IV kwartał, tj. na podane w liczniku 90 dni. Jak powstała postać tego wzoru?

Aby to zrozumieć, trzeba uprzytomnić sobie co jest celem tego wzoru. Jest nim obliczenie na ile dni wystarczą nam zapasy materiałowe, określone liczbą, nazwaną tu normatywem zapasu albo średnim stanem zapasu magazynowego.

Ażeby dać na to odpowiedź, należy najpierw obliczyć, za ile złotych zużywamy dziennie materiałów. Zużycieienne otrzymamy, dzieląc zużycie całego okresu przez ilość dni okresu, a więc dzieląc zużycie IV kwartału przez 90, to jest przez ilość dni kalendarzowych, a nie roboczych. Wobec tego właściwy, klasyczny wzór powinien mieć taką postać:

$$W = N : \frac{P_4}{90}$$

Ponieważ liczby dzielimy przez ułamek, mnożąc te liczby przez odwrotność tego ułamka, przeto otrzymamy:

$$W = N \cdot \frac{90}{P_4} = \frac{N \cdot 90}{P_4}$$

czyli doszliśmy do postaci wyjściowej.

Na stronie 146 Instrukcji PKPG na r. 1951 („Gospodarka Materialowa” Nr 5—7/50 r.) podano jeszcze dalszy wzór na wskaźnik przeciętnej normy zapasu w dniach w przypadkach zużywania materiałów z własnej produkcji:

$$W = \frac{N \cdot 90 (P_0 - D_w)}{P_4 \cdot P_0}$$

gdzie P_0 = zużycie roczne, a D_w = przychód z własnej produkcji. Wzór ten składa się z dwóch samoistnych członów:

$$\frac{N \cdot 90}{P_4} \text{ i } \frac{(P_0 - D_w)}{P_0}$$

Co przedstawia człon pierwszy, wiemy już. $P_0 - D_w$ oznacza ilość materiałów, którą trzeba zakupić, zaś ułamek $\frac{P_0 - D_w}{P_0}$ oznacza jaką część ca-

łości zużycia rocznego, jaki ułamek tego zużycia przypada na materiały z zakupu zewnętrznego. Jeśli potrzebujemy 50% wówczas wielkość tego ułamka da nam $\frac{1}{2}$, jeśli 75% to $\frac{3}{4}$. Mnożąc ilość dni, otrzymaną z członu pierwszego, przez otrzymaną z drugiego członu ułamek, otrzymamy szukany wskaźnik. Podobnego wyjaśnienia wymagałyby wzory inne, np. podane na stronie 154, 156 itd. instrukcji („Gospodarka Materialowa” Nr 5—7/1950 r.).

Podsumowując, stwierdzić należy, że:

- mianownictwo planowania zaopatrzenia musi ulec rewizji,
- zmiany winny iść w kierunku wskazanym przez H. Witkowskiego (przyjęcie tego czy innego miana jest kwestią umowy),
- samo wysubtelnienie pojęć nie rozwiąże w tej chwili zagadnienia, ani nie uzdrowi w pełni gospodarki materiałowej dopóty, dopóki równolegle nie będą usunięte inne przyczyny, oddziałujące ujemnie na sprawę zapasów,

- d) jednym z przejawów uzdrowienia jest dopomożenie terenowi w zrozumieniu ustalonych w instrukcjach zasad,
- e) powinno nastąpić uproszczenie pracy,
- f) należy spowodować dotrzymywanie harmonogramów dostaw przez dostawców,
- g) należy dążyć do ograniczenia zmian w planach produkcji.

Zaopatrzeniowcy muszą zrozumieć, że kwota przyznana na pokrycie zapasów magazynowych, ustalona na początku roku w postaci tak zwanego normatywu zapasu w złotych jest wielkością stałą i niezmienną (w zasadzie, bo można ją

obniżyć, ale nie podwyższyć), że przyczyny zawyżenia średnich faktycznych zapasów tkwią m.in. w niewłaściwym rozplanowaniu dostaw, że powinni w r. 1952 ustalać dokładne terminy, unikać określeń „sukcesywnie”. W przypadkach nie honorowania podanego harmonogramu dostaw, należy towar przyjąć, ale dokonać zapłaty dopiero w terminie, przewidzianym w harmonogramie. Odwoływanie się w przypadkach przekroczeń zapasów na okoliczność, że materiały mieszczą się w granicach „maksimum” nie jest wystarczającym argumentem wobec ustalenia pierwszeństwa dla zasady, iż kwota przewidziana w normatywie rocznym jest niezmienna.

KAZIMIERZ TRZECIAK

Uwagi na temat właściwego wypełniania kart ewidencyjnych

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG Nr 177 z dnia 2 maja 1951 r. (Monitor Polski A-46) uregulowało sprawę upłynnienia zbędnych i nadmiernych materiałów zaopatrzeniowych.

Drugim niewątpliwym faktem, wynikającym z Zarządzenia, jest postawienie posiadaczy nadmiarów materiałowych w dużo korzystniejszym położeniu od aparatu zbytu.

W przeciwieństwie do poprzednich zarządzeń, na podstawie których cały ciężar upłynnienia spoczywał na posiadaczu, obecne Zarządzenie przerzuca ten ciężar w znacznym stopniu na aparat zbytu, żądając tylko od posiadacza zrobienia „rachunku” posiadanych nadmiarów i wystawienia kart ewidencyjnych.

Dzisiaj posiadacz nadmiaru nie musi szukać nabywcy, albowiem tym nabywcą będzie w większości wypadków hurtownia właściwej branżowej centrali handlowej.

Czy te korzyści, wynikające z Zarządzenia, są właściwie zrozumiane i respektowane przez posiadaczy? Na to pytanie w większości wypadków trzeba dać niestety odpowiedź negatywną. Wystawcy kart ewidencyjnych najczęściej idą po linii najmniejszego oporu i wystawiają karty w myśl powiedzenia „byle prędej, byle więcej”, by móc albo wykazać się przed bankiem finansującym pewną ilością wystawionych kart, albo zameldować swej władzy zwierzchniej o wykonaniu polecenia zgłoszenia nadmiarów.

Wystawiając tak karty, posiadacze nie zastanawiają się nad tym, że aparat zbytu, chcąc wykonać nałożone obowiązki, musi dokładnie wiedzieć co ma upłynnić. Dlatego właściwe wypełnienie rubryki 2 (nowy wzór karty ewidencyjnej podany w Monitorze Polskim A-87 z dnia 8.X.1951 r.) „nazwa materiału” musi być dokonane z całą skrupulatnością.

Słysz się często głosy, że właściwe wypełnienie tej rubryki przekracza możliwości pracowników działu zaopatrzenia zakładu, nie dysponującego odpowiednimi fachowcami. Zdaje się, że tego rodzaju tłumaczenie nie wytrzymuje krytyki, bo sprawa upłynnienia nadmiarów materiałowych

jest sprawą niewątpliwie całej załogi zakładu produkcyjnego, a nie tylko pracowników zaopatrzenia. Jeśli więc zaopatrzeniowiec, mimo posiadanych cenników i katalogów, nie potrafi podać pełnej charakterystyki posiadanego nadmiaru, to na pewno majster, technik czy inżynier potrafi remanent określić charakterystyką, która będzie wystarczająca dla aparatu zbytu.

Wystawienie karty ewidencyjnej na „siatkę drucianą”, „silnik elektryczny”, „druć” czy „żarówka” da jedyny efekt — zwrot karty do uzupełnienia.

Drugim ważnym zagadnieniem, dotyczącym właściwego wystawienia kart ewidencyjnych, to określenie „wartości użytkowej” zgłoszonego nadmiaru. Rubryka 5 karty przewiduje podanie wartości użytkowej materiału zaopatrzeniowego, a nie klasy 0 czy 8, ale przy równoczesnym wypełnieniu rubryki 21, w której należy podać „dokładny opis materiału (ewentualne uszkodzenia, zanieczyszczenia, zastosowanie, opakowanie, pochodzenie itp.)” oraz „przyczyny zmniejszonej wartości użytkowej”. I znowu posiadacze nadmiarów ograniczają się, niestety, do wypełnienia tylko rubryki 5 i to w sposób często niewłaściwy.

Najczęściej wartość użytkową określają posiadacze na 100%. Zdarza się jednak sporo wypadków, że gdy aparat zbytu kieruje nabywcę po odbiór materiału, okazuje się, że nabywca określa pokazany mu materiał jako „szmelc”. I co dziwniejsze posiadacz, który na karcie określił wartość użytkową na 100%, bez dyskusji przyznaje niedoszłemu nabywcy rację, bo do dyskusji nie ma żadnych podstaw.

Po co więc posiadacz przesłał kartę ewidencyjną na taki materiał jednostce zbytu i dlaczego określił wartość użytkową na 100%, pozostanie chyba jego tajemnicą.

W innym wypadku posiadacz ocenia wartość użytkową zmniejszoną i określa ją np. na 80%, ale dlaczego została przyjęta taka ocena, a nie inna — nie wiadomo, bo posiadacz nadmiaru, nie wypełniając rubryki 21, nie daje możliwości

jednostce zbytu zorientowania się w jakości materiału.

Dla zilustrowania sposobu podchodzenia posiadaczy do określenia wartości użytkowej niech posłuży przykład autentyczny:

Jeden z zakładów określił wartość użytkową materiału na 10% (pismo maszynowe — rubryka 5), ale później komuś „zrobiło się żal” i atramentem poprawił wartość użytkową na 80%. Oczywiście rubryka uzasadnienia pozostała niewypełniona.

Czy jednostka zbytu może mieć choćby najmniejsze zaufanie do takiego „określenia” na karcie ewidencyjnej.

Inną wreszcie nieprawidłowością jest przesyłanie jednostkom zbytu kart ewidencyjnych na materiały określone przez samego posiadacza jako złom, odpad użytkowy czy nawet materiał bezwartościowy.

Zarządzenie Przewodniczącego PKPG jasno i wyraźnie precyzuje, jak należy podejść do upłynnienia takich materiałów.

Rozdział V instrukcji, stanowiącej załącznik do Zarządzenia Nr 177 przewiduje możliwość komisijnego zakwalifikowania materiałów zaopatrzeniowych na złom, odpady użytkowe względnie zniszczenia materiałów bezwartościowych.

Pocóż więc posiadacze nadmiarów zajmują czas sobie i pracownikom jednostek zbytu, wystawiając takie karty:

„oprawki do żarówek” wartość użytkowa: „szmielec”, „gramofon ręczny, zwykły, niekompletny, zniszczony” wartość użytkowa: „nie do użytku”, albo „szczątki tablicy marmurowej rozdzielczej” wartość użytkowa: „złom”, cena „zł 0,10” lub „Tablica rozdzielcza” wartość użytkowa: 10% i wyjątkowo uwaga w rubryce 21: „potłuczona”.

Czy taka tablica ma wartość użytkową 10%, to chyba więcej niż wątpliwe.

Czy w związku z wystawieniem takich kart nie ma racji jedna z central handlowych, która pisze, że przeglądając wystawione przez zakłady karty ewidencyjne, „dochodzimy do wniosku, że korzystając z instrukcji PKPG wszyscy chcą wyczyścić

magazyny z wszelkich śmieci... albo nawet liczą na to, że centrala te śmiecie od nich zakupi”.

Czy taka krytyka centrali handlowej nie wskazuje na całkowite niezrozumienie przez niektórych posiadaczy nadmiernych i zbędnych remanentów intencji zarządzenia?

Trzeba przecież jasno zdać sobie sprawę, że intencją Zarządzenia Nr 177 jest oddanie do obrotu tej masy towarowej — przede wszystkim pełnowartościowej — która niepotrzebnie zalega magazyny posiadaczy, a jest potrzebna do wykonania planów produkcyjnych innych zakładów.

W drugiej dopiero kolejności Zarządzenie daje posiadaczom możliwość upłynnienia materiałów niepełno i małowartościowych oraz zrobienie porządku w bilansach przez zaklasyfikowanie materiałów zniszczonych na złom, odpad użytkowy czy materiał bezwartościowy. Gdy posiadacze odwrócą tę kolejność, wówczas Zarządzenie nie osiągnie zamierzonego skutku gospodarczego.

Dalsza nieprawidłowość spotykana u wystawców kart ewidencyjnych, to samowolne dysponowanie materiałem zgłoszonym do upłynnienia. Posiadacze remanentów zapominają, że Zarządzenie reguluje to zagadnienie jasno i przewiduje nawet sankcje karne za tego rodzaju postępowanie.

Czy bez echa minie na zakładzie obciążenie jednostki zbytu za marżę zarobkową od wartości samowolnie upłynnionego remanentu, należy raczej wątpić.

By nie być źle zrozumianym, podkreślam, że pisząc te uwagi o wadliwym wystawieniu kart ewidencyjnych, nie bronię w najmniejszym stopniu aparatu zbytu. Aparat ten pełni też sporo nieprawidłowości, których omówienie nie mieści się w ramach tego artykułu.

Sprawę wystawienia kart ewidencyjnych poruszam dlatego, że w kolejności prac przy upłynnianiu nadmiarów materiałów zaopatrzeniowych, karta ewidencyjna jest wstępem do dalszych czynności.

Właściwie wypełniona karta, przesłana do jednostki zbytu pozwoli posiadaczowi na wystawienie w ciągu 60 dni faktury na wartość przesłanych kart, a tym samym pozwoli zakładowi na właściwe ustawienie gospodarki materiałami tak pod względem rzeczowym, jak i finansowym.

STEFAN FLORCZYK

Na marginesie cenników na rok 1952

(Redakcja prosi organizacje zbytu o wypowiedzenie się na temat poruszony przez autora)

Wykazy materiałów do planowania zaopatrzenia Nr 29 i 29a, wydane przez Państwową Komisję Planowania Gospodarczego, mają stanowić w rękach planisty zaopatrzenia narzędzie, którym się posługuje przy sporządzaniu planu zaopatrzenia materiałowego. Samo posługiwanie się nimi nie stanowiłoby większej trudności, gdy-

by nie moment, że tłumaczenie nomenklatury cennikowej na język urzędowy PKPG wykazów Nr 29 i 29a napotyka w wielu wypadkach na trudności. Planista częstokroć staje wobec zagadnienia, która z pozycji wykazu PKPG odpowiada dokładnie materiałowi podanemu przez działy techniczne.

Ponieważ wykaz Nr 29 jest obowiązujący na terenie całego kraju i wszyscy winni się do niego dostosować, uważam, że będzie celowe, jeżeli wszystkie biura branżowe, opracowujące cenniki na rok 1952, zadadzą sobie na tyle trudu, aby podając w swych cennikach materiały, oznaczyły również branże i pozycje według wykazu PKPG przy materiale specyfikowanym w cenniku.

Nikt lepiej niż biuro branżowe nie będzie zorientowany w zakwalifikowaniu materiału umieszczonego w opracowanym przez niego cenniku. U planisty zaopatrzenia ani na moment nie powinna się budzić wątpliwość do jakiej pozycji materiał winien być zaliczony. Błędne zakwalifikowanie i podciągnięcie materiału może w swych skutkach spowodować bardzo przykre następstwa, jeżeli błąd nie zostanie w porę zauważony i sprostowany.

Drugim argumentem, przemawiającym za wprowadzeniem obowiązujących pozycji branżowo-materiałowych jest oszczędność czasu. Za-

miał wertowania w wykazie PKPG i zastanawiania się nad słusnością zakwalifikowania materiału, planista skupia uwagę na całym szeregu innych równie ważnych momentów, występujących w planie zaopatrzenia. Byłoby również bardzo wskazane podanie przy specyfikowanym materiale wagi każdego materiału. Odnosi się to do materiałów podawanych w innych jednostkach miary aniżeli waga. Nie wszystkie bowiem cenniki uwzględniają wagę artykułu, a uzupełnienie tym szczegółem cennika stworzy w praktyce korzyści nieocenione. Otrzymamy dokładne obliczenie masy przewozowej oraz podamy dokładną wagę materiału dla produkującego przemysłu.

Tych parę uwag na marginesie opracowywanych cenników na rok 1952 na pewno spotka się z aprobatą większości planistów zaopatrzenia. Efektem rozwiązania poruszonej sprawy będzie nie tylko oszczędność drogiego czasu, ale również większa dokładność planu zaopatrzenia. —

Dlaczego?

W zakładach mechanicznych „Ursus” źle się dzieje na odcinku zaopatrzenia

Można by właściwie zacząć od wielkich, wprost sensacyjnych cyfr, ale rozpocznijmy od fundamentów, od rzeczy i spraw, które w sumie złożyły się na wadliwy stan na odcinku zaopatrzenia.

Plan zaopatrzenia na 1951 rok opracowany został pozornie zgodnie z obowiązującymi zasadami i na przepisowych formularzach, w oparciu o wyliczenie zużycia dla każdego sortymentu materiałów, sporządzone przez dział planowania produkcji i wreszcie w oparciu o obliczone dla każdej grupy materiałowej normy zapasu w dniach itd.

Ale co się okazało. Przede wszystkim zestawienie zużycia materiałowego opracowane zostało nie na podstawie uzasadnionych norm zużycia. A zdawałoby się, że „Ursus”, który dał krajowi nie jeden tysiąc ciągników, powinien takowe już od dawna posiadać i to nie tylko posiadać, ale stale je usprawniać, dążyć do coraz szerszego stosowania norm progresywnych, do systematycznego oszczędzania materiałów. A tymczasem, kiedy na podstawie i tak na wyrost sporządzonego „zestawienia” ułożony został plan zaopatrzenia, to wydziały produkcyjne, posługując się prostą metodą ołówka, jednym działaniem arytmetycznym: dodawaniem zwiększyły bez uzasadnienia zapotrzebowanie.

Przyznać trzeba, że normy techniczne zużycia zostały opracowane, ale dopiero w tym roku i chwilowo dojrzewają w CZPMat.

Normy zapasów magazynowych opracowane zostały na podstawie przestarzałych czasowych norm zapasów w dniach ustalonych przez b. Centralę Zaopatrzenia Materiałowego Przemysłu Metalowego. Dział zaopatrzenia „Ursusa” m. in. i pod tym względem nie widzi różnicy pomiędzy

pierwszym, a drugim rokiem naszego Planu 6-letniego. Własnych, aktualnych czasowych norm zapasów „Ursus” nie posiada, nie widzi również, że w planie normatywów środków obrotowych średnia ilość dni zapasu, posuwając się w kierunku od początku roku do IV kwartału systematycznie maleje, że coraz szybciej krążą towary w naszym organizmie gospodarczym, że wśród pierwszoplanowych zagadnień naszego życia gospodarczego, na jednym z pierwszych miejsc, stoi sprawa przyspieszenia obiegu środków obrotowych.

Zużycie materiałów pomocniczych zaplanowane zostało nie na podstawie ściśle obliczonych statystycznych norm zużycia, jak to nakazywała instrukcja, lecz na podstawie wykazów, sporządzonych przez wydziały produkcyjne, tak mniej więcej na wycucie. O wartości tego planowania najlepiej może świadczyć sposób uzgadniania planu zaopatrzenia z zainteresowanymi wydziałami, określony przez kierownika działu zaopatrzenia mianem targu. „Kiedy żądali np. 1000, to ja — powiada tenże kierownik — zmniejszałem do 300 na podstawie zeszłorocznego zużycia.”

Jak dalece na wyrost „Ursus” zaplanował sobie zużycie, najdobitniej świadczą cyfry. Centralny Zarząd Przemysłu Motoryzacyjnego wprowadził dość późno bo dopiero w maju 1951 r. — zmniejszył przedsiębiorstwu tak szczerze zaplanowany limit zużycia o 13 milionów zł i podwyższył równocześnie tonaż produkcji o 10%, co oznacza znaczne dalsze obniżenie tego limitu, a mimo to faktyczne zużycie materiałowe jest mniejsze od planowanego; szczególnie jaskrawo widać to w materiałach pomocniczych w produkcji ciągników i w materiałach bezpośrednich w pozostałej produkcji.

Przyjmując za podstawę limit zużycia, ustalony przez CZPMot., przedsiębiorstwo z uporem godnym lepszej sprawy postanowiło nie cofać się tak łatwo z raz zajętych pozycji planowania i gromadzenia nadmiarów. I mimo, że w okresie sporządzania PZ—F знаło dokładnie stan zapasów na 1 stycznia 1951 r., zaplanowało przychód materiałów o 14,6 milionów zł większy od limitu zakupu. Przy tym przedsiębiorstwo przewidziało jednakowy w każdym kwartale przychód, jakby nie zauważając, że z jednej strony winny maleć kwartalne normatywy zapasów, a z drugiej rosnać zużycia w każdym następnym kwartale.

Mógłby ktoś powiedzieć, że są to rozważania natury czysto teoretycznej. Niestety, należy jednakże stwierdzić, że takie „planowanie” ma całkiem realne skutki w postaci nie tylko zamawiania nadmiarów, ale i ich napływania.

W piśmie do CZPMot. z dnia 5 września 1951 r. znak: 15691/FZ/51 dyrekcja przedsiębiorstwa twierdzi, że „zamówienia na artykuły reglamentowane są wystawiane na podstawie otrzymanych kontyngentów”. Tymczasem akty mówią coś innego. Przedsiębiorstwo złożyło zamówień w II branży na 8000 ton więcej, niż wynosiły przydzielone kontyngenty, z których anulowało następnie zamówienia na około 3000 ton, tak że według stanu na dzień kontroli suma ulokowanych zamówień przekraczała o 5000 ton przydzielone kontyngenty.

W tymże liście dyrekcja twierdzi, że „prowadzenie kontroli od strony ilościowej daje nam na ogół dobre wyniki i różnica pomiędzy planowanym a faktycznym zakupem wynosi za pierwsze półrocze zaledwie 5%”. Zapomina tylko dodać, że w tym samym czasie „towary w drodze” również wzrosły. Gdyby tak dodać do przychodu różnicę wzrostu pomiędzy stanem towarów w drodze na 1.I.1951 r. a stanem na 30.VI.1951 r., to ta różnica wzrosłaby co najmniej do 12%.

Przedsiębiorstwo nie panuje zasadniczo nad przebiegiem zaopatrzenia, o ile nie liczyć interwencyjnej, bezplanowej działalności. Kampanijność, dorywczość i wleczenie się za zagadnieniami oto co cechuje pracę zaopatrzenia.

Dział zaopatrzenia nie prowadzi nie tylko jak się należy rejestru zamówień, ewidencji wykorzystania limitu zakupu i limitu zużycia, ale nie potrafi nawet określić na jaką sumę ulokował zamówienia w poważnej części nawet, bo takowych nie wycenia. Pewna zbieżność przychodów (zakupów) z planem w I półroczu jest przypadkowa i już w trzecim kwartale zdradza tendencję do poważniejszych odchyleń niż do tego czasu.

W stosunku do ustalonych normatywów nadmiary kształtują się następująco:

na dzień	1 stycznia 1951 r.	—	13,9	mln. zł
„ „	31 marca	—	19,9	„ „
„ „	30 czerwca	—	32,2	„ „
„ „	30 września	—	49,3	„ „
a na koniec roku wg obliczeń				
	około	—	62	„ „

Może „Ursus” nam poda, na ile się mylimy.

Takie gwałtowne tempo narastania nadmiarów jest w lwiej części skutkiem niezadowolającej pracy zaopatrzenia oraz wybitnej tendencji przedsiębiorstwa do „chomikowania”.

Bezsprzecznie to narastanie nadmiarów jest spowodowane w poważnym stopniu pewnymi zaburzeniami w wykonywaniu planu produkcji. Kategorycznie należy jednak stwierdzić, że przedsiębiorstwo niczego nie czyni, aby zapobiec szkodliwym dla jego gospodarki następstwom. Na odwrót, przedsiębiorstwo czyni wszystko, by nadmiary te utrzymać. Posługując się argumentami niesłusznymi i zestawieniami danych cyfrowych różnej wagi, walczy o kredyty bankowe zamiast walczyć z nadmiarami. Oto na przykład przytacza w jednym ze swoich pism do CZPMot. i NBP argument, że nie może odwołać zamówień na dostawy z przemysłu współpracującego, bo stanowią one poważny odsetek planu produkcyjnego dostawców. A co właściwie kryje się pod tą troską o plan innych przedsiębiorstw, świadczy aż nadto wymowny fakt, że w tymże samym czasie przedsiębiorstwo złożyło zamówienie na dostawę tych samych części w 1952 r. w takiej ilości, że według przybliżonych obliczeń nadmiary tych części na koniec 1952 r. wyniosą około 20 mln. zł.

Prostą konsekwencją takiego podejścia do zaopatrzenia jest słabość akcji ujawniania i upłynniania nadmiarów. W ciągu 9 miesięcy przedsiębiorstwo upłynniło nadmiernych i zbędnych materiałów zaledwie 7,1% tych nadmiarów, jakie posiadało na dzień 30 września 1951 r. albo 5,6% tych nadmiarów, jakie prawdopodobnie posiadało w grudniu 1951 r.

Nie trudno się domyśleć, że w tej sytuacji i Zarządzenie Przewodniczącego PKPG z dnia 2 maja 1951 r. o ujawnianiu i upłynnianiu remanentów oczekuje wykonania. Przedsiębiorstwo nie zadało sobie trudu zgłoszenia w określonym terminie chociażby tych nadmiarów, jakie ujawniło w związku z korektą swego na wyrost ułożonego planu zaopatrzenia. A cóż dopiero mówić o ścisłym wykonaniu par. 2 tegoż zarządzenia! Wprawdzie powołano komisję, a ta z kolei kilka podkomisji i przystąpiono do „ujawniania”, aczkolwiek instrukcja przewiduje całkiem inny zakres działania dla komisji. Odbyły się już 3 posiedzenia komisji, podkomisje spisały kilka protokołów, ale tylko na materiały „słabo” i „małochodliwe”, ale nadmiernych spośród chodliwych nawet nie ruszyły.

O skutkach takiego gospodarowania nie będziemy się rozwodzić. Wiemy jakie straty przynosi państwu zamrażanie środków i to w takim rekordowym stopniu. Ograniczymy się do kilku cyfr. Otóż w następstwie tworzenia nadmiernych zapasów koszt jednego ciągnika na kołach wzrósł o 374 zł, a ciągnika na gumach o 585 zł. W następstwie wzrostu, spowodowanego gromadzeniem nadmiernych zapasów, procentu narzutu kosztów zaopatrzenia materiałowego, przedsiębiorstwo poniosło do dnia 30 września 1951 r. efektywne straty w wysokości 1.746 tys. zł. Nasuwa się pytanie: co przedsiębiorstwo robi na odcinku walki o obniżkę kosztów? Chyba nie wykonuje w takim tempie planu obniżki kosztów

własnych, w jakim wykonało na dzień 30 września planowany limit kosztów zaopatrzenia materiałowego (102,6%).

Na koniec należy wskazać, że ten stan rzeczy, obok innych niezależnych od przedsiębiorstwa przyczyn, nie jest wyłącznie winą działu zaopatrzenia. Stwierdzić należy, że zagadnienia zaopatrzenia nie zdobyły sobie należytego miejsca w zainteresowaniach dyrekcji przedsiębiorstwa. Dział zaopatrzenia traktowany jest po macoszemu, jako coś drugorzędnego używanego do łatania luk i wyrw. Dyrekcja przedsiębiorstwa winna zrozumieć, że w zaopatrzeniu obowiązuje planowa praca i planowanie w takim samym stopniu, jak i w produkcji, że kierownik działu zaopatrzenia nie jest tylko kierownikiem ekipy komiwojażerów

i rachmistrzów, ale odpowiedzialnym pracownikiem na kierowniczym stanowisku. Przydałoby się wreszcie, by zarówno dyrekcja, jak i inne powołane czynniki przysłuchiwały się uważnie głosowi pracowników zaopatrzenia „Ursusa“, by wytłumaczyły inżyniersko-technicznym pracownikom przedsiębiorstwa, że uznanie prymatu produkcji nie ma nic wspólnego z niewłaściwym ustosunkowaniem się do zagadnień zaopatrzenia.

Przydałoby się w końcu, by CZPMot. głębiej wnikał w życie przedsiębiorstwa i w jego gospodarkę zaopatrzeniową, by pomógł przedsiębiorstwu wybrnąć z sytuacji w jakiej się znalazło na skutek wadliwego stylu pracy.

Oczekujemy odpowiedzi „Ursusa“.

Przedsiębiorstwa Komunalne uważają, że Zarządzenia ich nie obowiązują

Pół roku minęło od chwili ukazania się Zarządzenia Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dn. 2.V.1951 r. (Monitor Polski A-46), w sprawie ujawnienia, upłynnienia i zapobiegania tworzenia się zbędnych i nadmiernych remanentów materiałów zaopatrzeniowych w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych.

Zdawałoby się, że do chwili obecnej nie powinno już być na terenie całego państwa ani jednego zakładu, który by nie wykonał czynności określonych w wymienionym Zarządzeniu, mających na celu jak najszybsze usprawnienie i postawienie na właściwym poziomie naszej gospodarki materiałowej.

Przeprowadzane przez Przedsiębiorstwo Upłynnienia Remanentów lustracje w zakładach, odnośnie stanu gospodarki materiałowej, a co za tym idzie, wykonania Zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dn. 2.V.1951 r. wykazują, że sytuacja na tym odcinku ma przebieg niezadowalający i że dużo zakładów nie wykonało postanowień zawartych w ww. Zarządzeniu.

Charakterystycznym przykładem wadliwości gospodarki materiałowej jest Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne we Wrocławiu. Przeprowadzona lustracja w wym. zakładzie w dniach od 2 do 7.12.1951 r. przez inspektorów Przedsiębiorstwa Upłynnienia Remanentów wykazała poważne braki.

Plan zaopatrzenia materiałowego zakładu nie jest zatwierdzony przez jednostkę nadrzędną jak również korekta planu zaopatrzenia na rok 1951 nie została przeprowadzona. Zakład nie wykonał w ogóle czynności określonych Zarządzeniem Przewodniczącego PKPG z dn. 2.V.1951 r. tj. nie porównał stanu zapasów materiałowych na koniec roku 1950 z planem zaopatrzenia na rok 1951; nie ujawnił oraz nie zgłosił do właściwych Central Handlowych zbędnych i nadmiernych remanentów, które posiada. Kart ewidencyjnych wystawił zakład tylko 43, które nie zostały nigdzie zgłoszone i znajdują się w dalszym ciągu w zakładzie. Zakład posiada remanenty, które winny być sklasyfikowane na złom jednak do

chwili lustracji komisji kwalifikacyjnej zakład nie powołał.

Sprawozdawczość z akcji upłynnienia remanentów w zakładzie nie jest prowadzona zgodnie z instrukcją do Zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dn. 2.V.1951 r., a mianowicie: zakład nie prowadzi dzienników stanu i ruchu remanentów oraz branżowych arkuszy zbiorczych, wystawione częściowo karty ewidencyjne są niewłaściwie wypełnione i na niewłaściwych starych drukach. Sama zaś akcja upłynnienia remanentów w zakładzie, prowadzona jest dorywczo, bez wyznaczenia odpowiedzialnej osoby za należyty jej stan i przebieg.

Zakład posiada u siebie Zarządzenie Ministra Przemysłu Ciężkiego z dn. 14.8.51 r. (Monitor Polski A-80) w sprawie rejestracji skupu reglamentowanych metali nieżelaznych. Pomimo to zakład od chwili wydania wymienionego Zarządzenia do chwili lustracji nie zgłosił do rejestracji posiadanych nadmiarów metali nieżelaznych do Biura do Spraw Gospodarki Metalami Nieżelaznymi, chociaż takowe nadmiary posiada. Również i w ramach akcji upłynnienia remanentów zakład nie zgłaszał do Centrali Handlowej Metali Nieżelaznych nadmiernych i zbędnych ilości metali nieżelaznych. Jednostka nadrzędna zakładu — Miejska Rada Narodowa we Wrocławiu — nie zatwierdziła zakładowi średnich normatywów zapasu metali nieżelaznych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zakład posiada własną odlewnię, w której wytapia na własne potrzeby odlewy metali nieżelaznych, na co Dyrekcja Zakładu nie mogła przedłożyć specjalnego zezwolenia.

W czasie lustracji stwierdzono również, że zakład posiada 481 sztuk łożysk tocznych różnych wymiarów, które w większości leżą w magazynie od 1945 r. Mimo posiadanego przez zakład Zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dn. 11.9.51 roku (Monitor Polski A-90) w sprawie zbędnych i nadmiernych remanentów łożysk tocznych, zakład do chwili lustracji nie zgłaszał posiadanych nadmiarów łożysk tocznych do Centralnego Biura Łożysk Tocznych „Cebilo“.

Drugim typowym przykładem jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Wałbrzychu, w którym to zakładzie przeprowadzona lustracja przez inspektorów Przedsiębiorstwa Upłynnienia Remanentów w dniach 23, 24.11.51 r. wykazała, że:

Akcja upłynnienia remanentów w wym. zakładzie nie została w ogóle zorganizowana. Przepisy Zarządzenia z dn. 2.5.51. nie zostały wprowadzone w życie, a w szczególności: nie porównano stanu zapasów materiałów zaopatrzeniowych, ustalonych na podstawie wyników inwentaryzacji na koniec 1950 r. ze stanem zapasów materiałowych, przewidywanym w planie zaopatrzenia na dzień 1.1.1951 r. Nie przeprowadzono korekty planu zaopatrzenia na rok 1951. Nie ustalono na podstawie obowiązujących przepisów, wartości i ilości poszczególnych materiałów zaopatrzeniowych, stanowiących zbędne i nadmierne remanenty. Komisja złożowo-kwalifikacyjna nie została powołana w zakładzie. Karty ewi-

dencyjne na żadne materiały nie zostały założone. Sprawozdawczość z akcji upłynnienia remanentów w zakładzie w ogóle nie jest prowadzona.

Odnosnie upłynnienia nadmiarów metali nieżelaznych, akcja ta również nie została w zakładzie wszczęta a zasadnicze obowiązujące w tej mierze Zarządzenie Ministra Przemysłu Ciężkiego z dn. 14.8.51 r. nie jest znane w zakładzie. Księgowość materiałowa w zakładzie posiada zaległości w księgowaniu i od m-ca sierpnia 1951 r. nie była uzgadniana ze stanem faktycznym magazynu.

Podane przykłady są typowymi przykładami odnosnie lekceważenia wszelkich Zarządzeń oraz świadczą o tym, że kierownictwo niektórych zakładów a nawet i ich jednostki zwierzchnie nie zajmują się zagadnieniem gospodarki materiałowej, że kierują źle sprawami zaopatrzenia i nie znają skutków złego jego funkcjonowania.

Niektóre hurtownie nie doceniają gospodarczego znaczenia akcji upłynnienia remanentów

Intencją władz naczelných ujętej w formie Zarządzenia Przewodniczącego PKPG Nr 177 z dnia 2 maja 1951 r. jest planowe zagospodarowanie nadmiernych zapasów materiałowych znajdujących się w przemyśle przez aparat zbytu.

Ten sposób uregulowania zagadnienia jest konsekwentnym wynikiem obowiązującego w naszej planowej gospodarce podziału funkcji z jednej strony oraz harmonijnej współpracy pomiędzy producentem, dystrybutorem i konsumentem z drugiej strony.

Do czasu ukazania się Zarządzenia Nr 177 aparat zbytu nie był w zasadzie włączony do akcji zagospodarowania nadwyżek materiałowych, akcją tą zajmował się aparat zaopatrzenia przemysłu, który nadwyżki materiałowe traktował przede wszystkim jako rezerwę materiałową. W tym stanie rzeczy trudno nawet było mówić i trudno żądać, od aparatu nastawionego na wykonywanie bądź co bądź innych zadań, planowego zagospodarowania nadwyżek materiałowych, a już zupełnie niemożliwe było uzyskanie, planowego zagospodarowania w skali ogólnokrajowej.

Zadanie to mógł wykonać tylko branżowy aparat zbytu. Z chwilą więc, gdy formy organizacyjne aparatu zbytu dojrzały i okrzepły w stopniu umożliwiającym podjęcie przezeń akcji planowego zagospodarowania nadwyżek materiałowych przemysłu, zadanie to otrzymał on do wykonania. Trzeba przyznać, że jest to zadanie poważne, a z początku dla aparatu zbytu było tym trudniejsze, że zupełnie mu obce.

O ile bowiem od przemysłu żąda się tylko, żeby ujawnił wszystkie posiadane nadwyżki materiałowe, wyczerpująco wypełnił karty ewidencyjne i przesłał je do branżowo właściwych, terenowych jednostek zbytu (hurtowni), o tyle aparat zbytu musi je zagospodarować. A zagospo-

darowanie to jest tym trudniejsze, im materiał jest mniej chodliwy, gorszej jakości, nietypowych wymiarów itp. Niewątpliwie więc ciężar akcji spoczywa na jednostkach zbytu i od nich zależy jej powodzenie. Niewątpliwie jest jednak również, że ciężar ten został właściwie umiejscowiony. Wszak jednostki zbytu są powołane dla dystrybucji masy towarowej, muszą się więc zająć na równi towarami pochodzącymi z bieżącej produkcji jak i z nadmiernych zapasów.

Wydaje się, że zrozumienie tylko tej jednej zasady zmieniłoby z gruntu obecnie jeszcze spotykane niewłaściwe ustosunkowanie się jednostek zbytu do akcji zagospodarowania nadwyżek materiałowych. Niestety, zrozumienia tego brak, choć odbyły się narady instrukcyjne, choć wydano szereg pouczeń na piśmie, choć wysłano w teren wielu inspektorów. Hurtownie i inne terenowe jednostki zbytu nadal nie rozumiały, że tylko w dwóch przypadkach mogą nie zagospodarować zgłoszonych im materiałów, a mianowicie:

1. gdy zgłoszono im branżowo obce materiały;
2. gdy opis techniczny jest tak dalece niewystarczający, że właściwie nie wiadomo, co to za materiały.

Ale i w tych przypadkach aparat zbytu nie jest zwolniony od troski o dalsze losy materiałów. Zadaniem aparatu zbytu powinna być troska i nieustanna walka o zwiększenie obrotu towarowego przynajmniej w tym stopniu, w jakim przemysł walczy o zwiększenie produkcji. Dlatego — nawet w przypadku zwrotu karty ewidencyjnej — jednostka zbytu ma obowiązek poczyć przedsiębiorstwo zgłaszające materiał, co powinno ono uczynić, aby materiał ten mógł być szybko zagospodarowany.

Jesteśmy pewni, że jednostki zbytu pojmą w najbliższym czasie swą właściwą rolę. Na razie pojmują ją na swój sposób, ani się troszcząc o to, że ich postępowanie jest sprzeczne z obowiązującymi w tym zakresie zarządzeniami, ani o to, że szereg materiałów pozostanie nadal bezużytecznie w magazynach zakładów przemysłowych. Sposób zaś ten polega na tym, że chroniąc się przed zafakturowaniem materiałów, nie rzadko nawet przed przyjęciem zgłoszenia, bo przecież z upłynięciem tych „remanentów“ bywa kłopot.

Oto kilka przykładów:

1. Hurtownia Centrali Handlowej Przemysłu Metalowego w Bielsku, Składnica Rejonowa Przem. Chemicznego w Katowicach, Hurtownia Centrali Zbytu Artykułów Technicznych w Łodzi oraz Ekspozytura Centrali Technicznej w Krakowie odpisują wręcz, że faktur nie wykupią, ponieważ towaru nie zamawiały.
2. W innym przypadku ta sama Składnica Rejonowa Przem. Chemicznego w Katowicach prosi posiadacza o niefakturowanie materiałów przez nią nieprzejętych lub nierozdysponowanych, a hurtownia Centr. Handl. Przem. Metalowego w Bielsku nie oglądając wcale towaru — oświadcza, że faktury nie wykupi, ponieważ „towar jest niepełnowartościowy“ (!?).
3. Składnica Rejonowa Przem. Chemicznego w Katowicach wysyła do posiadacza nad-

wyżek materiałowych swego przedstawiciela. Przedstawiciel ogląda materiał i oświadcza, że jest pełnowartościowy i dlatego hurtownia może go zakupić. Posiadacz wysyła materiał hurtowni. A hurtownia przyjmuje tylko ok. 10%. Cóż z resztą? Reszta to materiał „nieznormalizowany i dlatego nie przedstawia (dla hurtowni) wartości handlowej“.

4. Ekspozytura Rejonowa Centrali Handlowej Przemysłu Elektrotechn. w Katowicach odmawia wykupienia faktury, ponieważ towar nie wchodzi w zakres jej kompetencji. A tymczasem Biuro Zbytu Aparatów Elektrycznych wskazało właśnie tę Ekspozyturę jako właściwą do przejęcia danego towaru.
5. Innemu posiadaczowi nadwyżek materiałowych ta sama Ekspozytura Rejonowa Centr. Handl. Przem. Elektrotechnicznego wydała polecenie przesłania towaru do jednego z podległych jej magazynów. Odbiór przesyłki został potwierdzony bez żadnych zastrzeżeń i reklamacji. Ale wykupu faktury odmówiono, bez podania motywów.

Szczegółowe analizowanie i komentowanie każdego z tych faktów z osobna jest zbyteczne. To chyba rozumieją nawet przytoczone jednostki zbytu. A czas już, żeby zrozumiały także, że styl pracy trzeba zmienić, że akcję zagospodarowania nadwyżek materiałowych należy podjąć i poprowadzić stosownie do obowiązujących przepisów zamiast kierować się „własnymi wytycznymi“.

Zasady rozliczeń za dostawy, usługi i roboty między jednostkami gospodarki społecznej

W „Monitorze Polskim“ z 1951 r. Nr A—103, poz. 1500, ukazała się Uchwała Prezydium Rządu Nr 877 z dnia 12 grudnia 1951 r. w sprawie zasad rozliczeń za dostawy, usługi i roboty pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej.

Zasadnicze tezy uchwały przedstawiają się następująco:

- 1) uchwała ustala jednolite zasady rozliczeń za dostawy, usługi i roboty pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej tzn. jednostkami budżetu Państwa, przedsiębiorstwami państwowymi i innymi państwowymi organizacjami gospodarczymi oraz organizacjami spółdzielczymi;
- 2) podstawą wszelkich rozliczeń za dostawy towarowe, usługi i roboty jest faktura (rachunek), która powinna być wystawiona najpóźniej trzeciego dnia roboczego od daty wykonania usługi lub — w zależności od warunków umowy — od daty wysyłki towaru przez dostawcę albo odbioru towaru (lub roboty) przez odbiorcę;
- 3) wprowadza się następujące formy rozliczeń: rozliczenia inkasowe, które dzielą się na akceptowe i bezakceptowe oraz inne rozliczenia;
- 4) akceptowa forma rozliczeń polega na tym, że płatnik może w ciągu 3 (za zgodą banku 5) dni roboczych, licząc od następnego dnia po dacie wystawienia przez bank wezwania do zapłaty odmówić częściowo lub całkowicie akceptu, tj. zapłaty rachunku. Odmowa ma skutki prawne, jeśli jest umotywowana jednym z przypadków, określonych w uchwale. Brak akceptu w określonym terminie uważa się za akcept milczący. Dostawca tylko wtedy korzysta z kredytu inkasowego, jeśli złoży w banku dla niego właściwym żądanie zapłaty (na podstawie wystawionych faktur) najpóź-

niej następnego dnia roboczego po upływie terminu, przewidzianego dla wystawiania faktur. Jeśli dostawca złoży żądanie zapłaty po upływie 30 dni kalendarzowych od terminu, przewidzianego dla wystawiania faktur, wówczas należność jego rozlicza się w innej formie rozliczeń, chyba że bank zgodzi się na złożenie żądania zapłaty po upływie 30 dni.

Akceptowej formie rozliczeń nie podlegają żądania zapłaty na sumę poniżej 900 zł. Jedno jednak żądanie zapłaty może obejmować kilka rachunków; Żądanie zapłaty jest płatne z upływem terminu akceptu;

- 5) ustala się rozliczania bezakceptowe (tj. nie wymagające akceptu płatnika) za następujące dostawy i usługi: gaz, energia elektryczna, usługi komunalne, opłaty pocztowe, telekomunikacyjne oraz radiowe. Żądanie zapłaty powinno być oznaczone przez dostawcę uwagą „bez akceptu“. Dolna granica rozliczeń w formie bezakceptowej wynosi 250 zł dla jednego żądania zapłaty. Przedmiotem jednego żądania zapłaty może być kilka rachunków. Żądanie zapłaty powinno być złożone w terminie jak przy rozliczeniach akceptowych;
- 6) wszystkie inne rozliczenia (np. rozliczenia akceptów do zł 900, bezakceptowe do zł 250) są regulowane gotówką, przekazami pocztowymi, za pobraniem, czekami lub poleceniami i przelewami, a to w zależności od wysokości i charakteru świadczeń;
- 7) uchwała określa obowiązki i uprawnienia banków finansujących, przewidując m.in. kary za zwłokę od żądań zapłaty nie pokrytych w terminie z braku środków, ustalając kolejność pokrywania płatności w przypadku braku środków na rachunku płatnika itp.

Wyżej przytoczona Uchwała Prezydium Rządu Nr 877 uprawnia odbiorcę do odmówienia akceptu żądania zapłaty m.in. w przypadku, gdy odbiorca nie zamawiał towaru.

Należy się spodziewać, że z przepisu tego skorzystają skwapliwie niektóre terenowe jednostki zbytu (hurtownie), a szczególnie te, które nie notują dużych osiągnięć w zakresie upłynnienia zgłaszanych im przez przemysł remanentów i generalnie odmawiać będą wykupu faktur za materiały pochodzące z remanentów. bo przecież większość spośród zafakturowanych im remanentów nie

zamawiały. Otóż wyjaśniamy, że terenowe jednostki zbytu z uprawnienia tego nie mogą korzystać w zakresie obrotu remanentami, lecz przeciwnie nadal powinny honorować faktury za zgłoszone im do upłynnienia remanenty, jeśli faktury te zostały wystawione zgodnie z przepisami instrukcji, stanowiącej załącznik do zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dnia 2 maja 1951 r. w sprawie ujawnienia, upłynnienia i zapobiegania tworzeniu się zbędnych i nadmiernych remanentów materiałów zaopatrzeniowych w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych („Monitor Polski” Nr A—46, poz. 602).

Zasady finansowania środków obrotowych przedsiębiorstw państwowych

W „Monitorze Polskim” Nr A-103, poz. 1501 ukazała się Uchwała Prezydium Rządu Nr 878 z dnia 12 grudnia 1951 r. w sprawie zasad finansowania środków obrotowych przedsiębiorstw państwowych, działających według zasad rozrachunku gospodarczego.

Z uwagi na zainteresowanie zaopatrzeniowców tym zagadnieniem podajemy główne zasady przedmiotowej Uchwały:

- 1) normowaniu podlegają następujące środki obrotowe: materiały podstawowe, materiały pomocnicze, paliwa, opakowania, części zapasowe maszyn i urządzeń, przedmioty nietrawne, towary, wyroby gotowe, produkcja w toku, wyroby półgotowe, odpadki oraz rozliczenia międzyokresowe, przy czym suma normatywów poszczególnych składników środków obrotowych stanowi łączny normatyw środków obrotowych;
- 2) w przedsiębiorstwach wytwórczych i usługowych pokrywa się w całości normatywy środków obrotowych z funduszy własnych oraz pasywami pozostającymi stale w obrocie tych przedsiębiorstw; w przedsiębiorstwach handlowych zaś oraz wytwórczych i usługowych o długim cyklu produkcyjnym — tylko częściowo ze wspomnianych źródeł, częściowo zaś ze źródeł określonych w drodze zarządzenia przez Ministra Finansów, działającego w porozumieniu z Przewodniczącym PKPG;
- 3) nowopowstałe przedsiębiorstwa otrzymują fundusze na pokrycie normatywów środków obrotowych z budżetu Państwa; uzupełnienie normatywu, jak również zwiększenie normatywu następuje z części zysku przedsiębiorstwa, a jeśli ona jest nie wystarczająca — z dotacji państwowej;
- 4) przedsiębiorstwo korzysta z kredytu bankowego, jeśli potrzeby jego w zakresie środków obrotowych są większe niż obowiązujące normatywy;

- 5) wprowadza się następujące kredyty bankowe:
 - a) kredyt normatywny, jako uzupełnienie funduszy własnych do granicy normatywu,
 - b) kredyt ponadnormatywny — na zapasy sezonowe, importowane, na czas przejściowych odchyłeń od prawidłowej gospodarki itp.,
 - c) kredyty inkasowe — na należności fakturowe, na należności z tytułu sprzedaży ratalnej, na limitowane książeczki czekowe, akredytowy i inne rozliczenia,
 - d) inne kredyty — na kontraktację, na wstępne finansowanie inwestycji, do rozliczenia oraz różne,
 - e) kredyty importowe i eksportowe,
 - f) kredyt przeterminowany;
- 6) bank udziela kredytu na podstawie wniosku przedsiębiorstwa; do wniosku należy załączyć oświadczenie o wartości składników środków obrotowych, które mają być przedmiotem kredytu. Te składniki środków obrotowych stanowią równocześnie zabezpieczenie kredytu. W przypadku zmniejszenia ich wartości przedsiębiorstwo obowiązane jest do bezzwłocznej spłaty niezabezpieczonej części kredytu;
- 7) kredyt spłaca się w ustalonych przez bank terminach z rachunku rozliczeniowego; w przypadku braku środków na tym rachunku bank przeksięguje kredyt na konto kredytu przeterminowanego.
— Uchwała przewiduje sankcje w stosunku do przedsiębiorstw nie przestrzegających zasad prawidłowej gospodarki finansowej; sankcje te polegają na prawie wstrzymania uzupełnienia pogotowia kasowego z ew. zawieszeniem wypłat gotówkowych, pozbawienia premii pracowników komórki, która spowodowała powstałe przekroczenie, ewentualnie wszystkich pracowników przedsiębiorstwa, a nawet pracowników właściwej komórki jednostki nadrzędnej w stosunku do przedsiębiorstwa oraz pozbawienia możliwości korzystania z określonego kredytu albo z kredytu w ogóle.

Zaopatrzenie i dystrybucja wyrobów ceramiki budowlanej 1952 r.

W celu zapewnienia racjonalnej gospodarki wyrobami ceramiki budowlanej w 1952 r. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego działając w porozumieniu z Ministrem Handlu Wewnętrznego — zarządzeniem nr 472 z dnia 19 grudnia 1951 r. — ustalił następujący tryb zaopatrzenia i dystrybucji wyrobów ceramiki budowlanej w 1952 r.

§ 1. 1. Zarządzenie niniejsze ustala tryb zaopatrzenia i dystrybucji następujących wyrobów ceramiki budowlanej:

- 1) cegła ceramiczna pełna i dziurawka,
- 2) cegła rozbiórkowa,
- 3) cegła wapienno-piaskowa,
- 4) cegła gruzo-wapienna,
- 5) pustaki ceramiczne,
- 6) dachówka ceramiczna,
- 7) kafele,
- 8) dreny,
- 9) łuki kablowe.

2. Podstawą gospodarki artykułami wymienionymi w ust. 1 są terenowe bilanse materiałowe opracowane przez wojewódzkie (miejskie) komisje planowania gospo-

darczego zgodnie z zarządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (PKPG) nr 362 z dnia 14 września 1951 r. (Biuletyn PKPG nr 26, poz. 275) i zatwierdzone przez PKPG.

§ 2. Wyroby ceramiki budowlanej wymienione w § 1 rozprawdane są wyłącznie przez Biuro Sprzedaży Ceramiki Budowlanej Centrali Handlowej Materiałów Budowlanych, zwane dalej w skróceniu Biurem Sprzedaży, niezależnie od źródeł produkcji lub odzysku.

§ 3. 1. Dystrybucja wyrobów ceramiki budowlanej prowadzona będzie przez Biuro Sprzedaży na zasadach tranzytu organizowanego.

2. Wysokość prowizji przysługującej Biuru Sprzedaży od producentów i Pełnomocnika Akcji Rozbiórkowej oraz podstawy jej rozliczeń ustali odrębne zarządzenie.

§ 4. Dystrybucja wyrobów ceramiki budowlanej odbywać się będzie po cenach i na warunkach zatwierdzonych dla poszczególnych producentów lub grup producentów.

§ 5. Biuro Sprzedaży dokonywać będzie dystrybucji wyrobów ceramiki budowlanej za pośrednictwem swoich delegatów wojewódzkich.

§ 6. 1. Delegatury wojewódzkie Biura Sprzedaży prowadzą, w ramach terenowego bilansu materiałowego, dystrybucję na szczeblu zbytu wyrobów ceramiki budowlanej (tj. bezpośrednich dostaw od producenta do odbiorcy), wymienionych w § 1, a produkowanych lub uzyskiwanych na terenie danego województwa.

2. Do zadań delegatur wojewódzkich Biura Sprzedaży należy w szczególności:

- 1) współpraca z wojewódzkimi (miejskimi) komisjami planowania gospodarczego przy sporządzaniu przez nie projektów wojewódzkich bilansów ceramiki budowlanej;
- 2) uzgadnianie z producentami kwartalnych planów produkcyjnych oraz ewidencja ich wykonania;
- 3) przyjmowanie zamówień na wyroby ceramiki budowlanej przeznaczone do zużycia na terenie danego województwa i składanie ich bezpośrednio w zakładach produkcyjnych lub u Pełnomocnika Akcji Rozbiórkowej albo we właściwych terenowo delegaturach wojewódzkich Biura Sprzedaży w przypadkach, gdy zamówienie pokryte ma być przez zakłady produkcyjne innego województwa z nadwyżek przeznaczonych do wywozu na teren innego województwa;
- 4) kontrola wykonania zleceń przekazanych do wykonania zakładom produkcyjnym danego województwa.

§ 7. 1. W pracy swej delegatury wojewódzkie Biura Sprzedaży powinny kierować się wytycznymi otrzymywanymi z wojewódzkiej (miejskiej) komisji planowania gospodarczego, które powołane są do decyzji w sprawach:

- 1) ważności i kolejności dostaw w ramach poszczególnych pozycji terenowych bilansów materiałowych;
 - 2) ustalania terminów wykonania poszczególnych pozycji terenowego bilansu materiałowego;
2. Decyzja co do źródeł przydziałów (dostawców) masy towarowej przeznaczonej planem na zaspokojenie potrzeb rynkowych oraz co do udziału poszczególnych dystrybutorów w rozprowadzeniu tej masy towarowej powinna być uzgodniona przez wojewódzkie (miejskie) komisje planowania gospodarczego z wydziałem handlu prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

§ 8. 1. Funkcje koordynujące dystrybucję wyrobów ceramiki budowlanej w skali ogólnokrajowej wykonuje Biuro Sprzedaży w myśl wytycznych otrzymywanych z Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

2. Do zadań Biura Sprzedaży należy w szczególności:

- 1) prowadzenie sprawozdawczości zbiorczej z wykonania bilansów ceramiki budowlanej w zakresie ustalonym przez Departament Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych PKPG;
- 2) interwencje u władz naczelných w przypadkach niewykonania przez producentów planów produkcyjnych i wysyłkowych, tworzenia się remanentów lub innych trudności;
- 3) wykonywanie zleceń Departamentu Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych PKPG w zakresie rozdzielenia rezerw zastrzeżonych do dyspozycji PKPG;
- 4) informowanie zainteresowanych jednostek o możliwościach nabycia ceramiki budowlanej.

§ 9. Wyroby ceramiki budowlanej dzielą się na:

- 1) bilansowane, do których należą: cegła pełna i dziurawka, cegła rozbiórkowa, wapienno-piaskowa i gruzo-wapienna, pustaki ceramiczne, dachówka ceramiczna i kafle;
- 2) niebilansowane, do których należą: dreny i łubki kablów.

§ 10. Dystrybucja wyrobów ceramiki budowlanej na podstawie terenowych bilansów materiałowych wykonywana jest przez Biuro Sprzedaży za pośrednictwem:

- 1) delegatur wojewódzkich Biura Sprzedaży — zaopatrujących odbiorców w partie pełnowagonowe;
- 2) hurtowni wojewódzkich Centrali Handlowej Materiałów Budowlanych — zaopatrujących odbiorców w partie mniejsze niż pełnowagonowe;
- 3) placówek wchodzących w skład organizacji CRS „Samopomoc Chłopska” — zaopatrujących odbiorców w partie mniejsze niż pełnowagonowe,

4) placówek Miejskiego Handlu Detalicznego, — zaopatrujących odbiorców w partie mniejsze niż pełnowagonowe;

5) innych uspołecznionych placówek handlowych — zaopatrujących odbiorców w partie mniejsze niż pełnowagonowe.

§ 11. 1. Dystrybucja wyrobów ceramiki budowlanej przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb krajowych odbywa się w ramach oddzielnych pul, a mianowicie:

- 1) puli rynkowej — na zaspokojenie potrzeb rynkowych,
 - 2) puli pozarynkowej — na zaspokojenie potrzeb odbiorców pozarynkowych.
2. Za odbiorców rynkowych uważa się osoby fizyczne i zakłady rzemieślnicze nieuspołecznione.
3. Za odbiorców pozarynkowych uważa się wszystkich odbiorców pozostałych, niewymienionych w ust. 3.

§ 12. 1. Wyroby ceramiki budowlanej przeznaczone na pulę rynkową rozprowadzane są przez dystrybutorów wymienionych w § 10 pkt 2) do 5) na podstawie wytycznych ustalonych przez Ministerstwo Handlu Wewnętrznego.

2. Pula pozarynkowa rozprowadzana jest wyłącznie przez delegatury wojewódzkie Biura Sprzedaży Centrali Handlowej Materiałów Budowlanych i Hurtownię Wojewódzkiej Centrali Handlowej Materiałów Budowlanych i Powiatowe Związki Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”.

§ 13. 1. W odniesieniu do artykułów bilansowanych z puli pozarynkowej obowiązuje następujący tryb zaopatrzenia:

- 1) na podstawie zatwierdzonych przez Dep. Zaop. i Bil. Materiałowych PKPG terenowych bilansów materiałowych Biuro Sprzedaży powiadamia zainteresowane ministerstwa jakie roczne (z podziałem na kwartały) ilości przewidziane dla nich zostały do zużycia na terenie poszczególnych województw;
- 2) zaopatrzenie w artykuły bilansowane odbywać się będzie w granicach terenowych bilansów materiałowych;
- 3) wyspecyfikowane asortymentowo zamówienia na ładunki pełnowagonowe należy składać w 2 egzemplarzach na 45 dni przed rozpoczęciem każdego kwartału, w którym ma nastąpić dostawa, do właściwych terenowo delegatur wojewódzkich Biura Sprzedaży, na terenie działalności których mają być zużyte wyroby ceramiczne;
- 4) w razie zmian w produkcji lub możliwościach wysyłkowych delegatury wojewódzkie Biura Sprzedaży powiadamia w ciągu 14 dni od daty otrzymania wiadomości, wojewódzkie (miejskie) komisje planowania gospodarczego i zainteresowanych o zmianach jakie zajdą w dystrybucji.

2. W odniesieniu do artykułów bilansowanych z puli rynkowej obowiązuje następujący tryb zaopatrzenia dystrybutorów w masę towarową:

- 1) na podstawie zatwierdzonych przez Dep. Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych PKPG terenowych bilansów materiałowych Biuro Sprzedaży powiadamia Ministerstwo Handlu Wewnętrznego, a delegatury wojewódzkie Biura Sprzedaży powiadamia wydziały handlu prezydium wojewódzkich rad narodowych, jakie roczne (z podziałem na kwartały) ilości przyznane im zostały do zużycia na terenie poszczególnych województw;
- 2) zaopatrzenie w artykuły bilansowane odbywać się będzie w granicach bilansów materiałowych;
- 3) na 45 dni przed rozpoczęciem każdego kwartału właściwe terenowe delegatury wojewódzkie Biura Sprzedaży na terenie działalności których mają być zużyte wyroby ceramiczne, powinny otrzymać asortymentowo wyspecyfikowane zamówienia w 2 egzemplarzach na ładunki pełnowagonowe, na kwartał następny;
- 4) w razie zmian w produkcji lub możliwościach wysyłkowych delegatury wojewódzkie Biura Sprzedaży powiadamia w ciągu 14 dni od daty otrzymania wiadomości wojewódzkie (miejskie) komisje planowania gospodarczego lub zainteresowanych oraz wydział

handlu prezidium właściwej wojewódzkiej rady narodowej o zmianach, jakie zajdą w dystrybucji.

3. W odniesieniu do zamówień składanych na I kwartał 1952 r. obowiązuje termin 31 stycznia 1952 r.

§ 14. 1. W odniesieniu do drenów i łubków kablowych zamówienia na ładunki pełnowagonowe od odbiorców pozarynkowych oraz dystrybutorów puli rynkowej powinny być kierowane w 2 egzemplarzach do właściwych terenowo delegatur wojewódzkich Biura Sprzedaży na 45 dni przed rozpoczęciem miesiąca w którym ma nastąpić dostawa.

2. Zamówienia na ładunki mniejsze niż pełnowagonowe, powinny być kierowane przez odbiorców pozarynkowych zawsze w 2 egzemplarzach pod adresem najbliższej hurtowni wojewódzkiej Centrali Handlowej Materiałów Budowlanych lub jej składów lub też do najbliższego Po-

wiatowego Związku Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”.

§ 15. 1. Zamówienia z 1951 roku niezrealizowane do dnia 31 grudnia 1951 r.:

- 1) dotyczące drenów lub łubków kablowych — przechodzą do wykonania na rok następny;
- 2) dotyczące artykułów bilansowanych — ulegają zasadniczo automatycznemu unieważnieniu.

2. Odbiorcy tych materiałów mogą powiadomić Biuro Sprzedaży do 31 stycznia 1952 r. które zamówienia z 1951 roku mają przejść do wykonania na 1952 rok. Zamówienia te będą zaliczone na poczet wykonania 1952 r.

§ 16. Zarządzenie nie narusza przepisów o obowiązku i sposobie zawierania umów.

§ 17. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1952 roku.

Zaopatrzenie i dystrybucja prętów kutych i odkuwek w 1952 r.

W celu właściwego zaopatrzenia i dystrybucji prętów kutych, odkuwek swobodnie kutych i matrycowych, Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z Ministrami Przemysłu Ciężkiego, Górnictwa, Kolei oraz Przemysłu Drobного i Rzemiosła — zarządzeniem Nr 2 z dnia 2 stycznia 1952 r. ustalił powyższe zasady postępowania:

§ 1. 1. Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego opracuje na 1952 rok bilans materiałowy prętów kutych, odkuwek swobodnie kutych i matrycowanych, zwanych dalej odkuwkami.

2. Bilans powyższy obejmuje:

- 1) po stronie przychodów — produkcję wszystkich zakładów, których wytwórczość przekracza 50 ton rocznie;
- 2) po stronie rozchodów — zapotrzebowanie odbiorców, którzy zużywają odkuwki.

3. Podstawę do opracowania bilansu stanowić będą plany produkcyjne zakładów produkujących odkuwki i plany zużycia zakładów zużywających odkuwki.

4. Zarówno produkujący jak i zużywający odkuwki obowiązani są dla prac bilansowych udzielać Ministerstwu Przemysłu Ciężkiego lub jednostce działającej na jego zlecenie wszelkich dodatkowych wyjaśnień, dotyczących asortymentów produkowanych odkuwek, średnic i grup wagowych i posiadanych matryc oraz wysokości zapotrzebowania i jego asortymentu wraz z uzasadnieniem.

§ 2. 1. Na podstawie bilansu materiałowego, o którym mowa w § 1 Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego opracuje szczegółowy rozdzielnik odkuwek wg asortymentów i grup wagowych wyszczególnionych w załączniku nr 1 do zarządzenia.

2. Rozdzielnik powinien objąć:

- 1) producentów odkuwek z kwotami ich produkcji w rozbiu na:
 - a) zużycie własne,
 - b) ilości przydzielone odbiorcom bezpośrednim,
 - c) ilości postawione do dyspozycji właściwych komórek rozdzielczych;
- 2) odbiorców bezpośrednich z kwotami przydzielonymi im na poszczególnych zakładach produkcyjnych;
- 3) odbiorców pozostałych z globalnymi dla nich przydziałami.

§ 3. 1. Przez odbiorców „bezpośrednich” rozumie się tych odbiorców, którzy zostaną bezpośrednio związani z odpowiednimi zakładami produkującymi odkuwki, co powinno znaleźć wyraz w rozdzielniku. Jako bezpośrednich odbiorców należy wymienić w rozdzielniku zależnie od wysokości zapotrzebowania ministerstwa lub centralne zarządy (jednostki równorzędne) albo przedsiębiorstwa.

2. Pozostali odbiorcy nie zaliczeni do odbiorców bezpośrednich otrzymają globalną kwotę przydziału bez rozbiu na zakłady produkujące, lecz z podaniem właściwej komórki rozdzielczej.

3. Jednostki, których zapotrzebowanie nie przekracza 50 ton rocznie, mogą być w rozdzielniku pominięte. Po-

krycie ich zapotrzebowania nastąpi z niewykorzystanych kwot rozdzielnikowych lub nadwyżek produkcyjnych.

§ 4. Dla zorganizowania całości dystrybucji odkuwek Minister Przemysłu Ciężkiego zleci Centrali Handlowej Żelaza i Stali „Centrostal” w Katowicach powołanie Działu Odkuwek, którego zadaniem będzie:

- 1) koordynacja całości zagadnień dystrybucyjnych dotyczących odkuwek;
- 2) przygotowywanie dla Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego materiałów do opracowywania bilansów i rozdzielnika odkuwek;
- 3) wystawienia globalnych przydziałów dla kuźni i odbiorców wg ustalonego rozdzielnika dla tych odbiorców, którzy zostaną bezpośrednio powiązani z kuźniami oraz przeprowadzenie ewentualnych zmian przydziałów;
- 4) kontrola wykonania rozdzielnika na podstawie sprawozdawczości;
- 5) działalność związana z wykonywaniem czynności komórki rozdzielczej ustalonej w § 5 pkt 1) dla kuźni podległych Ministrowi Przemysłu Ciężkiego.

§ 5. Jako jednostki rozdzielcze odkuwek ustala się:

- 1) Centralę Handlową Żelaza i Stali „Centrostal” w Katowicach — dla kuźni podległych Ministrowi Przemysłu Ciężkiego;
- 2) dział Zbytu Centralnego Zarządu Budowy Maszyn Górniczych w Bytomiu — dla kuźni podległych Ministrowi Górnictwa;
- 3) dział Zbytu Centralnego Zarządu Kolejowych Zakładów Produkcyjnych w Warszawie — dla kuźni podległych Ministrowi Kolei;
- 4) właściwe zarządy terenowe — dla kuźni podległych Ministrowi Przemysłu Drobного i Rzemiosła.

§ 6. Po zatwierdzeniu rozdzielnika na odkuwki przez Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego, Dział Odkuwek prześle wycinki rozdzielnika do poszczególnych odbiorców oraz zakładów produkujących odkuwki dla ich realizacji.

§ 7. Odbiorcy bezpośredni prześlą do wiadomości Działu Odkuwek i jednostek, do których będą kierowali zamówienia podrozdzielniki wykazujące wysokość przydziału ustalonego przez nich dla poszczególnych podległych im jednostek. W razie przesunięcia odbiorcy do innego resortu lub innego centralnego zarządu, zachowuje on prawo do przyznanego mu tonażu ustalonego w podrozdzielniku.

§ 8. 1. Odbiorcy bezpośredni kierują zamówienia wprost do zakładu produkującego odkuwki, wg wytycznych rozdzielnika.

2. Pozostali odbiorcy kierują zamówienia do wskazanej w przydziale komórki rozdzielczej.

3. Jednostka otrzymująca przydział obowiązana jest złożyć zamówienia w terminie uwzględniającym obowiązujące okresy wyprzedzenia, podane w załączniku nr 2 do zarządzenia a co najmniej na dwa miesiące przed początkiem kwartału, w którym ma nastąpić wysyłka. Wyjątek stanowią odbiorcy mający seryjną i typową produkcję,

k którzy powinni złożyć zamówienia do końca stycznia 1952 r. w wysokości co najmniej 50% przydziału, a do 1 maja 1952 r. do pełnej wysokości (100%) przydziału,

4. Nie uważa się za terminowo złożonych takich zamówień, które wprowadziłyby wpływ w obowiązujących terminach, jednak nie zawierają wszystkich szczegółów niezbędnych do ich wykonania lub wymagają dodatkowych wyjaśnień. W takich przypadkach dopiero datę wpływu uzupełnień lub wyjaśnień przyjmuje się jako datę zamówienia.

§ 9. Odbiorca, który nie złoży nad dwa miesiące przed kwartałem, w którym ma nastąpić dostawa, zamówień na pełną ilość przydziału przypadającą na dany kwartał, traci prawo do części przydziału nie objętej zamówieniami. To samo odnosi się do przypadku, gdy odbiorca nie spełni w tym okresie innych warunków koniecznych do wykonania zamówień. Różnica między kwartalną kwotą przydziału, a faktyczną i potwierdzoną na dany kwartał ilością zamówień, ulega anulacji.

§ 10. 1. Kuźnie produkujące odkuwki obowiązane są do składania miesięcznych sprawozdań z wykonania rozdzielnika wg wzorów i w terminach ustalonych przez Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego. Sprawozdania te składają kuźnie do Działu Odkuwek, przysyłając równocześnie kopie do właściwej komórki rozdzielczej wymienionej w § 5.

2. Dział Odkuwek przysyła kwartalne sprawozdania z wykonania rozdzielnika odkuwek do Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego.

§ 11. Powstające w ciągu roku nadwyżki lub niedobory produkcyjne powinny być niezwłocznie po ich powstaniu zgłaszane przez zakłady produkujące odkuwki do Działu Odkuwek.

§ 12. Na podstawie danych produkcyjnych zgłoszonych w myśl § 11 oraz uzyskanych części przydziału w myśl § 9 — Dział Odkuwek przedstawi Ministerstwu Przemysłu Ciężkiego do zatwierdzenia projekt dodatkowego rozdzielnika dla pokrycia zapotrzebowań nie przekraczających 50 ton rocznie (§ 3 ust. 3) lub w miarę możliwości dla pokrycia ewentualnych dodatkowych zapotrzebowań odbiorców.

§ 13. Wszelkie dostawy odkuwek w 1952 r. bez względu na to czy zostały przyjęte w trybie niniejszego zarządzenia, czy też przed wejściem w życie obciążać będą ilościowo kwoty przydziałowe 1952 r.

§ 14. 1. Dla materiałów kutych objętych zarządzeniem Przewodniczącego PKPG Nr 298 z dnia 26 lipca 1951 r., w sprawie trybu zaopatrzenia i dystrybucji żelaza i stali szlachetnej na rok 1952 (Biuletyn PKPG Nr 22, poz. 222) załączniki nr 7 i 11, Nr gr. 104—108 (osie i obręcze) obowiązują nadal tryb ustalony w tym zarządzeniu. Wytwory te jednak uwzględnione zostaną również w rozdzielniku odkuwek przewidzianym w § 2 niniejszego zarządzenia.

2. Skreśla się w załączniku nr 7 do zarządzenia nr 298 następujące wytwory wym. w gr. II: kęsy i kęsiska kute, pręty kute i koła bosc kute, dla zamawiania których obowiązować będzie tryb ustalony w niniejszym zarządzeniu.

§ 15. Zarządzenie nie narusza przepisów o obowiązku i sposobie zawierania umów.

§ 16. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 2 stycznia 1952 r. —

zał. Nr 1

Wykaz asortymentów i grup wagowych

1. Kęsy i pręty kute Ø do	55
2. " " " "	56—160
3. " " " " pow.	160
4. Odkuwki swob. kute kg/szt. do	100
5. " " " " "	101—500
6. " " " " pow.	500
7. Osie	—
8. Obręcze	—
9. Koła bosc	—
10. Kule	—
11. Cylpepsy	—
12. Iglice	—
13. Dziobnice	1
14. Odkuwki matryc kg/szt. do	1—3
15. " " " "	3—10
16. " " " "	10—25
17. " " " "	25—120
18. " " " "	—

zał. Nr 2

Okresy wyprzedzenia składania zamówień

Lp.	W y t w ó r	Okres wyprzedzenia dni
1.	Osie tendrowe wagonowe i wąskotorowe	110
2.	Osie parowozowe normalnotorowe	120
3.	Koła bosc chodl.	80
4.	Koła bosc niechodl.	200-380
5.	Obręcze parowozowe normalnotor. terminicznie ulepszone	140
6.	Obręcze parowoz. normalnotorowe nieulepszone	110
7.	Obręcze wagonowe normalnotor. i parowoz. wąskotorowe ulepszone	110-140
8.	Obręcze do kół różnych	95
9.	Kęsy i kęsiska kute ze stali węgl.	95
10.	Kęsy i kęsiska kute ze stali stop.	110
11.	Pręty kute ze stali pospol. i norm. jakości	110
12.	Pręty kute ze stali stop.	140
13.	Odkuwki swobodnie kute	120
14.	Odkuwki matrycowane	180-200
15.	Cylpepsy chodliwe	45
16.	Cylpepsy kute	60

Nowa nomenklatura Branży III wykazu PKPG nr 29, metale nieżelazne — na rok 1952

Zgodnie z zapowiedzią podaną w instrukcji w sprawie opracowania szczegółowego planu na rok 1952 (część dotycząca sporządzenia szczegółowego planu zaopatrzenia) Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego — pismem okólnym nr 22 z dnia 31 grudnia 1952 r. znak: BI-ID-o3-15 — ustaliła nowy, obowiązujący od 1 stycznia 1952 r. spis Branży III wykazu materiałów dla planowania zaopatrzenia (wydawnictwo PKPG nr 29).

W związku z tym dotychczas obowiązujący spis Branży III wykazu nr 29, od str. 63, poz. 1. — do str. 69, poz. 252 zostaje anulowany; zamiast ww. pozycji wchodzi poz.

od 1 do 91. Brzmienie dalszych pozycji, tj. 253 do 316 wg wykazu nr 29 — pozostaje bez zmian, z tym, że skorygowaniu ulega ich numeracja w następujący sposób: dotychczasowa pozycja 252 — złom aluminium — otrzymuje kolejny nr 92; dotychczasowa pozycja 253 — złom stopów aluminium — otrzymuje kolejny nr 93, itd. kolejno aż do ostatniej, dotychczasowej pozycji 316 — armatura toaletowa — (armatura sieci domowej wg katalogu A 1200), która otrzymuje obecnie nr 155.

Niżej podajemy spis Branży III w pozycjach od 1 do 91.

Lp.	Nazwa artykułu	Jedn. miary	Oznaczenie	U w a g i
	METALE BLOKOWE			
1	Antymon	kg	BRZ	
2	Aluminium	"	BRZ	
3	Wlewki aluminiowe	"	BR	
4	Arsen metaliczny	"	R	
5	Beryl	"	RZ	
6	Bismut	"	RZ	
7	Chrom	"	BRZ	
8	Cyna	"	BRZ	
9	Cynk hutniczy	"	BR	
10	Cynk wtórny „W“ (Remelted)	"	BR	
11	Cynk elektrolityczny	"	BR	
12	Cynk rafinowany	"	BR	
13	Cynk czysty NJ	"	BR	
14	Pył cynkowy	"	BR	
15	Kobalt	"	BRZ	
16	Kadm	"	BR	
17	Krzem	"	BRZ	
18	Magnez	"	BRZ	
19	Mangan	"	RZ	
20	Molibden	"	RZ	
21	Miedź elektrolityczna	"	BR	
22	Miedź rafinowana	"	BR	
23	Miedź krzemowa	"	R	
24	Miedź manganowa	"	R	
25	Miedź fosforowa	"	R	
26	Nikiel	"	BRZ	
27	Ołów	"	BR	
28	Srebro	"	BRZ	
29	Rtęć	"	BRZ	
30	Selen	"	RZ	
31	Telur	"	RZ	
32	Tytan	"	RZ	
33	Wolfram	"	RZ	
	PROSZKI METALICZNE METALI			
34	Aluminium	"	BRZ	
35	Inne proszki	"	BRZ	podać jakie
	S T O P Y			
36	Stopy łożyskowe i drukarskie	"	BR	
37	Spoivo cynkowo-ołowiane	"	BR	
38	Spoivo srebrne	"	R	
39	Brąz i spiż w blokach	"	BR	
40	Mosiądz w blokach	"	BR	
41	Stopy cynkowe	"	BR	
42	Anody niklowe	"	R	
43	Spoivo aluminiowe	"	BR	
44	Przetopy aluminiowe	"	BR	
	BLACHY, TAŚMA, FOLIA			
45	Blacha cynkowa	"	BR	
46	Blacha cynkowa graficzna i ofsetowa	"	R	

Lp.	Nazwa artykułu	Jedn. miary	Oznaczenie	U w a g i
47	Taśma cynkowa	kg	BR	
48	Taśma ze stopów cynk.	"	BR	
49	Blacha miedziana	"	BR	
50	Taśma miedziana	"	BR	
51	Blacha mosiężna	"	BR	
52	Taśma mosiężna	"	BR	
53	Blacha aluminiowa (ze stopów)	"	BR	
54	Taśma aluminiowa	"	BR	
55	Blacha ołowiana	"	BR	
56	Blacha brązowa	"	BR	
57	Blacha nowosrebrna	"	R	
58	Blacha srebrna	"	R	
59	Blachy żelazne plater.	"	BR	
60	Blacha niklowa (anody kute)	"	R	
61	Blacha cupalowa	"	R	
62	Folia aluminiowa	"	BR	
63	Folia cynkowo-ołowiana	"	BR	
64	Folia miedziana	"	BR	
65	Folie inne	"	BR	wymienić jakie
66	Pręty i profile miedz.	"	BR	
67	Pręty i profile mos.	"	BR	
68	Pręty i profile alumin. i ze stopów	"	BR	
69	Pręty i profile ze stopów cynkowych	"	R	
70	Pręty i profile niklowe i ze stopów	"	R	
71	Pręty brązowe	"	BR	
72	Drut brązowy	"	BR	
73	Drut miedziany	"	BR	
74	Drut mosiężny	"	BR	
75	Drut aluminiowy i ze stopów	"	BR	
76	Drut ołowiany	"	BR	
77	Drut cynowy	"	R	
78	Drut niklowy i ze stop.	"	R	
79	Drut cynowy z kalaf.	"	R	
80	Drut srebrny	"	R	
81	Rury miedziane	"	BR	
82	Rury mosiężne	"	BR	
83	Rury aluminiowe i ze stopów	"	BR	
84	Rury ze stopów cynk.	"	BR	
85	Rury ołowiane	"	BR	
86	Rury cynowe	"	BR	
87	Rury brązowe	"	BR	
	R Ó Ż N E			
88	Kubki cynkowe bateryjne	"	R	
89	Plomby ołowiane	"	R	
90	Śrut ołowiany	"	R	
91	Druty spawalnicze	"	R	dystributor B. Zh. Gazów Technicznych

Sankcja za naruszenie przepisów o ujawnieniu i upłynnieniu nadwyżek materiałowych

W celu wzmocnienia operatywności w zakresie ujawnienia i upłynnienia nadwyżek materiałowych Departament Zopatrzenia i Bilansów Materiałowych Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego pismem okólnym nr 4 z dnia 25 stycznia 1952 r. podał do wiadomości i stosowania, co następuje:

Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego — działając w porozumieniu z Ministrem Finansów oraz Ministrem Handlu Wewnętrznego — zarządzeniem nr 177 z dnia 2 maja 1951 r. w sprawie ujawnienia, upłynnienia i zapobiegania tworzeniu się zbędnych i nadmiernych rezerwów materiałowych zaopatrzeniowych w urzędach, instytucjach i przedsiębiorstwach państwowych (Monitor Polski A-46, poz. 602, nr A-51, poz. 685, nr A-87, poz. 1202) ustalił, że jednostki gospodarki państwowej mają obowiązek ujawnić w przepisany sposób i zgłosić do sprzedaży właściwym branżowo jednostkom zbytu wszystkie posiadane nadwyżki materiałów zaopatrzeniowych, a jednostki zbytu — zgłoszenia przyjąć i materiały te zagospodarować w drodze bezpośredniego wskazania odbiorcy lub przejęcia do własnych magazynów w celu późniejszej odsprzedaży.

Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego stwierdziła, że zarówno przemysł jak i zbytni — mimo upływu już kilku miesięcy od daty ogłoszenia zarządzenia nr 177 — nie wykonuje w sposób dostateczny zawartych w tym zarządzeniu przepisów.

Jednostki zbytu uchylają się od obowiązku przyjmowania zgłoszeń branżowo im przynależnych nadwyżek materiałowych oraz od obowiązku finansowego ich przejmowania, a w szczególności:

- 1) zwracają karty ewidencyjne bez uzasadnionych powodów albo z ogólną wzmianką, że te należy uzupełnić lub poprawić,
- 2) bez oglądania materiału orzekają, że materiał ten jest mało wartościowy,
- 3) odmawiają wykupu list inkasowych pod pretekstem, że zafakturowanych materiałów nie zamawiały.

Natomiast zakłady przemysłowe nadal niechętnie wyzbywają się nadwyżek materiałów pełnowartościowych, stosując różne w tym kierunku wybiegi. Między innymi stwierdzono, że zakłady przemysłowe:

- 1) celowo niewłaściwie wypełniają karty ewidencyjne, aby jednostki zbytu nie orientowały się, jakie materiały im zgłoszono,
- 2) zużywają bez zgody jednostek zbytu materiały zgłoszone tym jednostkom do sprzedaży,
- 3) fakturują na jednostki zbytu materiały, które już zużyły,
- 4) zgłaszają jako pełnowartościowe materiały odpadkowe wprowadzając w ten sposób celowo w błąd jednostki zbytu oraz wskazanych przez nie reflektantów.

Takie postępowanie zakładów przemysłowych i jednostek zbytu hamuje zamierzony przez władze naczelne przebieg akcji zagospodarowania nadwyżek materiałów zaopatrzeniowych i przynosi poważne szkody gospodarce narodowej.

Instrukcja stanowiąca załącznik do zarządzenia Przewodniczącego PKPG nr 177 przewiduje sankcje — aż do dochodzenia prokuratorskiego włącznie — za naruszenie jej przepisów.

Naczelne władze gospodarcze z powołanego przepisu o sankcjach korzystały dotąd tylko w sporadycznych przypadkach, mając na uwadze fakt, że podjęcie akcji wg zasad zawartych w zarządzeniu nr 177 jest poważnym zadaniem, a właściwy jej przebieg wymaga pewnego okresu czasu na przygotowanie organizacyjne.

Ten okres czasu już upłynął, a aparat zaopatrzenia w przemysły oraz aparat zbytu nadal jeszcze postępuje niewłaściwie.

W związku z tym Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego podaje do wiadomości wszystkich jednostek gospodarki państwowej, że poczynając od dnia 1 lutego 1952 roku należy przystąpić do ujawnienia wszystkich przekroczeń przepisów zarządzenia nr 177 i karać je stosownie do § 66 instrukcji stanowiącej załącznik do tego zarządzenia.

Zaopatrzenie i dystrybucja metali nieżelaznych w 1952 roku

Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z Ministrem Przemysłu Ciężkiego zarządzeniem Nr 26 z dnia 26 stycznia 1952 r. ustalił następujący tryb zaopatrzenia i dystrybucji metali nieżelaznych w 1952 roku:

§ 1. Tryb zaopatrzenia i dystrybucji metali nieżelaznych ustalony na 1951 r. zarządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego Nr 46 z dnia 14 lutego 1951 r. (Biuletyn PKPG Nr 6 poz. 63) obowiązywać będzie w 1952 roku z następującymi zmianami:

1. Kontyngenty, o których mowa w § 5 niewykorzystane w okresach kwartalnych ulegają automatycznie anulacji.

2. Wnioski o dodatkowe przydziały, o których mowa w § 6 ust. 2 powinny zawierać:

- a) ilość i rodzaj wykonywanego produktu oraz jego przeznaczenie;
- b) ilość i gatunek potrzebnego surowca;
- c) techniczną normę zużycia;
- d) zapas surowca w dniu składania wniosku oraz okres jego zużycia;

e) dokładne uzasadnienie konieczności wystąpienia z wnioskiem o dodatkowy przydział — np. nowa produkcja — na czyje polecenie i przez kogo zaakceptowane, podwyższenie produkcji — na czyje polecenie, i powinny być przedstawiane okresowo przez CHLIN do dyspozycji PKPG — Biuro do Spraw Gospodarki Metalami Nieżelaznymi.

3. Przepisy § 8 i § 9 nie mają zastosowania.

4. Przepis § 14 nie ma zastosowania, natomiast należy stosować właściwe przepisy o reglamentacji metali nieżelaznych.

§ 2. 1. Wszelkie zamówienia, które z uzasadnionych przyczyn nie mogły być w 1951 roku wykonane, zostają zaliczone za zgodą właściwego kontyngentobiorcy w ciężar kontyngentu na 1952 rok.

2. W przypadku nieposiadania przez właściwego kontyngentobiorcę kontyngentu na dane metale lub braku zgody na zaliczenie w ciężar kontyngentu na 1952 r. zamówienia ulegają automatycznej anulacji.

§ 3. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania z mocą od dnia 1 stycznia 1952 r.

KOMUNIKAT

Zawiadamiamy, że pojedyncze numery naszego czasopisma można nabywać w kioskach PPK „RUCH” w niżej wymienionych urzędach, instytucjach itp.:

PKPG — Warszawa, Pl. Trzech Krzyży 5.
Min. Komunikacji — Warszawa, ul. Chałubińskiego 6.
Min. Spraw Zagran. — Warszawa, Al. I. Armii WP 23.
Min. Górnictwa — Warszawa, ul. Krucza 36.

Nacz. Org. Techn. — Warszawa, ul. Czackiego 3/5.
Politechn. Warsz. — Warszawa, Pl. Jedności Robotniczej
Dom Akademicki — Warszawa, Pl. Narutowicza
oraz

Międzynar. Klub Prasy — Warszawa, Plac Unii. Prócz tego w kioskach dworcowych PPK „Ruch” w następujących miastach: Chorzów, Katowice, Kraków, Łódź, Olsztyn.

POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE

Szczegółowy plan zaopatrzenia materiałowego na rok 1952

Podajemy poniżej treść pisma okólnego nr 5 z dnia 31 stycznia 1952 r. Departamentu Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w sprawie prac nad III etapem planu na rok 1952 w zakresie zaopatrzenia materiałowego:

W związku z opóźnieniem prac nad szczegółowym planem zaopatrzenia materiałowego na rok 1952 jednostki gospodarcze wymienione w załączniku (zał. Nr 1) sporządzają i nadesłają do Departamentu Zaopatrzenia i Bilansów materiałowych PKPG do dnia 29 lutego 1952 r. zestawienie stanu zapasów materiałów bilansowanych i importowanych na dzień 31.12.1952 r., stwierdzonego na podstawie spisu inwentarzowego.

Zestawienie stanu zapasów materiałowych zostanie sporządzone na formularzu wg załączonego wzoru (zał. Nr 2) i obejmie dane dotyczące tych spośród materiałów bilansowanych i importowanych, których indywidualne listy zostaną niezwłocznie ustalone przez przedstawicieli ministerstw wspólnie z wydziałami branżowymi Departamentu Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych PKPG.

Wypełnienie rubr. 6 załączonego formularza (normatyw zapasu na dzień 31.12.1952 r. w ujęciu ilościowym) odbędzie się na podstawie:

1) zatwierdzonego przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wskaźnika zapasu w dniach;

2) zużycie ustalonego w Narodowym Planie Gospodarczym na rok 1952, wynikającego z zadań w zakresie zaopatrzenia materiałowego, rozprawdzonych przez departamenty branżowe PKPG w ramach kompleksowych zadań na rok 1952;

3) planów zużycia, wzgl. zestawień zużycia materiałów importowanych niebilansowanych, sporządzonych w ramach prac II etapu, z uwzględnieniem ew. korekty — dla materiałów nie objętych zadaniami wymienionymi w p. 2.

Ministerstwa, dla których wskaźniki w dniach nie zostały zatwierdzone przez Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, ustalą normatywy zapasów na dzień 31.12.1952 r. w ujęciu ilościowym, zgodnie z rzeczywistą potrzebą podległych jednostek, indywidualnie dla każdego materiału wymienionego w zestawieniu stanu zapasów.

Ministerstwa budownictwa i inne jednostki wykonawstwa inwestycyjnego mogą, w zakresie materiałów używanych do produkcji budowlano-montażowej, ograniczyć się do

Ministerstwo

Centralny Zarząd

podania rzeczywistego stanu zapasów na dzień 31.12.1951 r., tj. do wypełnienia rubryk 1—4 załączonego formularza.

Jednocześnie Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego zwalnia wszystkie ministerstwa i inne jednostki centralne z obowiązku nadesłania zbiorczego zestawienia potrzeb resortu w zakresie materiałów bilansowanych i importowanych, przewidzianego instrukcją w sprawie opracowania szczegółowego planu zaopatrzenia materiałowego na rok 1952.

W związku z powyższym III etap opracowania planu na rok 1952 w zakresie zaopatrzenia materiałowego będzie polegał na opracowaniu przez najniższe jednostki planujące szczegółowego planu zaopatrzenia materiałowego, jako części planu techniczno-ekonomicznego na rok 1952, wg wskazówek podanych przez ministerstwa lub inne jednostki centralne, oraz na zatwierdzeniu planu przez bezpośrednio nadrzędną jednostkę.

Załącznik Nr 1
do pisma okólnego Dep. Zaop. i Bil.
Mat. Nr 5 z dnia 31.1.52 r.

WYKAZ

jednostek, które prześlą do Departamentu Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych PKPG zestawienie stanu zapasów materiałowych na rok 1952.

I. Wszystkie centralne zarządy i jednostki równorzędne podległe Ministerstwu:

Górnictwa,
Przemysłu Ciężkiego,
Przemysłu Chemicznego,
Przemysłu Lekkiego,
Przemysłu Rolnego i Spożywczego.

II. Niżej wymienione Ministerstwa i inne jednostki centralne — zbiorcze zestawienia dla podległych jednostek na rozrachunku gospodarczym:

Kolei,
Budownictwa Przemysłowego,
Budownictwa Miast i Osiedli,
Leśnictwa,
Poczt i Telegrafów,
Rolnictwa,
Transportu Drogowego i Lotniczego,
Gospodarki Komunalnej,
Zegluga,
Centralny Urząd Kinematografii,
Centralny Urząd Radiofonii

Załącznik Nr 2 do pisma okólnego Dep.
Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych
Nr 5 z dnia 31.1.1952 r.

Zapasy materiałowe w roku 1952

L. p.	Nazwa materiału lub grupy materiałowej wg wykazu Nr 29a lub wg listy materiałów importowanych niebilansowanych	Jedn. miary	Stan zapasu na dzień 31.12.1951 r. (ilość)	Wskaźnik zapasu w dniach na rok 1952	Normatyw zapasu na dzień 31.12.1952 r. (ilość)	Planowy zapas ponadnormatywny gosp. uzasadniony na dzień 31.12.1952 r. (ilość)	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7	8

Normy zużycia i realizacja zapotrzebowań na papier przeznaczony na cele administracyjno-biurowe

Biuro do Spraw Papieru pismem Okólnym Nr 10/51 z dn. 31.XII. 51r. podało do wiadomości, że ustalone Okólnikiem Biura Nr 1/51 z dn. 17 stycznia 1951 r. przepisy dotyczące zużywania papieru na cele administracyjno-biurowe a odnoszące się do:

- norm zużycia papieru
- sposobu realizacji zapotrzebowań,
- norm zapasów magazynowych,

nie ulegają zmianom w roku 1952 i obowiązują w całej rozciągłości aż do odwołania.

Ustalane wymienionym okólnikiem normy zużycia poszczególnych rodzajów papieru, jak również łączna norma zużycia papieru na cele administracyjno-biurowe nie mogą być w żadnym przypadku przekroczone.

Rozdział przydziałów materiałowych na r. 1952 dla Min. Budownictwa Miast i Osiedli i Powiatowych Przedsiębiorstw Budowlanych

Wobec zachodzących wypadków traktowania przez organizację zbytu przydziałów materiałowych dla Budowlanych Przedsiębiorstw Powiatowych jako części przydziałów Ministerstwa Budownictwa Miast i Osiedli, Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego — pismem okólnym nr 1 z dnia 7 stycznia 1952 roku znak: BJ—8—A02—2— wyjaśniła, że jakkolwiek Zarząd Budowlanych Przedsiębiorstw Powiatowych podlega administracyjnie Ministerstwu Budownictwa Miast i Osiedli, z uwagi jednak na odrębny i specyficzny zakres dzia-

łania Budowlanych Przedsiębiorstw Powiatowych, ich zaopatrzenie materiałowe zostało w Planie Państwowym wyodrębnione w formie przyznania oddzielnych przydziałów.

W związku z powyższym organizacje zbytu nie są uprawnione do dokonywania w rozdzielnikach materiałowych ustalonych przez PKPG na rok 1952 przesunięć w przydziałach pomiędzy centralnymi zarządami podległymi Ministerstwu Budownictwa Miast i Osiedli a Budowlanymi Przedsiębiorstwami Powiatowymi.

Z WYDAWNICTW

W miesiącu styczniu br. ukazał się Nr 1 czasopisma pod tytułem „Gospodarka Węglem”.

Czasopismo ma za zadanie wzmocnienie walki o oszczędność i racjonalną gospodarkę węglem przez:

- podnoszenie poziomu wiedzy fachowej wśród zainteresowanego personelu technicznego jak palacze, mistrzowie itp. w zakresie użytkowania węgla oraz wytwarzanej z niego energii;
- rozpowszechnianie pomysłów, usprawnień i osiągnięć z dziedziny gospodarki paliwami w zakładach przemysłowych;
- pogłębianie wiadomości w zakresie metod planowania, bilansów i sprawozdawczości oraz gospodarowania węglem;
- popularyzowanie osiągnięć technicznych krajów o przodującej technice, które mogą znaleźć zastosowanie w naszej gospodarce.

Z dotychczasowej obserwacji zużycia węgla w naszym przemyśle możemy stwierdzić, że gospodarka tak cennym surowcem nie jest postawiona na właściwym poziomie; możliwość wyzwolenia na tym odcinku poważnych rezerw jest bezsporna.

A jest to zagadnienie bardzo ważne z dwu zasadniczych aspektów ;

po pierwsze: rozwój produkcji w węglu — z uwagi na konieczność dużych nakładów inwestycyjnych i długiego okresu budowy nowych kopalń, nie następuje tak szybko jak rozwój innych przemysłów zużywających węgiel.

po drugie: węgiel jest pożądanym artykułem eksportowym, za który mamy możliwość importowania surowców, maszyn i sprzętu niezbędnych do uprzemysłowienia naszego kraju.

Biorąc powyższe pod uwagę, powołanie czasopisma o cytowanej problematyce zagadnień należy uznać za bardzo celowe. Ze strony naszej Redakcji uważamy „Gospodarkę Węglem” jako pożądaną uzupełnienie, w zakresie gospodarki paliwami stałymi, przepracowywanych przez nas zagadnień.

Uważamy, że poza czynnikami technicznymi stałymi czytelnikami „Gospodarki Węglem” powinny być również zaopatrzeniowcy, a zwłaszcza ci, którzy zajmują się paliwami, co niewątpliwie ułatwi im należyte wykonywanie obowiązków.

„Gospodarka Węglem” wychodzić będzie jako miesięcznik. Prenumeratę zamawiać należy PPK „Ruch” Katowice ul. 3 Maja 23. K-to PKO Katowice III /12838/ 110. Przedpłata roczna 36. — zł, kwartalna 9. — zł, cena pojedynczego numeru 3 zł. Adres Redakcji: Katowice-Kościuszki 30

KOMUNIKAT

Ministerstwo Przemysłu Chemicznego Centralny Zarząd Zbytu, Biuro Zbytu Gazów Technicznych Materiałów i Sprzętu Spawalniczego, Katowice, Ul. Warszawska 3 zawiadamia, że w celu ułatwienia dokonywania napraw uszkodzonych

wytwornic acetylenowych palników do spawania i cięcia reduktorów do butli stalowych wytypowało następujące warsztaty jako punkty naprawy tego sprzętu:

1) na województwo poznańskie: Wojewódzki Zarząd Przemysłu Terenowego, Poznań, zakład MT 16 w Czemlinie, ul. Nowa 2

2) na województwo katowickie: Związek Spółdzielni Rzemieślniczych Branży Metalowej w Katowicach:

- a) Rzemieślnicza Spółdzielnia Pracy Odlewników Metali, w Mysłowicach, ul. Strumińskiego 12
- b) Pomocnicza Spółdzielnia Rzemieślnicza Metalowców, w Będzinie, ul. Kościuszki 22a.
- c) Rzemieślnicza Spółdzielnia Pracy „Metalowiec” Bytom, ul. Wrocławska 22.

Warsztaty te dokonywać będą napraw i dorabiać uszkodzone części. Wytypowanie warsztatów na terenie innych województw i powiadomienie o tym nastąpi dodatkowo.

Wydawca: POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE, PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE

Warszawa, ul. Poznańska 15, tel. 739-45 wewn. 11.

Redakcja: PKPG, Departament Zaopatrzenia i Bilansów Materiałowych, Plac 3-ch Krzyży 5, pokój Nr 216

Prenumerata i kolportaż: PPK „Ruch” Warszawa, ul. Srebrna 12 Konto PKO I-17283

Prenumerata: kwartalna zł 12. — półroczna zł 24. — roczna zł 48. — Cena numeru pojedynczego zł 4. —

Zamówienie PWG TC-P/C-67/52 25.1.52. Podpisano do druku 19.2.52. Druk ukończono 28.2.52. Papier druk sat. kl. VII, 60 g 61 × 86. Zam. 276. Nakład 10.000 egz. + 55. Zakł. Graf. i Wyd. Dom Słowa Polskiego — Warszawa. 3B-12373

Cena egz. zł 4.—